

T.C. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Çocuk Politikaları Serisi / 5

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK
ARAŞTIRMALARI ÜZERİNE
SİSTEMATİK BİR İNCELEME

Tema: Araştırma Raporu

Ankara, 2021

T.C. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Çocuk Politikaları Serisi / 5

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK ARAŞTIRMALARI ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR İNCELEME

Tema: Araştırma Raporu

Çocuk Politikaları Serisi / 5

TÜRKİYE'DEKİ ÇOCUK ARAŞTIRMALARI ÜZERİNE SİSTEMATİK BİR İNCELEME

Tema: Araştırma Raporu

Editörler

Dr. Musa ŞAHİN
Zeliha SAĞLAM

Yazarlar

Dr. Kibar Seyhun SARI
Mehmet Nuri UYANIK
İbrahim Kürşat ERGÜT
Çiğdem ÜNLÜ ÇEBER

Yayını İnceleyenler

Dr. Bahar PAÇACIOĞLU
Bayram İNCE

© 2021 T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177 Sok . No: 10/A Kat: 10-13
Posta Kodu: 06510, Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 (312) 705 50 00
İnternet: www.aile.gov.tr

Tüm hakları saklıdır.

Atıf — Lütfen atıflarınızda aşağıdaki ibareyi kullanınız:
Sarı, K. S., Uyanık, M. N., Ergüt, İ. K. ve Ünlü Çeber, Ç. (2021). Türkiye'deki Çocuk Araştırmaları Üzerine Sistematik Bir İnceleme. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Politikaları Serisi, 1 (5): 1-62.

Kısaltmalar

A.B.D.	:	Ana Bilim Dalı
ASHB	:	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ÇES	:	Çocuk Evleri Sitesi
ÇODEM	:	Çocuk Destek Merkezi
Ens.	:	Enstitü
SED	:	Sosyal ve Ekonomik Destek
Ünv.	:	Üniversite
YÖK	:	Yükseköğretim Kurulu

İçindekiler

Tablolar Listesi

Grafikler Listesi

Şekiller Listesi

Özet Bulgular	1
1. Giriş	4
2. Yöntem	7
3. Bulgular	10
3.1. Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular	10
3.2. "Çocuk" ile İlgili Konularda Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular	11
3.2.1. Tezlere İlişkin Açıklayıcı Bilgiler	11
3.2.1.1. Yıllara Göre Tez Sayıları	11
3.2.1.2. Tezlerin Akademik Derecesi	14
3.2.1.3. Yıllara Göre Doktora Derecesinde Yapılan Tezlerin Sayısı	14
3.2.1.4. Tezlerin Hazırlandığı Dil	15
3.2.2. Tezleri Yürüten Danışmanlara İlişkin Bilgiler	16
3.2.2.1. Danışmanların Unvanları	16
3.2.2.2. Danışmanların, Danışmanlık Yaptığı Toplam Lisansüstü Tez Sayısı	16
3.2.3. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere İlişkin Bilgiler	17
3.2.3.1. Yıllara Göre Kaç Farklı Üniversitede Tez Hazırlandığı	17
3.2.3.2. Yıllara Göre Tezlerin Hangi Üniversitelerde Hazırlandığı	17
3.2.3.3. Yüksek Lisans ve Doktora Derecesi En Fazla Tez Hazırlanan Üniversiteler	19
3.2.3.4. Doktora Derecesi En Fazla Tez Hazırlanan Üniversiteler	20
3.2.4. Tezlerin Hazırlandığı Enstitülere İlişkin Bilgiler	22
3.2.4.1. Tezlerin Hazırlandığı Enstitüler	22
3.2.4.2. Üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları	24
3.2.4.3. Üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları	24
3.2.4.4. Üniversitelerin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları	25
3.2.4.5. Üniversitelerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları	25
3.2.5. Tezlerin Hazırlandığı Ana Bilim Dallarına İlişkin Bilgiler	26
3.2.5.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları	26
3.2.5.2. Sosyal Bilimler Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları	27
3.2.5.3. Eğitim Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları	28
3.2.5.4. Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları	29

3.2.6. Tezlerin Konu Sırasına İlişkin Bilgiler	30
3.2.6.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	30
3.2.6.2. Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	32
3.2.6.3. Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	34
3.2.6.4. Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	36
3.3. Özel Konularda Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlerle İlişkin Bulgular	38
3.3.1. Aile Odaklı Hizmetler	38
3.3.1.1. Koruyucu Aile	38
3.3.1.2. Evlat Edinme	39
3.3.1.3. Sosyal ve Ekonomik Destek (SED)	40
3.3.2. Kuruluş Bakım Hizmetleri	41
3.3.2.1. Çocuk Evleri	41
3.3.2.2. Çocuk Evleri Sitesi (ÇES)	42
3.3.2.3. Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurdu, Sevgi Evleri	43
3.3.2.4. Çocuk Destek Merkezi (ÇODEM)	44
3.3.3. Koruyucu ve Önleyici Hizmetler	45
3.3.3.1. Çocuk Hakları	45
3.3.3.2. Öksüz-Yetim Çocuklar	46
3.3.3.3. İhmal ve İstismar	47
3.3.3.4. İnternet ve Sosyal Medya	48
3.3.3.5. Mahremiyet	49
3.3.3.6. Çocuk Kitapları ve Dergileri	50
3.3.3.7. Bağımlılık	52
3.3.3.8. Göç	53
3.3.3.9. Çocuk İşçiliği	54
3.3.3.10. Engellilik	56
3.3.3.11. Suça Sürüklenen ve Suç Mağduru Çocuklar	57
4. Değerlendirme ve Sonuç	58
5. Kaynaklar	60

Tablolar Listesi

Tablo 1. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (1967-2020)	11
Tablo 2. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin, Yıl İçerisinde Veri Girişi Yapılan Lisansüstü Tezlere Oranı (2013-2020)	12
Tablo 3. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Akademik Derecesine Göre Dağılımı	14
Tablo 4. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yazıldığı Dile Göre Dağılımı	15
Tablo 5. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezleri Yürüten Danışmanların, Danışmanlık Yaptığı Toplam Lisansüstü Tez Sayıları	16
Tablo 6. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	22
Tablo 7. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sağlık Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı	26
Tablo 8. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sosyal Bilimler Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı	27
Tablo 9. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı	28
Tablo 10. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı	29
Tablo 11. Çocuk Alanında Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	30
Tablo 12. Yıllara Göre Çocuk Alanında Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	31
Tablo 13. Çocuk Alanında Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	32
Tablo 14. Yıllara Göre Çocuk Alanında Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	33
Tablo 15. Çocuk Alanında Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	34
Tablo 16. Yıllara Göre Çocuk Alanında Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	35
Tablo 17. Çocuk Alanında Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitüsünde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	36
Tablo 18. Yıllara Göre Çocuk Alanında Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitüsünde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası	37

Grafikler Listesi

Grafik 1. Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	10
Grafik 2. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	12
Grafik 3. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin, Yıl İçerisinde Veri Girişi Yapılan Tezlere Oranı (2013-2020)	13
Grafik 4. Çocuk ile ilgili Konularda Doktora Derecesinde Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	14
Grafik 5. Çocuk ile İlgili Konularda Hazırlanan Tezleri Yürüten Danışmanların Unvanları	16
Grafik 6. Çocuk ile İlgili Konularda Tez Hazırlanan Üniversite Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	17
Grafik 7. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 39 Üniversite)	18
Grafik 8. Çocuk ile İlgili Konularda Yüksek Lisans ve Doktora Derecesinde Hazırlanan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 29 Üniversite)	19
Grafik 9. Çocuk ile İlgili Konularda Doktora Derecesinde Hazırlanan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 28 Üniversite)	20

Grafik 10. Üniversitelerde Çocuk İle İlgili Konularda Hazırlanan Tüm Tezler İçerisinde, Doktora Derecesinde Olanların Oranı	21
Grafik 11. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı	23
Grafik 12. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sağlık Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı	24
Grafik 13. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sosyal Bilimler Enstitülerine Göre Dağılımı	24
Grafik 14. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı	25
Grafik 15. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı	25
Grafik 16. "Koruyucu Aile" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	38
Grafik 17. "Evlad Edinme" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	39
Grafik 18. "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	40
Grafik 19. "Çocuk Evleri" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	41
Grafik 20. "Çocuk Evleri Sitesi" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	42
Grafik 21. "Çocuk Yuvası" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	43
Grafik 22. "Yetiştirme Yurdu" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	43
Grafik 23. "Sevgi Evleri" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	43
Grafik 24. "Çocuk Destek Merkezi" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	44
Grafik 25. "Çocuk Hakları" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	45
Grafik 26. "Öksüz ve Yetim Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	46
Grafik 27. "İhmal" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	47
Grafik 28. "İstismar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	47
Grafik 29. "İnternet" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	48
Grafik 30. "Sosyal Medya" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	49
Grafik 31. "Mahremiyet" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	49
Grafik 32. "Çocuk Kitapları" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	50
Grafik 33. "Çocuk Dergileri" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	51
Grafik 34. "Bağımlılık" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	52
Grafik 35. "Göç-Mülteci ve Refakatsiz Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	53
Grafik 36. "Suriyeli-Geçici Koruma Altındaki Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	53
Grafik 37. "Çocuk İşçiliği" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	54
Grafik 38. "Mevsimlik Tarım" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	54
Grafik 39. "Sokak Çocukları" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	55
Grafik 40. "Sokakta Çalışan Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	55
Grafik 41. "Engelli Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	56
Grafik 42. "Suça Sürüklenen ve Suç Mağduru Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı	57

Şekiller Listesi

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Yöntem Mantığı	7
Şekil 2. Araştırmada Kullanılan Yöntem	9
Şekil 3: Araştırmada Kullanılan Sınıflama ve Gruplandırma Sistematiği	9

Özet Bulgular

Bu çalışma ile Türkiye'de çocuk alanında hazırlanmış olan lisansüstü tezler sistematik derleme metodolojisine dayalı olarak incelenmiştir.

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan lisansüstü tezlerin adı, konusu, dizini, anahtar kelimesi ve özeti içerisinde "çocuk" ve "ergen" kelimeleri aratılarak elde edilen tezler üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

- 2016 yılından 2020 yılı sonuna kadar Ulusal Tez Merkezi veri tabanına girişi yapılan, veri tabanına kayıtlı olan ve erişime açık olan toplam tez sayıları artmıştır.
- 1967 yılından 2020 yılına kadar Ulusal Tez Merkezi'ne girişi yapılan toplam 42.540 tez, "çocuk" ile ilgili konularda hazırlanmıştır. "Çocuk" ile ilgili konularda yapılan tezlerin %61'i 2011-2020 yıllarına aittir.
- Ulusal Tez Merkezi'ne girişi yapılan lisansüstü tezlerin sayısı 2000 yılında 531 iken 2019 yılında 5.873'e yükselmiştir. Son yirmi yıl dikkate alındığında, 2000 yılına göre 2019 yılı içerisinde veri tabanına girişi yapılan tez sayısında 10 kat artış yaşanmıştır.
- Çocuk ile ilgili konularda hazırlanan tezlerin çoğunluğu (%57,76) Yüksek Lisans derecesindedir. Doktora derecesinde hazırlananların oranı %11,36'dır. 2000 yılında 62 tez doktora derecesinde hazırlanırken, bu sayı 2019 yılında 7 kat artarak 420 olmuştur. Türkçeden (39.880 tez; %93,62) sonra en fazla tez yazılan dil İngilizcedir (2.403 tez; %5,65).
- Hazırlanan tezlerin %43'üne profesör unvanlı bir danışman rehberlik etmiştir. Danışmanların, danışmanlık yaptığı toplam lisansüstü tez sayıları incelendiğinde, 221 akademisyenin toplamda 10'un üzerinde teze danışmanlık yaptığı görülmüştür.
- 2000 yılında tez hazırlanan üniversite sayısı 44 iken 2019 yılında bu sayı yaklaşık 4 kat artarak 171 olmuştur.
- 40 farklı enstitüde çocuk ile ilgili tez hazırlanmıştır.

- En çok tez hazırlanan enstitüler sırasıyla sağlık bilimleri enstitüsü (%48,63), sosyal bilimler enstitüsü (%30,57), eğitim bilimleri enstitüsü (%12,78) ve mühendislik-fen bilimleri enstitüsüdür (%4,32).
- Farklı enstitülerin bünyesinde yer alan 900'ün üzerinde anabilim dalında, farklı disiplinlerde, çocuk ile ilgili tez hazırlandığı görülmüştür.
- Enstitülere göre on yıllık süreçlerde "Aile, Anne, Baba", "Ergenler ve Ergenlik" ve "Engellilik" konularının düzenli olarak yoğun şekilde çalışıldığı görülmüştür. Son yirmi yıllık süreçte "Spor", "Obezite", "Depresyon", "Yaşam Kalitesi", "Genetik", "Çocuk İstismarı", "Bağlanma", "İnternet ve Sosyal Medya", "Değerler ve Değerler Eğitimi", "Çocuk Edebiyatı", "Eğitim ve Öğretim Programları", "Üstün Yetenekli Çocuklar", "Eğitsel Oyunlar" ve "Bilgisayar, Video, Mobil Oyunlar" konulu tezlerin yoğunluk kazandığı görülmüştür.
- Koruma ve bakım altındaki çocuklara yönelik olarak sunulan aile odaklı hizmetlerde hazırlanmış olan tez sayılarında, özellikle 2014 yılından sonra, düzenli olarak artış gözlenmiştir.
- Koruyucu aile hizmeti özelinde araştırmaların ağırlıklı olarak hizmetten yararlandırılan çocukları ve koruyucu aileleri konu olarak ele aldığı, hizmetin önemli bir parçası olan biyolojik aile boyutunu özel olarak ele alan çalışma olmadığı görülmüştür.
- Evlat edinme hizmeti ile ilgili tezlerin daha çok hukuki açıdan (%67,8) ele alındığı görülmüştür.
- Sosyal ve ekonomik destek hizmetine ilişkin tezlerin %90'ı, sosyal hizmet ana bilim dallarında yürütülen tez çalışmalarından oluşmaktadır. Bu bağlamda, veriler, çocuk hizmetleri alanında önemli bir işlev gören sosyal ve ekonomik destek hizmetinin sosyal hizmet bölümü dışındaki diğer ana bilim dallarında bilinirliğinin yüksek olmadığına işaret etmiştir.
- Kuruluş bakım hizmetlerinde ortaya çıkan dönüşümün neticesi olarak "Çocuk Yuvası", "Yetiştirme Yurdu", "Sevgi Evleri" isimli kuruluş yapıları ortadan kalkmıştır. Ancak çalışmalarda bu kuruluş yapılarının isimlerini içeren tezlerin halen kullanılmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.
- Çocuk evleri hizmet modelinin yaygınlaşmasıyla birlikte tez sayılarında da artış olduğu gözlenmiştir. Bu tezler konu çeşitliliği ve farklı araştırma yöntemleri zenginliği bakımından dikkat çekmiştir.
- Çocuk evleri sitesi kuruluş modeli kapsamında hazırlanan tez sayılarının hizmet dönüşümü öncesi mevcut olan yetiştirme yurdu ve çocuk yuvaları konulu tezlere kıyasla oldukça sınırlı sayıda kaldığı görülmüştür. Benzer şekilde çocuk destek merkezleri konusunda hazırlanmış tezlerin de sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir.
- Çocuk hakları konusuna 1998 yılından bu yana düzenli bir şekilde ilgi gösterildiği görülmüştür. Bununla birlikte, son 10 yıl içerisinde yayınlanan tez sayısı, konuyla ilgili tezlerin %80'inin üzerinde bir orana denk gelmektedir. Tezlerin yaklaşık %50'sinin eğitim alanı ile ilgili ana bilim dallarında gerçekleştirilen tezler olduğu tespit edilmişken 2017 yılından itibaren çocuğun katılım hakkı ile ilgili tezlerin yoğun olarak çalışılmaya başlandığı görülmüştür.
- İhmal konulu tezlerin istismar konulu tezlere kıyasla önemli düzeyde daha az çalışıldığı tespit edilmiştir.

- İnternet konulu tezler 2000'li yılların başından itibaren akademik çalışmaların ilgi odağına girmiştir. Sosyal medya konulu tezler ise 2010 yılı sonrasında araştırmalar içerisinde yer tutmaya başlamıştır. Riskler ve güvenli internet olgularına özellikle 2010'dan sonra başlayan ve yıllar içinde artan bir ilginin olduğu gözlenmiştir. Benzer şekilde siber zorbalık teması da yine 2010 itibarıyla başlayan ve günümüze kadar yoğunlaşan bir araştırma teması olarak kendini göstermiştir.
- 2019 ve 2020 yıllarında mahremiyet konusundaki tez sayılarında önemli bir artış görülmüştür. Mahremiyet eğitimi, tezlerde en fazla çalışılan tema olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal medyada mahremiyet konusunun da yakın dönemde üzerinde durulan bir tema olduğu görülmüştür.
- Bağımlılık konusunun 1987 yılından bu yana çocuk alanında çalışılan ana temalardan birisi olduğu görülmüştür. Bununla beraber konuyla ilgili yazılan tezlerin %75'i 2015 yılından itibaren yayınlanan çalışmalardan oluşmaktadır. 2015-2020 yıllarında bağımlılık ile ilgili yapılan tezlerin içinde internet bağımlılığı ve oyun bağımlılığı konularını içeren çalışmaların oranı %50'nin üzerindedir.
- Mülteci, yabancı uyruklu, refakatsiz çocuklar ve göç konusu ile ilgili çalışmalarda özellikle 2018 ve 2020 yılları arasında büyük bir artış olduğu göze çarpmaktadır. Çalışmalarda öne çıkan temalar arasında yabancı uyruklu çocukların eğitimi ile psiko-sosyal ve kültürel temalar ile bağlantılı unsurları ele alan çalışmalar önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanı sıra 2016 yılından itibaren Suriye uyruklu çocuklar konusu çalışmalar arasında önemli bir yer edinmeye başlamıştır. 2018-2020 yılları arasında konuya ilişkin tezlerde önemli bir artış yaşanmış, 2019 yılında, yıl içerisinde 100'ün üzerinde tez yayınlanmıştır. Suriyeli çocuklara ilişkin tezler bu anlamda göç ve mültecilik alanındaki çalışmaların çok önemli bir parçası olmuştur.
- Engelli çocuklar teması tezler içerisinde en çok üzerinden durulan konular arasında yer almaktadır. Engellilik türleri açısından incelendiğinde, çalışmaların yaklaşık %35'i zihinsel engellilik temasına odaklanmıştır.
- Suça sürüklenen çocuklar olgusunda, suç mağduru çocuklar olgusuna oranla anlamlı düzeyde daha fazla çalışıldığı görülmektedir. Tez konuları çocuk mahkemeleri, cezaevleri ve denetimli serbestlik gibi adli sistemden başlayarak, aile içi ilişkiler, akran ilişkileri, davranış problemleri, suçluluk ve utanç duygusu olgusu, hizmetlerin ve programların değerlendirilmesi gibi geniş bir yelpazeye ve çok çeşitli bilim dallarına yayılmıştır.
- Basılı eserlere (kitap, dergi) yönelik akademik çalışmalar 1980'li yıllara kadar geri gitmekle birlikte, 2010 yılından itibaren yapılan tez sayısı anlamlı düzeyde artış göstermiştir. 2018-2020 yılları arasında değerler ve değerler eğitimi sıklıkla çalışılan araştırma konuları arasında yer almıştır.
- Çocuk işçiliği konusu yıllar itibarıyla düzenli olarak çalışılan konular arasında yer almaktayken tez sayıları sınırlı sayıda olmuştur. Tezlerin konuları; çocuk işçiliğinin sebepleri, çocuk işçiliğine ilişkin hukuki düzenlemeler ve politikalar, aile ve ebeveynler ile bağlantılı konular, çocuk işçilerin deneyimleri ve çeşitli sektörlere özel araştırmaları içine alan farklı konulara odaklanmıştır. Bunun yanı sıra mevsimlik tarım konusuna özgü olarak yapılan tezlerin, 2010 yılı sonrasında düzenli bir şekilde çalışılmaya başlandığı görülmektedir. Sokakta çalıştırılan çocuklar konusunda ise 2000-2010 döneminin ortalarından sonuna kadar bu konulara ilişkin çalışmalarda artış olduğu, 2010'lu yılların başında konu hakkındaki tezlerde düşüş olduğu, 2010'lu yılların son döneminde ise tekrar artış trendi gösterdiği gözlenmiştir.

1.Giriş

Bilimsel bilginin üretilmesinde önceki araştırmaların kullanılması, izlenmesi ve değerlendirilmesi bilimsel araştırma süreci açısından önemli bir yere sahiptir. Benzer konularla ilgili farklı disiplinler tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarını ve bakış açılarını bir araya getirerek konuya yönelik farklı boyutları bir arada görebilmek, konunun bütüncül bir yapıda ilerlemesine katkı sağlayabilecektir (Akarçay-Ulutaş ve Boz, 2019). Bu çalışmada çocuk konusu ile ilgili farklı disiplinlerin ortaya koyduğu çalışmaları incelemek adına literatürde derleme çalışmalarından biri olarak adlandırılan sistematik derleme metodolojisi kullanılmıştır. Sistematik derleme özelliğine sahip olan çalışmalar, belirlenen zaman dilimlerinde, mevcut durum saptaması amaçlı araştırma yapılması açısından önemli bulunmaktadır (Üsdiken ve Pasadeos, 1993). Literatürde derleme çalışmaları üç farklı biçimde görülmektedir (Moule ve Goodman, 2009; Gerrish ve Lacey, 2010). Bunlar “geleneksel derleme”, “sistematik derleme” ve “meta analiz” olarak adlandırılmaktadır. Sistematik derleme bir soruya yanıt verebilmek ya da bir durumu ortaya koyabilmek için o alanda yayınlanmış tüm çalışmaların kapsamlı bir biçimde taranması, bazı analitik dâhil etme ve dışlama kriterleri ile kısıtlar kullanılarak hangi çalışmaların araştırmaya dahil edileceğinin belirlenmesi ve oluşturulan veriler ile bulgulara erişilmesidir (Burns ve Grove, 2007; Centre for Reviews and Dissemination [CRD], 2008; Higgins ve Green, 2011). Çalışmada metodoloji olarak sistematik derleme kullanılmış olup yöntem olarak ise nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Sistemik araştırmalar bir yandan konu ile ilgili durumu ortaya koyarken bir yandan da politika ve araştırma olguları arasındaki bağlantıyı oluşturmaktadır. Bu bağlantı, çift yönlü bir etkileşime gönderimde bulunmaktadır. Bir yanıyla, politikaların bilimsel araştırmalardan beslenmesini, bir başka deyişle, akademik çalışmaları referans alan politikalar geliştirilmesini ifade etmektedir. Diğer yönüyle, politikalar teorik yaklaşımların uygulamadaki işlerliğinin anlaşılması için bir alan açmakta ve yeni araştırmalar için zemin oluşturmaktadır. Dolayısıyla, politika ve araştırma arasındaki etkileşim aynı zamanda kuram ve uygulamanın bütünlüğünü imlemektedir.

Sosyal politikaların ve hizmetlerin temel hedef grupları arasında yer alan çocukların iyilik hali, gelişimi ve korunması ile bağlantılı konular kuram ve uygulama arasındaki ilişkinin belirgin bir biçimde gözlendiği alanlardan birisidir. Çocuklara yönelik tasarlanan politika ve hizmetler ile bunların uygulamaya aktarılmasında, araştırmaların ortaya çıkardığı veriler ve sunduğu bakış açıları önemli yol göstericiler olarak işlev görmektedir. Bağlanma kuramı, ekolojik kuram, güçlendirme kuramı, rol kuramı ve yılmazlık kuramı gibi pek çok teorik yaklaşım çocuk alanında yenilikçi ve etkili uygulamaların hayata geçirilmesinde önemli rol oynamıştır (Kufeldt & McKenzie, 2011).

Bununla birlikte, değinildiği gibi, bu durum akademiden sahaya doğru gerçekleşen tek yönlü bir süreci tanımlamamaktadır. Tarihsel süreçler incelendiğinde, uluslararası sözleşmeler gibi etkenlerin çocukların toplumdaki konumu ve iyi olma hali üzerinde güçlü tesirlerinden söz etmek mümkündür. Bu tür yasal ve idari düzenlemeler çocuk alanındaki araştırmaları da etkilemiştir. Dolayısıyla, bir yandan akademide üretilen yeni fikirlerin kademeli olarak güncel bilince olan yansımaları, diğer taraftan akademik söylemin mevcut durum ile ilişki içerisinde değişen yönleriyle birlikte çift yönlü bir süreç meydana gelmektedir (Melton, Gross-Manos, Ben-Arieh & Yazykova, 2014).

Burada, politika geliştirme süreçlerinden, hizmet modellerinin biçimlenmesine, uygulamanın hangi yöntemler ve tekniklere dayalı olarak yürütüleceğinden, mesleki karar verme ve kanaat oluşturma süreçlerine kadar uzanan bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda, günümüzde araştırma ve politika arasındaki bağlantı; politika ve hizmet sistemlerine ilişkin araştırmalar, uygulamaya yönelik araştırmalar ve değerlendirme çalışmaları gibi geniş bir çerçeveye işaret etmektedir (Proctor & Rosen, 2008).

alışmalar verileri analiz eden araştırmacılar, süreçleri inceleyen akademisyenler ve vakaların içinde olan uygulayıcılar arasındaki diyalog ortamının; çoklu bilgi kaynaklarının etkin kullanımı ve yetkinlik kazanımı gibi konularda sunabileceği potansiyel katkılara işaret etmektedir. Bundan dolayı, araştırmacılar, yöneticiler ve uygulayıcılar arasındaki iş birliğinin; henüz verilerin, bilgi sistemlerinin ve raporlama gerekliliklerinin geliştirildiği erken aşamalarda hayata geçirilmesi ayrıca bir anlam taşımaktadır (Gautschi & Benbenishty, 2021). Bunun yanında, doğrudan uygulayıcılar tarafından yürütölen araştırmaların alan ve akademi arasındaki etkileşim açısından önemli bir rolü olduğunun altı çizilmektedir. Bu bileşenler, bilgi üretimi ve kullanımına yönelik akademisyenlerin ve uygulayıcıların yaklaşımları arasında köprü görevi görebilecek, iş birliğine dayalı araştırma ağlarının kurulmasını da sağlayabilmektedir (McBeath & Austin, 2015).

İşaret edildiği gibi, akademik çalışmalar ile saha arasında gerçekleşen etkileşimi, çocuk alanında açık bir biçimde görebilmek mümkündür. Çocuk ile ilgili araştırmalar bir yandan ülkeler tarafından benimsenen sistemleri ve politika yaklaşımlarını yönlendirirken, diğer yandan alandaki değişimlerden etkilenmektedir (Lindsey, Shlonsky & McLuckie, 2008). Her ne kadar, araştırma sonuçlarının politika yapım ve uygulama süreçlerinde kullanımına ilişkin tartışmalar yeni olmasa da, özellikle çok çeşitli alanlarda hayata geçirilen yeni uygulamaların somut dayanaklar ile temellendirilmesi konusunda artan beklenti nedeniyle, gündemdeki yerini korumaya devam etmektedir (Almeida & Báscolo, 2006). Günümüzde bilhassa kanıta dayalı uygulamalar yoluyla, sosyal hizmetlere ilişkin politikalar ve bilimsel araştırmalar arasındaki bağlantının altı çizilmeye devam edilmektedir (Gambrell, 2008). Bununla birlikte, araştırmalar ile politika ve uygulama arasındaki bağlantı ve uyum açısından çeşitli güçlükler var olmaya devam etmektedir (Kufeldt & McKenzie, 2011; Tseng, 2012).

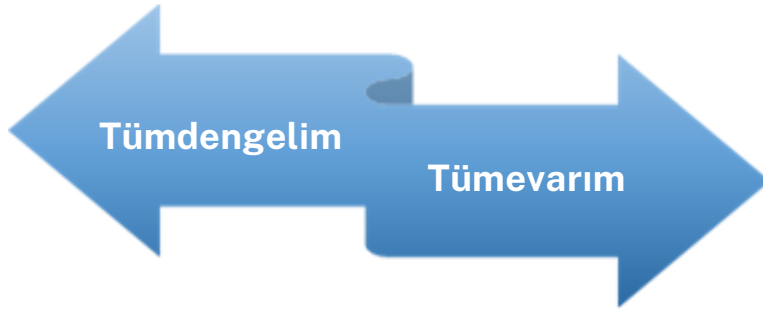
Türkiye'de, dünyadaki gelişmeler ile benzer bir çizgide, çocuk alanına yönelik akademik ilgi artan bir seyir izlemektedir. Çocuklara yönelik politika ve hizmet üreten kamu kurumları yanında, üniversiteleri, üniversiteler bünyesinde kurulan araştırma merkezlerini, araştırma odaklı kuruluşları ve çocuk alanında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarını içine alan geniş ağ, çocuk ile ilgili konulardaki politikalar ve araştırmalar arasındaki etkileşimin önemine işaret etmektedir. Bu bakımdan, Türkiye'de çocuk alanında yapılan akademik çalışmalardaki mevcut durumu ve eğilimleri çocuk politikaları ile bağlantılı biçimde ortaya seren çalışmaların çokluğu da bu önemi ayrıca göstermektedir.

Çeşitli çalışmalarda da vurgulandığı gibi, birçok meslek grubunun görev üstlendiği ve yüksek düzeyde disiplinler arası iş birliği gerektiren çocuk koruma ve çocuk refahı alanı açısından çocuk araştırmaları konusuna odaklanılması özel olarak anlam ifade etmektedir (Ljungdalh, 2016). Araştırmalar ve politikalar arasındaki bağlantıların görünür olmasına olanak sağlayan incelemeler; birçok yaklaşımın, disiplinin, kuramın ve düşüncenin yön verdiği ve çocukların sosyal aktörler olarak haklarının, katılımlarının ve ihtiyaçlarının kendi bakış açılarından hareketle değerlendirilmesinin önem kazandığı günümüz araştırma, uygulama ve düşünce ortamlarında artı bir değer kazanmaktadır (Powell & Smith, 2006; Bell, 2008; Tesar, 2016).

Buradan hareketle bu çalışma, Türkiye'de çocuk alanındaki araştırmalara ilişkin genel bir bakış sunarak; çocuk araştırmalarına ilişkin yürütülen tartışmalar için bir alan açılması, çocuk politikaları ve araştırmaları arasındaki uyum ve bağlantının daha görünür olması ve akademi ile saha arasındaki iş birliklerine temel oluşturabilecek verilerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlanması amaçlarıyla gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda elde edilen bulgular ile disiplinler arası ortak bir nokta olan çocuk alanındaki çalışmaların kapsamlı olarak değerlendirilmesi bakımından ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmekte olup çalışmanın bu yöndeki mevcut boşluğu doldurması amaçlanmaktadır.

2.Yöntem

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi sürecinin temel amacı ham veriden anlam çıkarmaktır. Bu doğrultuda veriden sonuç çıkarabilmek için araştırılan konu hakkında somut veri seti oluşturulur. Soyut kavramlar arasında ve tüm aşamalarda tanımlamalar ve yorumlamalar arasında gidip gelerek tümevarımsal ve tümdengelimsel akıl yürütme süreçleri birlikte kullanılır (Glaser, 1965; Corbin & Strauss, 2008; Merriam, 2009; Maxwell, 2013).

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Yöntem Mantığı

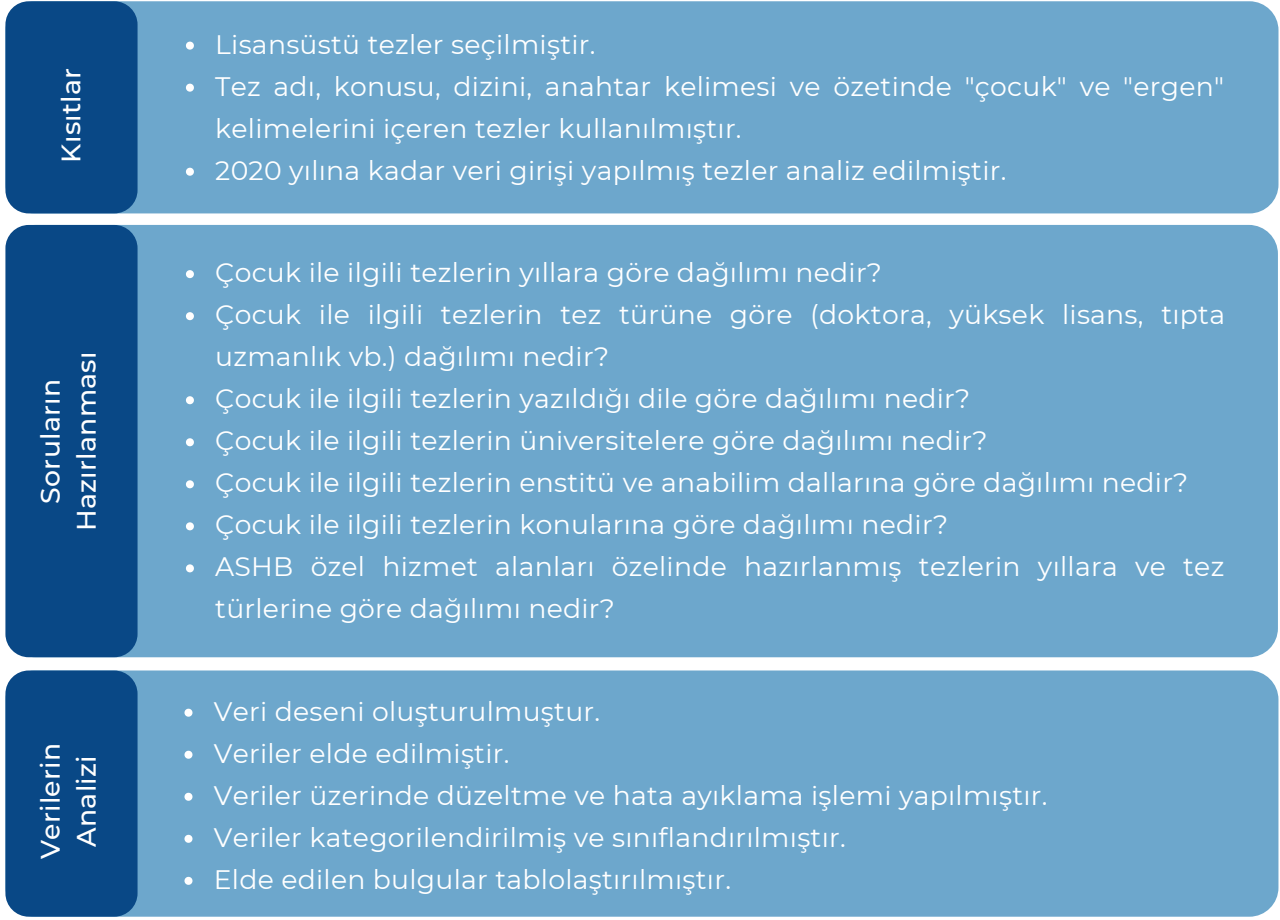
Analiz süreci sırasında ve analizler sonunda elde edilen anlamlar ve bakış açıları bulguların özünü oluşturur. Somut olarak oluşturulan veri setinden elde edilen verilere dayalı olarak anlam çıkarabilmek için çok kati bir yöntem yoktur. Ancak önemli olan husus, verilerden elde edilen anlamı analitik bir süreçten geçirerek onu net bir şekilde aktarmaktır (Leech & Onwuegbuzie, 2007; Patton, 2014). Oldukça karmaşık olan bu analitik süreçleri daha kolay yönetebilmek adına aşağıdaki adımların takip edilmesi faydalıdır (Bogdan & Biklen, 2007). Bu çalışmada da aşağıda tanımlanan adımlar izlenmiş ve yöntem olarak kullanılmıştır.

- 1) **Araştırmayı Daraltma:** Araştırılacak konuyla ilgili her türlü bilgiye ulaşmak yerine, araştırma konusunun, örnekleminin ve uygulama alanının kitleyi en uygun şekilde temsil etmesi ve araştırma konusunun sınırlandırılması sağlanmalıdır (Neuman, 2007). Bu çalışmada birinci kısıt, Türkiye’de yapılan çocuk araştırmalarında lisansüstü tezlerin seçilmesi olmuştur.

Lisansüstü tezlerin seçilmesi, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezine ait veri tabanında yer alan uygun veri alanlarının seçilerek veri desenin oluşturulmasının mümkün olmasından kaynaklanmıştır. Çalışmadaki ikinci kısım ise Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tezlerin adı, konusu, dizini, anahtar kelimesi ve özeti içerisinde “çocuk” ve “ergen” kelimeleri aratılması ve elde edilen tezler üzerinden analizlerin gerçekleştirilmesidir. Çalışmada kullanılan çocuk alanından kasıt; “çocuk” ve “ergen” anahtar kelimelerinin belirtilen alanlar içerisinde aratılmasıyla elde edilmiş lisansüstü tezleri ifade etmektedir. Çalışmadaki üçüncü kısım ise zaman olarak 2020 yılına kadar (o yıl dahil) veri girişi yapılan tezlerin kullanılmasıdır.

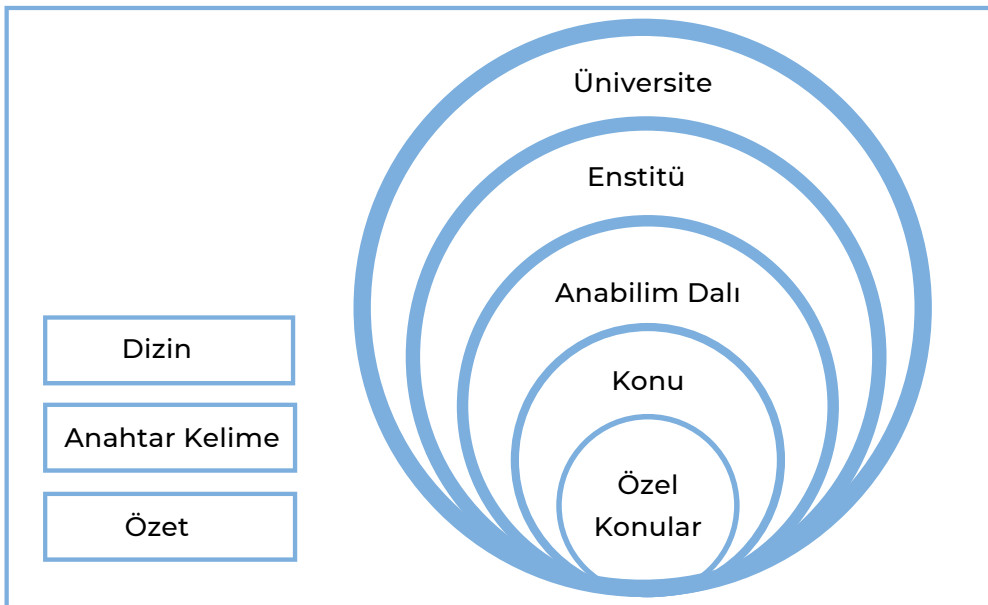
- 2) **Deseni Belirleme:** Nitel araştırmalarda veri toplama, veri analizi ve yorumlama sürecinin nasıl yapılacağı, seçilen desene (fenomenolojik desen, gömülü desen vb.) göre farklılaşır. Bu nedenle veri deseninin başlangıçta belirlenmesi ve analizlere başlamadan önce test edilmesi gerekir. Bu çalışmada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak hazırlanan veri deseni YÖK’e iletilmiş ve Kurul tarafından, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan veriler veri deseni içerisinde aktarılmıştır.
- 3) **Analitik Sorular Geliştirme:** Araştırma soruları, ulaşılmak istenen konuları ortaya çıkarmayı amaçlamalıdır. Araştırma amacına uygun olmayan, kullanılması güç sorulara yer verilmemelidir (Charmaz & Belgrave, 2012). Bu noktada pilot çalışma yapmak, işe yarayan ve yaramayan soruların tespit edilmesini kolaylaştırabilmektedir (Merriam, 2009). Bu çalışmada araştırılan konuyu analiz ederek ortaya koyabilmek adına aşağıdaki sorular amaç olarak kullanılmıştır:
 - Çocuk ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımı nedir?
 - Çocuk ile ilgili tezlerin tez türüne göre (doktora, yüksek lisans, tıpta uzmanlık vb.) dağılımı nedir?
 - Çocuk ile ilgili tezlerin yazıldığı dile göre dağılımı nedir?
 - Çocuk ile ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımı nedir?
 - Çocuk ile ilgili tezlerin enstitü ve anabilim dallarına göre dağılımı nedir?
 - Çocuk ile ilgili tezlerin konularına göre dağılımı nedir?
 - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) özel hizmet alanları özelinde hazırlanmış tezlerin yıllara ve tez türlerine göre dağılımı nedir?

Oluşturulan veri deseni aracılığı ile elde edilen verilere, ilk olarak düzeltilme ve hata ayıklama işlemi uygulanmıştır. Daha sonra veri deseninde yer alan veri alanları kategorilendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılmış veriler üzerinden frekans ve oran istatistikleri ile konu edilen değişkene göre hazırlanmış istatistiksel grafikler oluşturulmuştur.

Şekil 2. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Verilerin analizinde tümdengelim yaklaşımı içerisinde sırasıyla birbirini kapsayacak şekilde üniversite, enstitü, anabilim dalı ve tez konusu küme olarak düşünülmüş olup dizin, anahtar kelimeler ve özet ise tezleri gruplandırma ve sınıflandırmayı sağlayan değişkenler olarak kullanılmıştır.

Şekil 3: Araştırmada Kullanılan Sınıflama ve Gruplandırma Sistematiği

3. Bulgular

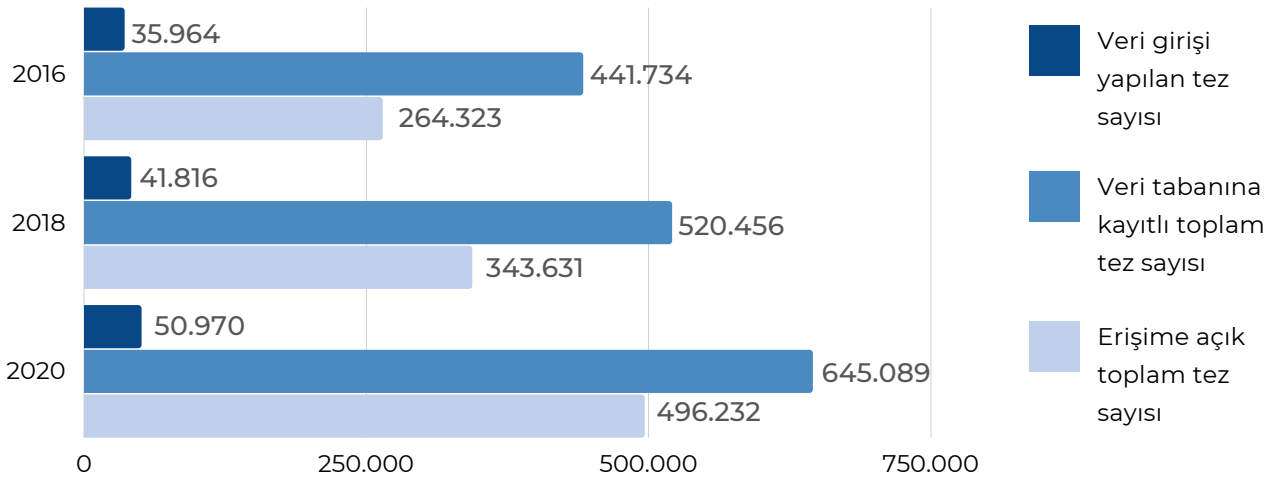
Çalışmanın bu bölümünde araştırma bulguları araştırmanın alt amaçları ve soruları bağlamında sırasıyla incelenmektedir. Elde edilen bulgular 3 bölümde toplanmıştır. Birinci bölümde Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı lisansüstü tezlere ilişkin bilgiler; ikinci bölümde Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı, çocuk ile ilgili konularda yapılan lisansüstü tezlere ilişkin bilgiler; üçüncü bölümde ise özel konularda Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı lisansüstü tezlere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı tezlerin yıllara göre (2016-2020) dağılımı Grafik 1'de verilmiştir. Buna göre, 2016 yılından 2020 yılı sonuna kadar veri tabanına girişi yapılan, veri tabanına kayıtlı olan ve erişime açık olan toplam tez sayılarının artarak 2020 yılında en yüksek sayıya ulaştığı belirlenmiştir.

Türkiye'de hazırlanan tezlerin elektronik ortamda tam metin halinde hizmete sunulabilmesinin, hem öğrencilerin hem de tez kayıtlarını tutan kurum ve kuruluşların (üniversiteler, kütüphaneler, YÖK vb.) erişimini kolaylaştırması ve alan yazına katkı verilmesi açısından önemli avantajları bulunmaktadır (Boz, 2001).

Tezlere erişim oranının yükselmesinin, alan çalışmalarına ve bu alanda yürütülen akademik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Grafik 1. Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.2. Çocuk ile İlgili Konularda Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular

3.2.1. Tezlere İlişkin Açıklayıcı Bilgiler

3.2.1.1. Yıllara Göre Tez Sayıları

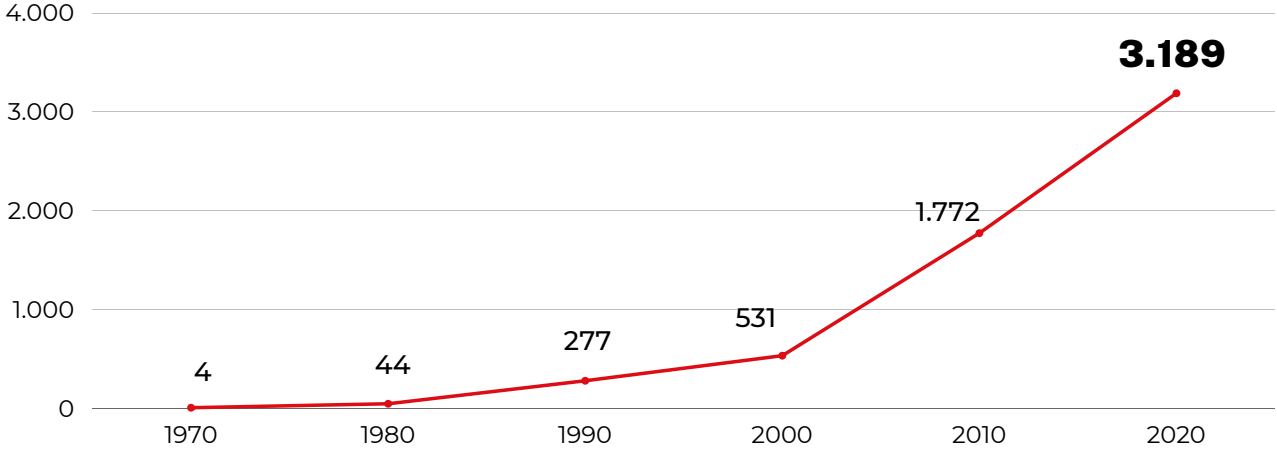
Her yıl Ulusal Tez Merkezi'ne girişi yapılan tez çalışmaları içerisinde çocuk ile ilgili olanların yıllara göre dağılımı incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır (Tablo 1). Bu bağlamda 1967 yılından 2020 yılına kadar girişi yapılan toplam 42.540 tezin çocuk ile ilgili konuları içerdiği belirlenmiştir. Çocuk ile ilgili konularda yapılan tez sayılarının yıllar itibarıyla -bazı azalmalar görülmekle birlikte- genel olarak sürekli arttığı, 2019 yılında en yüksek sayıya (5.873) ulaştığı, 2020 yılında ise bu sayının 3.189 olduğu bulunmuştur. 2020 yılının küresel manada salgın dönemine denk gelmesinin, Türkiye'de yürütülen lisansüstü tez çalışmalarının ve bununla birlikte çocuk ile ilgili konularda yürütülen tez çalışmalarının düşüş eğilimi göstermesinde belirleyici olabileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 1'de yer alan veriler değerlendirildiğinde, çocuk ile ilgili konularda yapılan tezlerin %61'inin 2011-2020 yılları arasına ait olduğu görülmektedir. Yıllar itibarıyla çocuk ile ilgili konularda yapılan çalışmaların öneminin anlaşıldığı ve son on yılı aşkın süredir çocuk konusunda yapılan tez çalışmalarına daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir.

Tablo 1. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (1967-2020)

Yıl	Tez Sayısı	Yıl	Tez Sayısı	Yıl	Tez Sayısı
2020	3.189	2002	792	1984	82
2019	5.873	2001	668	1983	56
2018	3.298	2000	531	1982	43
2017	2.777	1999	631	1981	45
2016	2.264	1998	628	1980	44
2015	2.031	1997	544	1979	36
2014	1.745	1996	579	1978	39
2013	1.541	1995	449	1977	26
2012	1.455	1994	392	1976	25
2011	1.614	1993	298	1975	13
2010	1.772	1992	300	1974	7
2009	1.404	1991	285	1973	4
2008	1.221	1990	277	1972	2
2007	1.026	1989	260	1971	4
2006	1.085	1988	172	1970	4
2005	923	1987	153	1969	3
2004	958	1986	104	1967	1
2003	774	1985	93		
Genel Toplam:				42.540	

Tablo 1'de yer alan veriler on yıllık süreçlere göre değerlendirildiğinde; çocuk ile ilgili hazırlanan tez sayılarının 1980 yılına göre 1990 yılında 5,3 kat arttığı; 1990 yılına göre 2000 yılında 0,9 kat arttığı, 2000 yılına göre 2010 yılında 2,3 kat arttığı ve 2010 yılına göre ise 2020 yılında 2,3 kat arttığı bulunmuştur. Bu çalışmanın grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 2).

Grafik 2. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllara göre Ulusal Tez Merkezine girişi yapılan tezler içerisinde çocuk ile ilgili olanların oranı Tablo 2'de verilmiştir. 2020 yılında veri girişi yapılan tez sayısı 50.970'tir. Bunun 3.189'u çocuk ile ilgili yapılan tezlerdir. Buna göre 2020 yılında yapılan tezlerin %6,26'sını, çocuk ile ilgili yapılan tezler oluşturmaktadır. Bu oran, 2013 yılında %5,50 iken 2019 yılında 7,92 ile en yüksek orana ulaşmıştır.

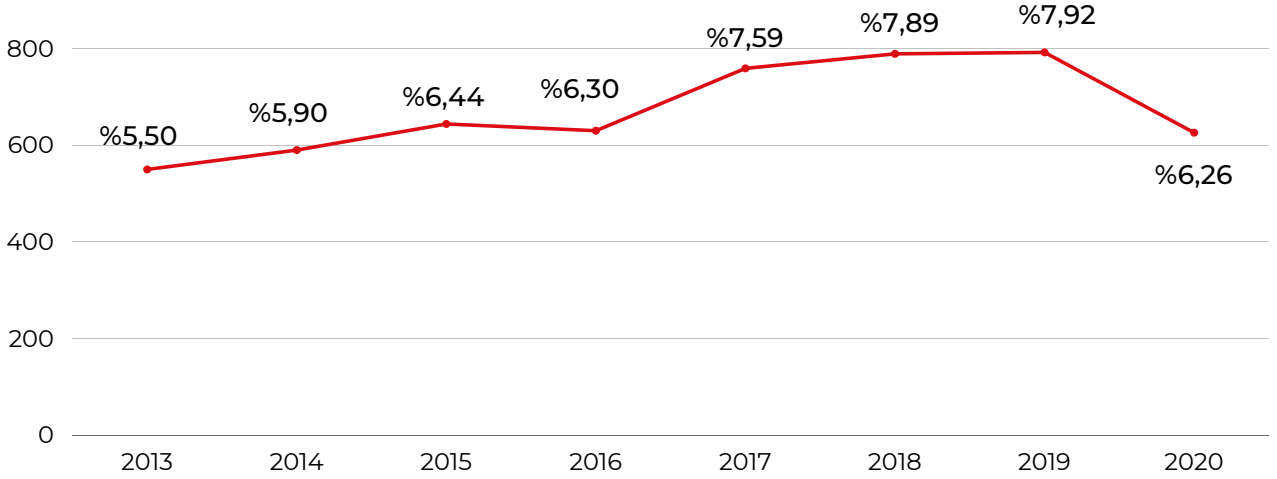
Türkiye, son yıllarda sosyal politikanın özellikli alanları arasında yer alan sağlık, eğitim, kültür, sosyal koruma, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerde çalışmalarını genişletmiştir; özellikle çocuk refahı alanında yürütülen çalışmalar geçmiş yıllara oranla gelişme kaydetmiştir (Şişman, 2017). Bahse konu gelişmelerle birlikte, son yıllarda çocuk alanında yapılan çalışmalarda artış gözlenmesi, çocuk sosyal hizmeti alanında geliştirilen politikalar ile çocuk olgusuna ilişkin farkındalığın artması ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 2. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Lisansüstü Tezlerin, Yıl İçerisinde Veri Girişi Yapılan Lisansüstü Tezlere Olanı (2013-2020)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Veri girişi yapılan tez sayısı	28.022	29.585	31.544	35.964	36.610	41.816	74.122	50.970
Çocuk ile ilgili tez sayısı	1.541	1.745	2.031	2.264	2.777	3.298	5.873	3.189
Yüzde (%)	5,50	5,90	6,44	6,30	7,59	7,89	7,92	6,26

Tablo 2'de yer alan veriler değerlendirildiğinde; çocuk ile ilgili yapılan tezlerin 2013 yılından 2019 yılına kadar %2,42 arttığı; 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %1,56 azaldığı saptanmıştır. Bu bulgunun grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 3).

Çocuğun iyilik haline ve genel olarak çocuk alanına ilişkin yapılan geçmiş çalışmalardaki göstergeler yetişkin merkezliken, günümüzde bu göstergelerin çocuk merkezli olduğu bilinmektedir. Fattore, Mason ve Watson'a göre (2007) bahse konu değişimin, geçmiş dönem çalışmalarda yetişkin dünyasının gözü ile çocuk alanına ilişkin araştırma konularının belirlenmesi ve iyilik hali göstergelerinin bu yönde oluşturulması ile açıklanabilir. Çocukların günlük yaşamlarına odaklanarak, onların hikâyelerini dinleyerek çocukların iyi olma halinin anlaşılacağı ise günümüzde kabul görmeye başlamış ve çocuklar da araştırmalara dâhil edilmeye başlanmıştır (Fattore et al., 2007). Çocuk alanında gözlenen artış eğiliminin, bu konuda farkındalığın güçlenmesine ve çocuklara ilişkin uygulama araştırmalarına ağırlık verilmesine bağlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Grafik 3. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin, Yıl İçerisinde Veri Girişi Yapılan Tezlere Olanı (2013-2020)

3.2.1.2. Tezlerin Akademik Derecesi

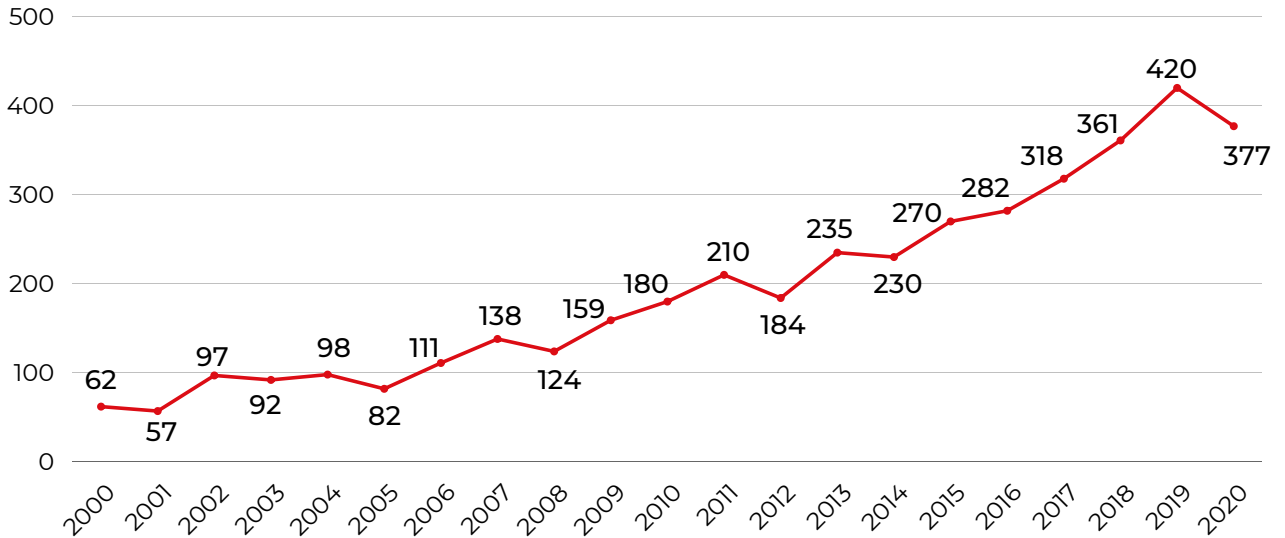
Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı, çocuk ile ilgili yapılan tezlerin akademik derecesine göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre tezlerin en fazla Yüksek Lisans (%57,76) derecesinde olduğu bulunmuştur. Bunu ikinci sırada tıpta uzmanlık (%29,32); üçüncü sırada ise doktora derecesinde yapılan tezlerin (%11,33) izlediği saptanmıştır.

Tablo 3. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Akademik Derecesine Göre Dağılımı

Tezin Akademik Derecesi	Sayı	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	24.572	57,76
Tıpta Uzmanlık	12.491	29,36
Doktora	4.820	11,33
Tıpta Yan Dal Uzmanlık	379	0,89
Diş Hekimliği Uzmanlık	196	0,46
Sanatta Yeterlilik	82	0,19
Toplam	42.450	

3.2.1.3. Yıllara Göre Doktora Derecesinde Yapılan Tezlerin Sayısı

Belirli bir alanda yetkinlik kazandırma, bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş bir perspektif ile irdeleyerek yorum yapma ve araştırmacı bilim insanları yetiştirme gibi amaçları olan doktora eğitimi kapsamında, Grafik 4'te de gösterilen, Türkiye'de, çocuk ile ilgili konularda doktora derecesinde yapılan tezlere ilişkin veriler incelendiğinde; 2000 yılında 62 tezin hazırlandığı, bu sayının 2019 yılında 7 kat artarak 420 olduğu görülmektedir. 2020 yılında ise bu sayının düştüğü belirlenmiştir. Bahse konu düşüş, salgın döneminde eğitim ve öğretim sürecinin çevrimiçi olarak sürdürülmesi, örneklem grubu olarak seçilen ve hassas gruplar arasında yer alan çocuklara erişimin zorlu olabilmesi gibi nedenlerle açıklanabilir.

Grafik 4. Çocuk ile ilgili Konularda Doktora Derecesinde Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.2.1.4. Tezlerin Hazırlandığı Dil

Bilimsel çalışmaların farklı dillerde hazırlanması, farklı ülkelerdeki akademisyenlerin ve araştırmacıların da o çalışmalardan faydalanabilmesine kolaylık sağlamaktadır. Bu anlamda ülkemizde çocuk ile ilgili konularda Türkçenin yanı sıra İngilizce, Almanca, İspanyolca gibi dünyada yaygın kullanılan dillerde tez çalışmalarının yapılması akademik anlamda önemli bir zenginliktir.

Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı çocuk ile ilgili konularda yapılan tezlerin hangi dillerde yazıldıkları incelendiğinde; Türkçeden (39.880; %93,62) sonra en yüksek tez hazırlanan dilin İngilizce (2.403; %5,65) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra 107 tezin Almanca, 79 tezin Fransızca, 24 tezin Arapça, 22 tezin Kürtçe, 21 tezin Kırgızca, 1'er tezin Rusça, Bulgarca, İspanyolca ve İtalyanca dillerinde hazırlandığı saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yazıldığı Dile Göre Dağılımı

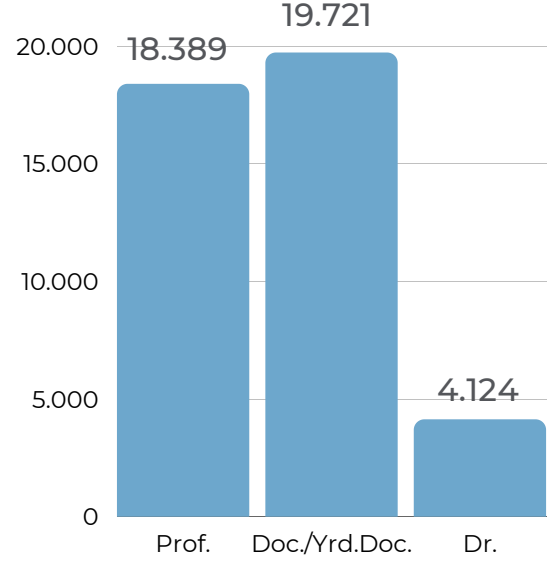
Tez Dili	Tez Sayısı
Türkçe	39.880
İngilizce	2.403
Almanca	107
Fransızca	79
Arapça	24
Kürtçe	22
Kırgızca	21
Bulgarca	1
İspanyolca	1
İtalyanca	1
Rusça	1
Toplam	42.540

3.2.2. Tezleri Yürüten Danışmanlara İlişkin Bilgiler

3.2.2.1. Danışmanların Unvanları

Tez çalışmalarını yürüten danışmanların akademik birikimi, bu birikimi tez çalışmalarına aktarması, rehberlik etmesi ve yönlendirmesi son derece önemlidir. Bu anlamda danışmanların akademik birikimlerinin unvanları ile eşzamanlı ilerlediği düşünülebilir.

Grafik 5'te Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı, çocuk ile ilgili konularda yapılan tezleri yürüten danışmanların unvanları verilmiştir. Tez danışmanlarının büyük çoğunluğunun doçent/doktor öğretim üyesi (19.721) veya profesör (18.389) oldukları görülmektedir.

Grafik 5. Çocuk ile İlgili Konularda Hazırlanan Tezleri Yürüten Danışmanların Unvanları

3.2.2.2. Danışmanların, Danışmanlık Yaptığı Toplam Lisansüstü Tez Sayısı

Çocuk ile ilgili konularda yapılan tezleri yürüten danışmanların, danışmanlık yaptığı toplam lisansüstü tezlerin sayısına ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Buna göre, 1 teze danışmanlık yapmış olan akademisyenlerin sayısı 17.721, 2 teze danışmanlık yapmış olan akademisyenlerin sayısı 3.851; 3 teze danışmanlık yapmış olan akademisyenlerin sayısı 1.492 bulunmuştur.

"20 ve üzeri" teze danışmanlık yapmış olan akademisyenlerin sayısı ise 27 olarak belirlenmiştir.

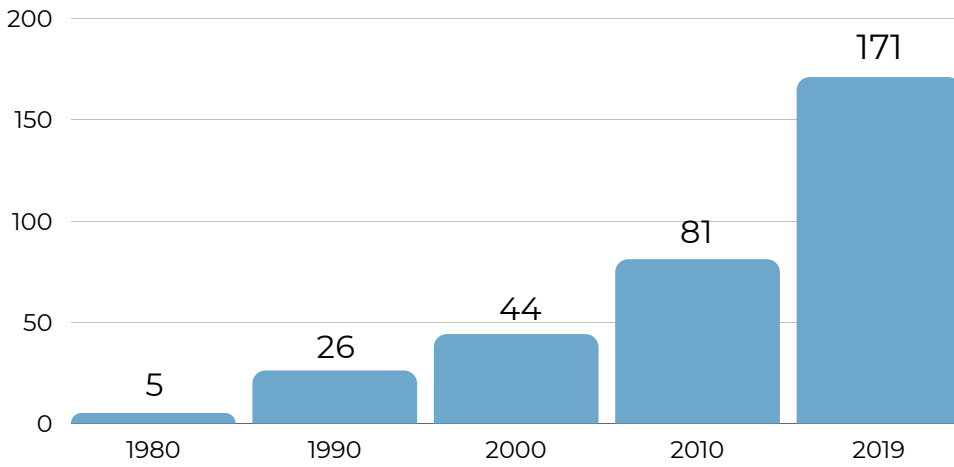
Tablo 5. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezleri Yürüten Danışmanların, Danışmanlık Yaptığı Toplam Lisansüstü Tez Sayıları

Tez Sayısı	Akademisyen Sayısı
20 ve üzeri	27
10-19	194
5-9	1.084
4	757
3	1.492
2	3.851
1	17.721

3.2.3. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere İlişkin Bilgiler

3.2.3.1. Yıllara Göre Kaç Farklı Üniversitede Tez Hazırlandı

Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı, çocuk ile ilgili konularda yapılan tezlerin yıllara göre kaç farklı üniversitede hazırlandığına ilişkin bilgiler Grafik 6'da gösterilmiştir. Buna göre 1980 yılında çocuk konusunda tez hazırlanan üniversite sayısı 5 iken, bu sayı 2000 yılında 44'e, 2010 yılında 81'e ve 2019 yılında ise 171'e yükselmiştir. Bu sonuç, yıllar itibarıyla çocuk ile ilgili yapılan çalışmaların öneminin anlaşıldığı ve çocuk konusuna ilgi gösteren üniversite sayısının arttığını göstermektedir.

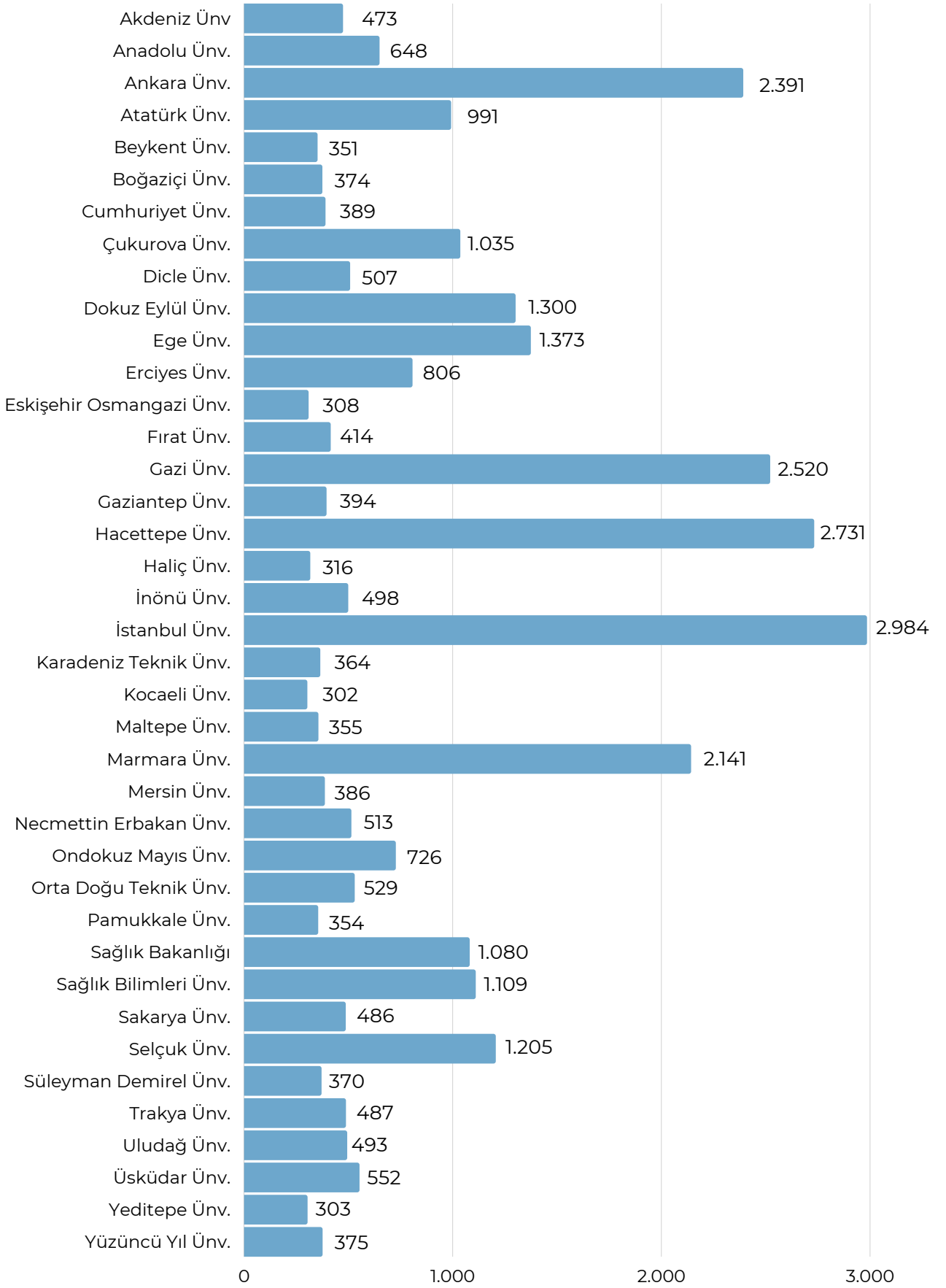

Grafik 6. Çocuk ile İlgili Konularda Tez Hazırlanan Üniversite Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

3.2.3.2. Yıllara Göre Tezlerin Hangi Üniversitelerde Hazırlandığı

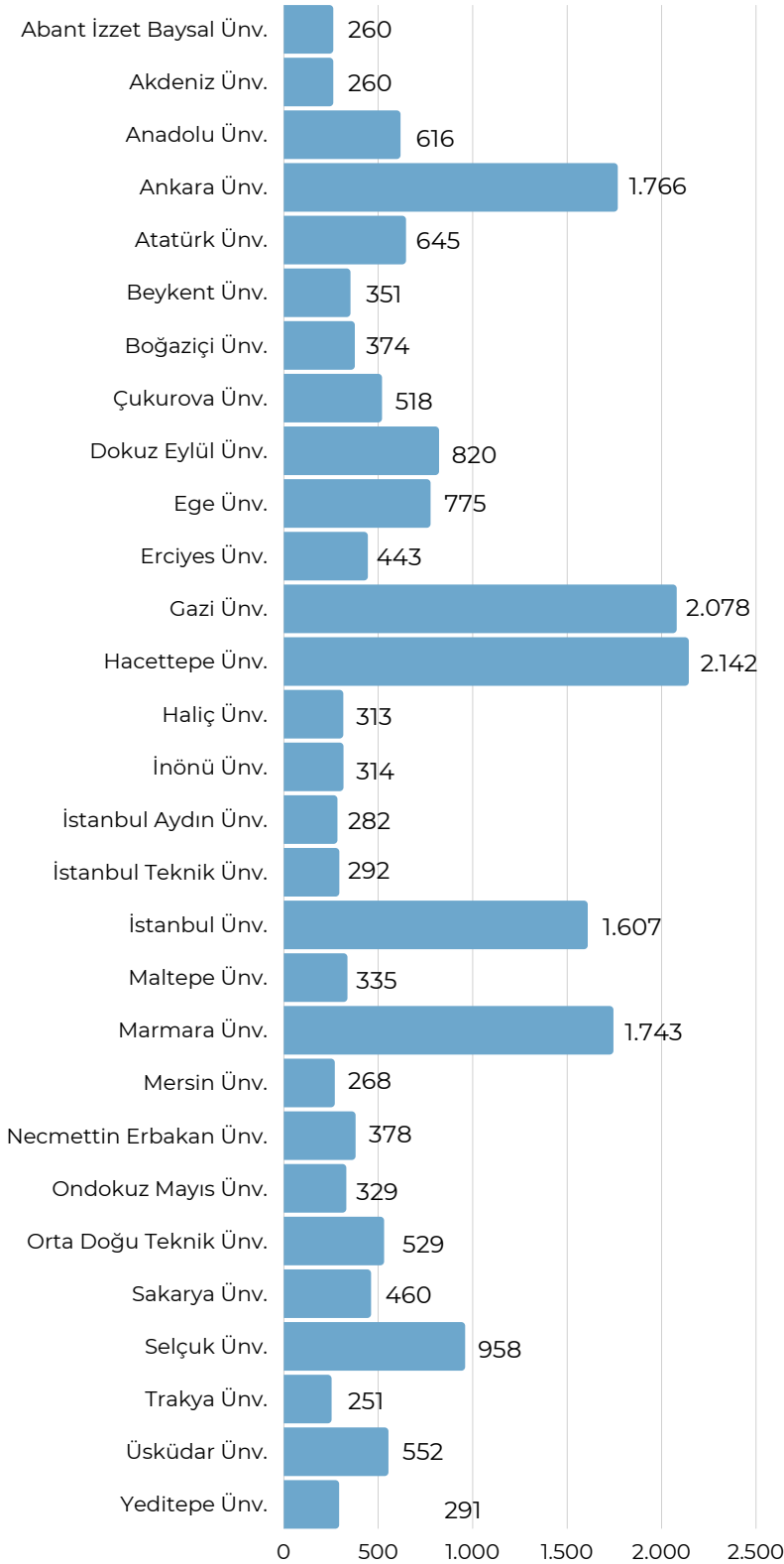
Çocuk ile ilgili konularda en fazla tez hazırlanan üniversitelere ilişkin bilgiler Grafik 7'de verilmiştir. Buna göre çocuk ile ilgili konularda en fazla İstanbul Üniversitesi'nde (2.984) tez hazırlandığı; bunu sırasıyla Hacettepe Üniversitesi (2.731), Gazi Üniversitesi (2.520), Ankara Üniversitesi (2.391) ve Marmara Üniversitesi'nin (2.141) izlediği belirlenmiştir. Belirtilen ilk beş üniversite bünyesinde çocuk ile ilgili konularda toplam 12.767 tez hazırlanmıştır.

Veriler Türkiye'nin üniversitelerinin, çocuk ile ilgili konulara önem verdiğini, çocuk konusunu farklı bakış açılarıyla inceleyerek alana önemli düzeyde akademik birikim ve katkı sunduğunu göstermektedir.

Grafik 7. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 39 Üniversite)

3.2.3.3. Yüksek Lisans ve Doktora Derecesinde En Fazla Tez Hazırlanan Üniversiteler

Grafik 8. Çocuk ile İlgili Konularda Yüksek Lisans ve Doktora Derecesinde Hazırlanan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 29 Üniversite)

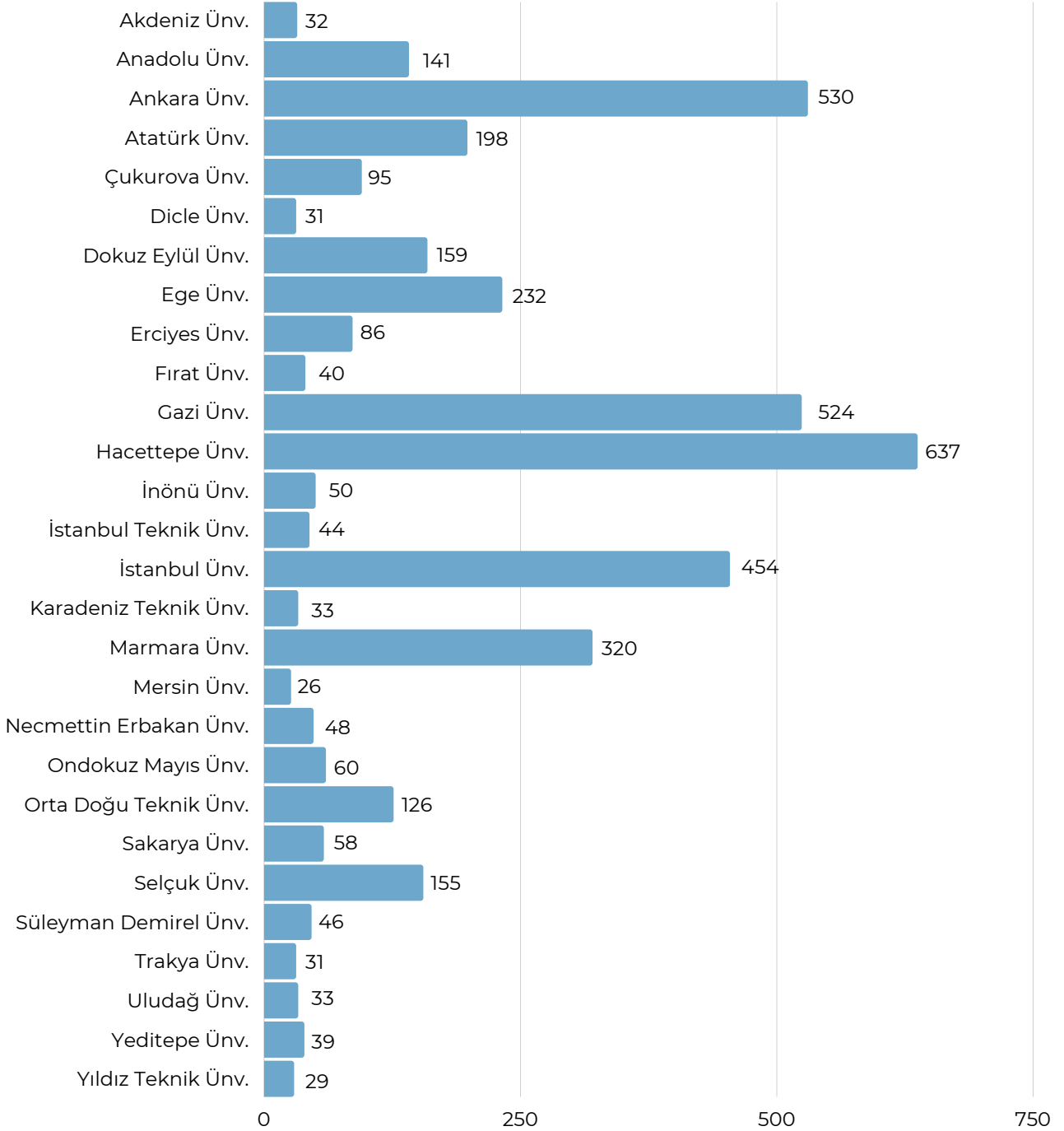
Grafik 8'de çocuk ile ilgili konularda yüksek lisans ve doktora derecesinde en fazla tez hazırlanan üniversitelere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Buna göre, çocuk ile ilgili konularda yüksek lisans ve doktora derecesinde en fazla tez hazırlanan ilk beş üniversite sırasıyla Hacettepe Üniversitesi (2.142), Gazi Üniversitesi (2.078), Ankara Üniversitesi (1.766), Marmara Üniversitesi (1.743) ve İstanbul Üniversitesi (1.607) olarak belirlenmiştir.

Grafik 7'de çocuk ile ilgili konularda en fazla İstanbul Üniversitesi'nde (2.984) tez hazırlandığı görülmekle birlikte, konu yüksek lisans ve doktora düzeyinde incelendiğinde Hacettepe Üniversitesi'nin ilk sıraya yükseldiği, İstanbul Üniversitesi'nin beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.

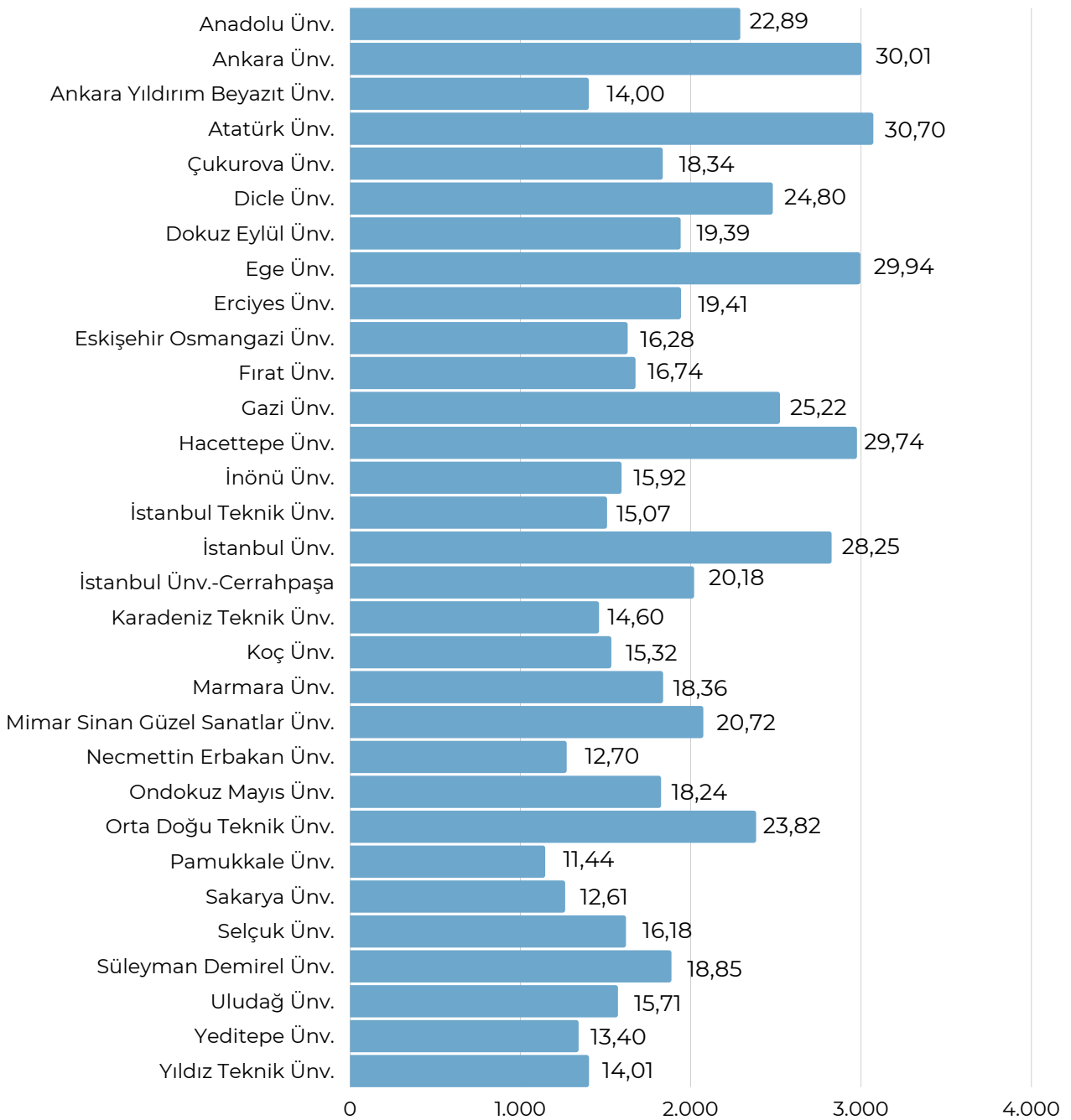
3.2.3.4. Doktora Derecesinde En Fazla Tez Hazırlanan Üniversiteler

Çocuk ile ilgili konularda doktora derecesinde en fazla tez hazırlanan üniversitelere ilişkin bilgiler Grafik 9'da verilmiştir. Buna göre çocuk ile ilgili konularda doktora derecesinde en fazla tez hazırlanan üniversiteler arasında ilk sırada Hacettepe Üniversitesi'nin (637) yer aldığı görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi'ni, Ankara Üniversitesi (530), Gazi Üniversitesi (524), İstanbul Üniversitesi (454) ve Marmara Üniversitesi (320) takip etmektedir.

Grafik 9. Çocuk ile İlgili Konularda Doktora Derecesinde Hazırlanan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (En Fazla Tez Hazırlanan İlk 28 Üniversite)

Üniversitelerde çocuk ile ilgili konularda hazırlanan tüm tezler içerisinde doktora derecesinde olanların oranlarına bakıldığında; Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanan tezlerin %30,70'inin, Ankara Üniversitesi'nde hazırlanan tezlerin %30,01'inin, Ege Üniversitesi'nde hazırlanan tezlerin %29,94'ünün, Hacettepe Üniversitesi'nde hazırlanan tezlerin %29,74'ünün ve İstanbul Üniversitesi'nde hazırlanan tezlerin %28,25'inin doktora derecesinde olduğu belirlenmiştir (Grafik 10). Atatürk Üniversitesi çocuk ile ilgili konularda doktora derecesinde tez hazırlayan üniversiteler arasında ilk 7'de yer almasına rağmen; Atatürk Üniversitesinde çocuk alanında hazırlanan tüm tezler içerisinde doktora derecesinde olanların oranı, diğer üniversitelere göre en fazladır.

Grafik 10. Üniversitelerde Çocuk ile İlgili Konularda Hazırlanan Tüm Tezler İçerisinde, Doktora Derecesinde Olanların Oranı

3.2.4. Tezlerin Hazırladığı Enstitülere İlişkin Bilgiler

3.2.4.1. Tezlerin Hazırladığı Enstitüler

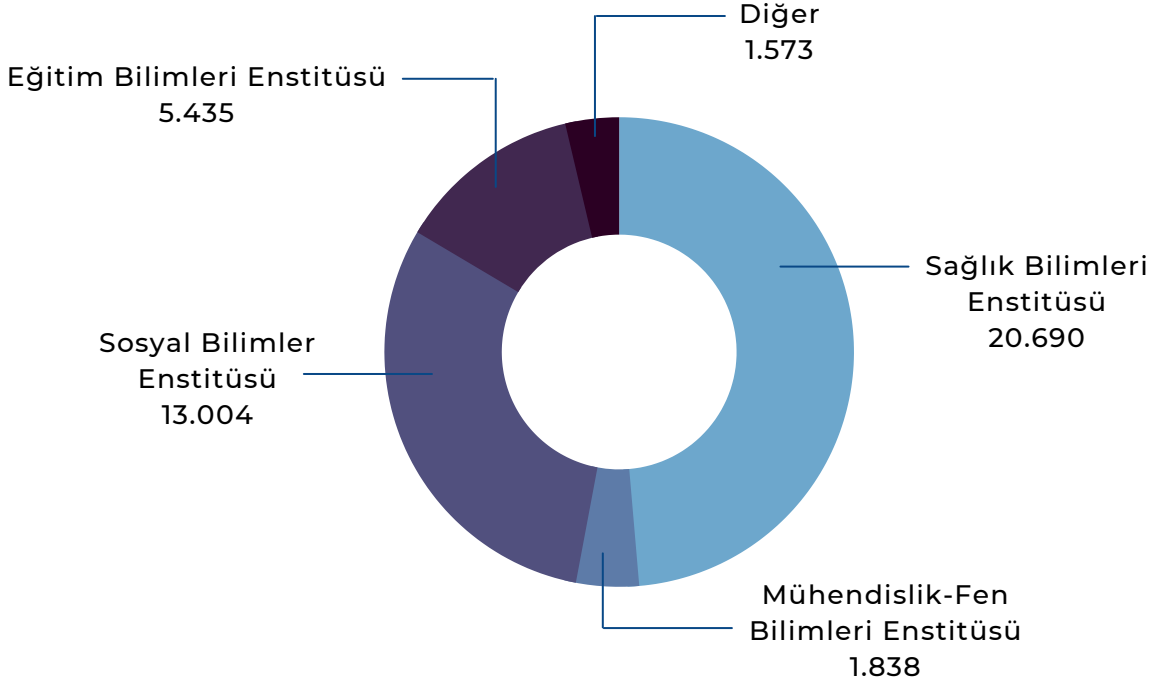
Tablo 6'da Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi'nin veri tabanında yer alan, çocuk ile ilgili konularda yapılan tez sayılarının enstitülere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre çocuk ile ilgili konularda 40 farklı enstitüde tez hazırlandığı görülmektedir.

Çocuk ile ilgili konularda en fazla sağlık bilimleri enstitülerinde tez hazırlandığı (20.690), bunu sırasıyla sosyal bilimler (13.004), eğitim bilimleri (5.435) ve mühendislik-fen bilimleri (1.838) enstitülerinin izlediği saptanmıştır. Tablo 6'da ayrıca çocuk konusunda 1.573 tezin farklı enstitülerde hazırlandığı belirlenmiştir. Bu sonuç, çocuk konusunun mühendislikten tarihe, arkeolojiden savunma bilimlerine birbirinden farklı disiplinleri ilgilendirdiğini ve farklı disiplinlerin bakış açılarıyla incelendiğini göstermektedir.

Tablo 6. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

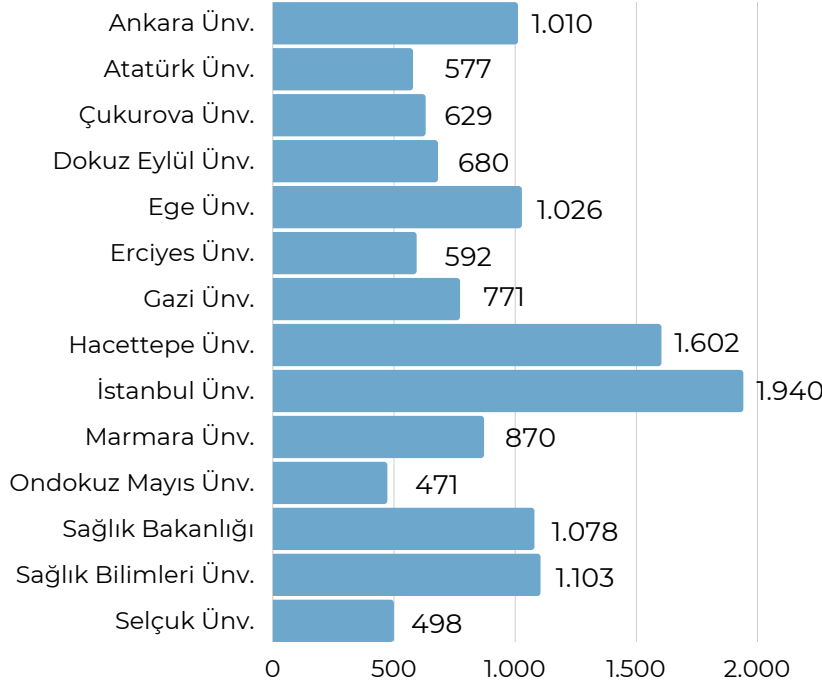
Enstisü Adı	Tez Sayısı	Enstisü Adı	Tez Sayısı
Sağlık Bilimleri Ens.	20.690	Spor Bilimleri Ens.	7
Sosyal Birimler Ens.	13.004	Bağımlılık ve Adli Birimler Ens.	7
Eğitim Birimleri Ens.	5.435	Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Ens.	7
Mühendislik-Fen Birimleri Ens.	1.838	Türk İnkılap Tarihi Ens.	6
Lisansüstü Eğitim-Programlar Ens.	611	Avrupa Birliği ve Avrupa Araştırmaları Ens.	5
Çocuk Sağlığı Enstitüsü	197	Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği-Teknolojisi Ens.	4
Güzel Sanatlar Enstitüsü	197	Kazaları Araştırma ve Önleme Ens.	4
Adli Tıp ve Adli Birimler Enstitüsü	175	İşletme Ens.	3
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	75	Nükleer Bilimler Ens.	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ens.	57	Stratejik Araştırmalar Ens.	3
Güvenlik Bilimleri Ens.	37	Biyotıp ve Genom Ens.	2
Nüfus Etütleri Ens.	34	Dış Ticaret Enstitüsü	2
Enformatik Ens.	27	Medeniyetler İttifakı Ens.	2
Yaşayan Diller Ens.	23	Arkeoloji Ens.	1
Savunma Bilimleri Ens.	17	Avrasya Yer Bilimleri Ens.	1
Yurtdışı Enstitü	17	Enerji Ens.	1
Biyoteknoloji Enstitüsü	14	Göç Ens.	1
Bilişim Ens.	13	Müzik ve Sahne Sanatları Ens.	1
Çevre Bilimleri Enstisüsü	9	Tasavvuf Araştırmaları Ens.	1
Araştırma Merkezi	8	Uygulamalı Matematik Ens.	1
Genel Toplam:			42.540

Tablo 6'te yer alan verilerin yüzde değerleri hesaplandığında; çocuk ile ilgili konularda yapılan 42.540 tezin çoğunluğunun (%48,63) sağlık bilimleri enstitülerinde hazırlandığı; bunu sırasıyla %30,57 ile sosyal bilimler, %12,78 ile eğitim bilimleri ve %4,32 ile mühendislik-fen bilimleri enstitülerinin izlediği saptanmıştır. Bu çalışmanın grafiği aşağıda verilmiştir (Grafik 11).

Grafik 11. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

3.2.4.2. Üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları

Grafik 12. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sağlık Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı

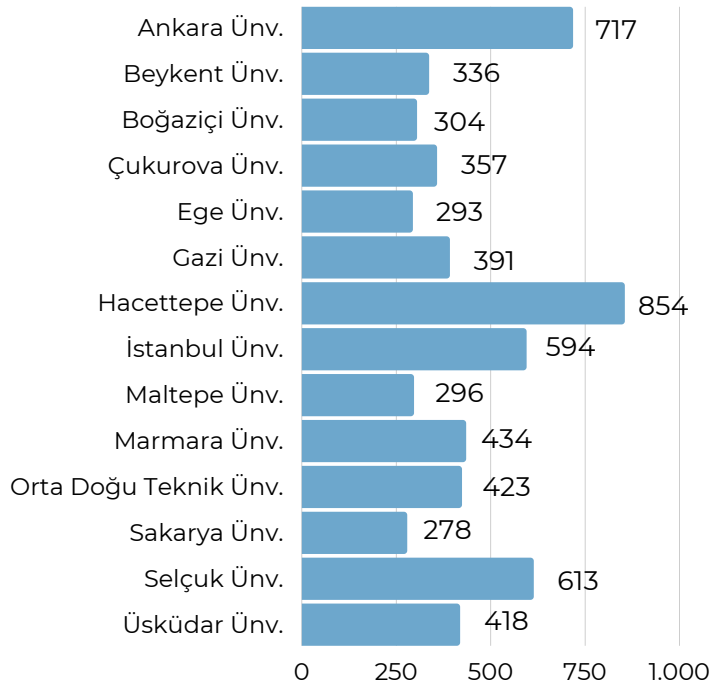
Üniversitelerin sağlık bilimleri enstitülerinde çocuk ile ilgili konularda hazırlanan tezlere ilişkin veriler Grafik 12'de verilmiştir. Buna göre çocuk alanında en fazla İstanbul Üniversitesine bağlı Sağlık Bilimleri Enstitüsünde tez hazırlandığı görülmektedir.

İstanbul Üniversitesini sırasıyla 1.602 tez ile Hacettepe Üniversitesi, 1.103 tez ile Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 1.078 tez ile Sağlık Bakanlığı ve 1.026 tez ile Ege Üniversitesi izlemektedir.

3.2.4.3. Üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları

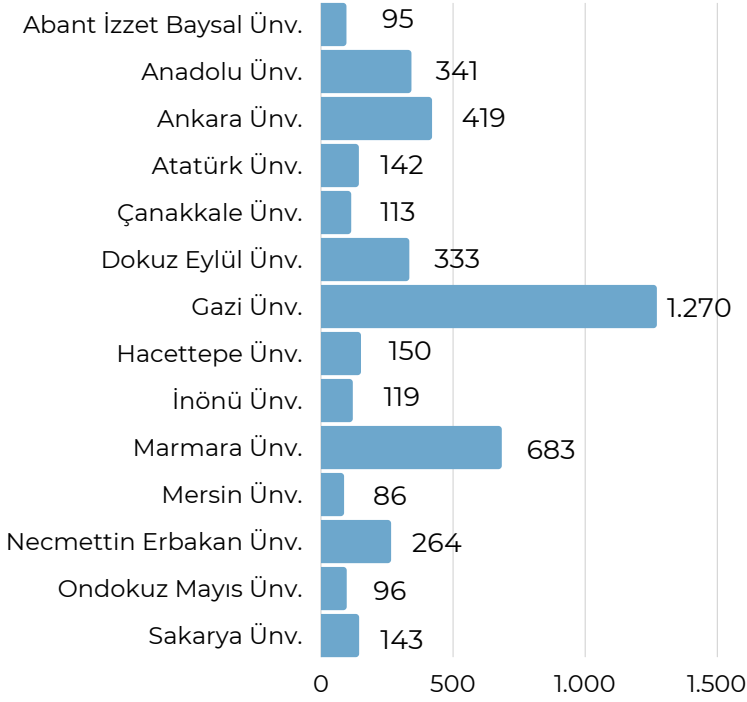
Grafik 13'te üniversitelerin sosyal bilimleri enstitülerinde çocuk alanında hazırlanan tezlere ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre çocuk alanında en fazla Hacettepe Üniversitesine bağlı sosyal bilimler enstitüsünde tez hazırlandığı görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi'ni takiben, Ankara Üniversitesi (717), Selçuk Üniversitesi (613), İstanbul Üniversitesi (594), Marmara Üniversitesi (434) gelmektedir.

Grafik 13. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sosyal Bilimler Enstitülerine Göre Dağılımı

3.2.4.4. Üniversitelerin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları

Grafik 14'te üniversitelerin eğitim bilimleri enstitülerinde çocuk alanında hazırlanan tezlere ilişkin veriler sunulmuştur. Buna göre çocuk alanında en fazla Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tez hazırlandığı görülmektedir.

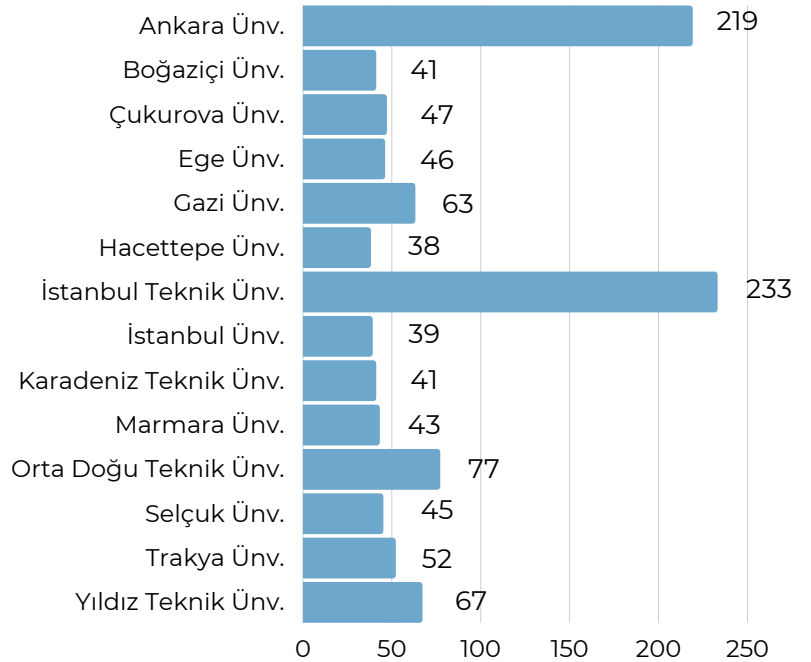
Gazi Üniversitesini sırasıyla 683 tez ile Marmara Üniversitesi, 419 tez ile Ankara Üniversitesi, 341 tez ile Anadolu Üniversitesi, 333 tez ile Dokuz Eylül Üniversitesi izlemektedir.

Grafik 14. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı

3.2.4.5. Üniversitelerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tez Sayıları

Üniversitelerin mühendislik-fen bilimleri enstitülerinde çocuk ile ilgili konularda hazırlanan tezlere ilişkin veriler Grafik 15'te verilmiştir. Buna göre çocuk alanında en fazla İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitüsünde tez hazırlandığı görülmektedir.

İstanbul Teknik Üniversitesi'ni takiben, Ankara Üniversitesi (219), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (77), Yıldız Teknik Üniversitesi (67), Gazi Üniversitesi (63) gelmektedir.

Grafik 15. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Göre Dağılımı

3.2.5. Tezlerin Hazırlanacağı Ana Bilim Dallarına İlişkin Bilgiler

Enstitüler bakımından ortaya çıkan çok disiplinli çalışmalar ana bilim dalı bakımından da gözlenmektedir. Farklı enstitülerin bünyesinde yer alan 912 ana bilim dalında çocuk ile ilgili tez hazırlandığı görülmektedir.

3.2.5.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları

Sağlık bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımına ilişkin veriler incelendiğinde; Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı'nın (6.971) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı'nı takiben, Hemşirelik Ana Bilim Dalı (1.153), Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı (671), Çocuk Cerrahisi Ana Bilim Dalı (557), Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı (63) gelmektedir. Sağlık bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımına ait diğer veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sağlık Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı	Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D.	6.971	Ortopedi ve Travmatoloji A.B.D.	203
Hemşirelik A.B.D.	1.153	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon A.B.D.	198
Halk Sağlığı A.B.D.	671	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi A.B.D.	189
Çocuk Cerrahisi A.B.D.	557	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon A.B.D.	169
Aile Hekimliği A.B.D.	513	Halk Sağlığı Hemşireliği A.B.D.	151
Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.	500	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D.	146
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.B.D.	484	Çocuk Gelişimi A.B.D.	136
Pedodonti A.B.D.	326	Sosyal Hizmet A.B.D.	134
Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D.	309	İç Hastalıkları A.B.D.	131
Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D.	304	Ebelik A.B.D.	128
Psikiyatri A.B.D.	287	Tıbbi Mikrobiyoloji A.B.D.	119
Anesteziyoloji ve Reanimasyon A.B.D.	286	Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji A.B.D.	112
Kadın Hastalıkları ve Doğum A.B.D.	240	Üroloji A.B.D.	108
Beslenme ve Diyetetik A.B.D.	239	Göz Hastalıkları A.B.D.	107
Kulak Burun Boğaz A.B.D.	210	Mikrobiyoloji A.B.D.	103

3.2.5.2. Sosyal Bilimler Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları

Çocuk alanında hazırlanan tezlerin sosyal bilimler enstitülerine bağlı ana bilim dallarına göre dağılımı Tablo 8'de gösterilmiştir.

Sosyal bilimler enstitülerine bağlı ana bilim dalları arasında Psikoloji Ana Bilim Dalında hazırlanan tezlerin (1.787) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Psikoloji Ana Bilim Dalını takiben, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı (904), Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı (541), Sosyoloji Ana Bilim Dalı (512), Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (504) gelmektedir.

Tablo 8. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Sosyal Bilimler Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı	Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı
Psikoloji A.B.D.	1.787	Eğitim Yönetimi ve Denetimi A.B.D.	150
Eğitim Bilimleri A.B.D.	904	Kamu Hukuku A.B.D.	149
Klinik Psikoloji A.B.D.	541	Özel Hukuk A.B.D.	133
Sosyoloji A.B.D.	512	Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.	126
Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D.	504	Temel Eğitim A.B.D.	122
Felsefe ve Din Bilimleri A.B.D.	498	Radyo Televizyon ve Sinema A.B.D.	118
İlköğretim A.B.D.	372	İktisat A.B.D.	105
İşletme A.B.D.	337	Antropoloji A.B.D.	104
Tarih A.B.D.	333	Özel Eğitim A.B.D.	102
Temel İslam Bilimleri A.B.D.	250	İşletme Yönetimi A.B.D.	101
Sosyal Hizmet A.B.D.	231	Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.	100
Türkçe Eğitimi A.B.D.	221	Batı Dilleri ve Edebiyatları A.B.D.	95
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri A.B.D.	181	İslam Tarihi ve Sanatları A.B.D.	82
Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi A.B.D.	168	Kamu Yönetimi A.B.D.	72
İngiliz Dili ve Edebiyatı A.B.D.	152	Güzel Sanatlar Eğitimi A.B.D.	70

3.2.5.3. Eğitim Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları

Çocuk ile ilgili konularda yapılan tezlerin eğitim bilimleri enstitülerine bağlı ana bilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde; İlköğretim Ana Bilim Dalı'nın (785) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İlköğretim Ana Bilim Dalı'nı takiben, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı (608), Temel Eğitim Ana Bilim Dalı (366), Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı (348), Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı (208) gelmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Eğitim Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı	Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı
İlköğretim A.B.D.	785	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı A.B.D.	52
Özel Eğitim A.B.D.	608	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D.	50
Temel Eğitim A.B.D.	366	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi A.B.D.	48
Güzel Sanatlar Eğitimi A.B.D.	348	Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.	37
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi A.B.D.	208	Eğitim Yönetimi ve Politikası A.B.D.	34
Türkçe Eğitimi A.B.D.	206	Eğitim Programları ve Öğretimi A.B.D.	31
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi A.B.D.	153	Okul Öncesi Öğretmenliği A.B.D.	30
Eğitimde Psikolojik Hizmetler A.B.D.	98	Eğitim Yönetimi ve Denetimi A.B.D.	28
Yabancı Diller Eğitimi A.B.D.	90	Sınıf Öğretmenliği A.B.D.	26
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği A.B.D.	75	Güzel Sanatlar A.B.D.	25
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi A.B.D.	73	Psikolojik Danışma ve Rehberlik A.B.D.	24
Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.	62	Resim-İş Eğitimi A.B.D.	23
Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi A.B.D.	59	İngiliz Dili Eğitimi A.B.D.	21
Eğitimin Kültürel Temelleri A.B.D.	58	Sosyal Bilgiler ve Türkçe Eğitimi A.B.D.	20
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi A.B.D.	53	Uygulamalı Sanatlar Eğitimi A.B.D.	20

3.2.5.4. Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarında Hazırlanan Tez Sayıları

Çocuk alanında hazırlanan tezlerin mühendislik-fen bilimleri enstitülerine bağlı ana bilim dallarına göre dağılımı Tablo 10'da sunulmuştur.

Buna göre Mimarlık Ana Bilim Dalı'nın (159) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mimarlık Ana Bilim Dalı'nı takiben, Biyoloji Ana Bilim Dalı (121), Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı (112), Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı (106), Bilgisayar Mühendisliği Ana Bilim Dalı (83) gelmektedir.

Tablo 10. Çocuk ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerine Bağlı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı	Ana Bilim Dalları	Tez Sayısı
Mimarlık A.B.D.	159	İstatistik A.B.D.	23
Biyoloji A.B.D.	121	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi A.B.D.	21
Ev Ekonomisi A.B.D.	112	Jeoloji Mühendisliği A.B.D.	21
Peyzaj Mimarlığı A.B.D.	106	Biyomedikal Mühendisliği A.B.D.	20
Bilgisayar Mühendisliği A.B.D.	83	Endüstri Ürünleri Tasarımı A.B.D.	19
Çevre Mühendisliği A.B.D.	60	İnşaat Mühendisliği A.B.D.	19
Tarım Ekonomisi A.B.D.	60	Moleküler Biyoloji ve Genetik A.B.D.	18
Kimya A.B.D.	50	Fizik A.B.D.	17
Gıda Mühendisliği A.B.D.	41	Bahçe Bitkileri A.B.D.	15
Şehir ve Bölge Planlama A.B.D.	41	Hemşirelik A.B.D.	15
İlköğretim A.B.D.	35	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi A.B.D.	14
İç Mimarlık A.B.D.	30	Zootekni A.B.D.	14
Endüstri Mühendisliği A.B.D.	29	Makine Mühendisliği A.B.D.	13
Elektrik-Elektronik Mühendisliği A.B.D.	25	Tarla Bitkileri A.B.D.	13
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi A.B.D.	24	Biyoteknoloji A.B.D.	12

3.2.6. Tezlerin Konu Sırasına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde ulusal tez merkezi veri tabanında yer alan çocuk ile ilgili tez sayılarının enstitülerine göre konu incelemesi yapılmıştır. Tezlerin konu bakımından sınıflaması yapılırken veri deseninde yer alan dizin göstergesi kullanılmıştır. Bu kapsamda her bir enstitü için tezlerin dizininde en fazla yer alan ilk elli konu sınıflanmış ve tablolar oluşturulmuştur. Buna ek olarak her bir enstitü için aynı yöntem kullanılarak on yıllık zaman dilimleri içerisinde en fazla çalışılan konular tespit edilmiştir.

3.2.6.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sağlık bilimleri enstitüsünde çocuk alanında hazırlanan tez konularına ait sıralama Tablo 11'de gösterilmiştir. Sağlık bilimleri enstitüsünde çocuk ile ilgili hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında ilk sırada “ergenler” konusunun bulunduğu görülmektedir. “Ergenler” konusunun yanı sıra, “bebekler ve yeni doğanlar”, “aile, anne, baba”, “beslenme, beslenme alışkanlıkları”, “spor” konularının ilk 5 konu arasında bulunduğu görülmektedir.

Tablo 11. “Çocuk” Alanında Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu
1 Ergenler	11 Hiperaktivite ile beraber dikkat eksikliği	21 Antropometri	31 Uyku	41 Biliş
2 Bebekler-Yeni doğmuş	12 Neoplazmlar	22 Serebral palsy	32 Bağımlılık	42 Lösemi
3 Aile, Anne, Baba	13 Gebelik	23 Astım	33 Acil servis-hastane	43 Mental bozukluklar
4 Beslenme-Beslenme Alışkanlıkları	14 Fiziksel aktivite-Egzersiz	24 Kadın ve Çocuk	34 Yoğun bakım	44 İntihar
5 Spor	15 Böbrek hastalıkları	25 Aşı, Aşılama	35 Bağlanma	45 Antibiyotikler
6 Yaşam kalitesi	16 Otistik bozukluklar	26 Motor beceriler	36 Mutasyon	46 Diş Hastalıkları
7 Obezite	17 Depresyon	27 Epilepsi	37 Talassemi	47 Uyku bozuklukları
8 Diabetes mellitus	18 Çocuk istismarı	28 Anne sütü	38 Anemi	48 Sosyal hizmetler
9 Anksiyete	19 Vitamin D	29 Kalp hastalıkları	39 Stres	49 Saldırganlık
10 Genetik	20 Bebek-prematür	30 Doğum	40 Yaralar ve yaralanmalar	50 Öz yeterlilik

Sağlık bilimleri enstitülerinde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimi Tablo 12'de sunulmaktadır. Sağlık bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimine bakıldığında, ilk sırada 1984- 1990 yılları arasında “Aile, Anne- Baba”, 1991- 2000 yılları arasında “Ergenler ve Ergenlik”, 2001- 2010 yılları ile 2011- 2020 yılları arasında “Bebekler ve Yeni Doğmuş Çocuklar” konularının bulunduğu görülmektedir. Bu konuların yanı sıra, “gebelik” ve “beslenme” ilgili temalar da tüm dönemlerde yoğun olarak çalışılmıştır. Son 20 yılda sağlık bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezler arasında ilk 3 konunun önem sırasını koruduğu anlaşılmaktadır. 2001 yılından sonra “obezite”, “yaşam kalitesi”, “spor”, “depresyon”, “genetik” ve “çocuk istismarı” konularının, en çok çalışılan konular arasına girmeye başladığı görülmektedir.

Tablo 12. Yıllara Göre Çocuk Alanında Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra	1981-1990	1991-2000	2001-2010	2011-2020
1	Aile, Anne, Baba *	Ergenler ve Ergenlik*	Bebekler-Yeni doğmuş*	Bebekler-Yeni doğmuş*
2	Bebekler-Yeni doğmuş*	Aile, Anne, Baba*	Ergenler ve Ergenlik*	Ergenler ve Ergenlik*
3	Beslenme-Beslenme Alışkanlıkları*	Bebekler-Yeni doğmuş*	Aile, Anne, Baba*	Aile, Anne, Baba*
4	Ergenler ve Ergenlik*	Diabetes mellitus-tip 1	Obezite	Beslenme-Beslenme Alışkanlıkları
5	Ürolojik hastalıklar, üriner sistem	Anksiyete	Çocuk istismarı	Spor
6	Gebelik*	Astım	Yaşam kalitesi	Yaşam kalitesi
7	Diyare	Gebelik*	Genetik	Obezite
8	Çinko	Beslenme-Beslenme Alışkanlıkları	Neoplazmlar	Anksiyete
9	Anksiyete	Anne sütü	Spor	Yoğun bakım
10	Neoplazmlar	Talassemi	Astım	Gebelik*
11	Büyüme	Egzersiz	Anemi-demir eksikliği	Vitamin D
12	Lösemi	Anemi-demir eksikliği	Diabetes mellitus-tip 1	Neoplazmlar
13	Anne sütü	Böbrek	Gebelik*	Diabetes mellitus
14	Gastroenterit	Sepsis	Depresyon	Depresyon
15	Antibiyotikler	Zekâ Geriliği	Mutasyon	Çocuk istismarı

* Her dönem çalışılan konular

3.2.6.2. Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sosyal bilimler enstitüsünde çocuk ile ilgili hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında ilk sırada “Aile ve Ebeveynlik” konusunun bulunduğu görülmektedir. “Aile ve Ebeveynlik” konusunun yanı sıra, “Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve Yayınları”, “Ergenler”, “Okul Öncesi Çocuklar”, “Dini ve İnanç” konularının ilk 5 konu arasında bulunduğu görülmektedir.

Sosyal bilimler enstitülerinde çocuk alanında hazırlanan diğer tez konularına ait sıralama Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Çocuk Alanında Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu
1 Aile ve ebeveynlik	11 Benlik ve Benlik Saygısı	21 Çocuk gelişimi	31 Şiddet	41 Tükenmişlik
2 Edebiyat, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları ve yayınları	12 İnternet ve Sosyal Medya	22 Sosyal destek	32 Cinsel kimlik	42 Hiperaktivite ile beraber dikkat eksikliği
3 Ergenler	13 Evlilik	23 Çocuk istismarı	33 Korunmaya muhtaç çocuklar	43 Gelişim psikolojisi
4 Okul öncesi çocuklar	14 Travma	24 Değerler	34 Bağımlılık	44 Başa çıkma
5 Din ve İnanç	15 Özel eğitim	25 Yabancı dil öğretimi	35 Suça sürüklenen çocuklar	45 Uyum
6 Kadın ve Çocuk	16 Anne ve çocuk	26 Göç ve Göçmenler	36 Saldırganlık	46 Yaşam doyumu
7 Engellik ve engelli çocuklar	17 Kaygı	27 Medya ve Televizyon	37 Akademik başarı	47 Çalışan çocuklar
8 Okul öncesi eğitim	18 Eğitim psikolojisi	28 Sosyal beceri	38 Boşanma	48 Çocuk hakları
9 Kültür ve sanat	19 Depresyon	29 Üstün yetenekli çocuklar	39 Oyunlar	49 Öfke
10 Bağlanma	20 Stres	30 Otizm	40 İletişim	50 Yoksulluk

Sosyal bilimler enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimi Tablo 14’de sunulmaktadır. Sosyal bilimler enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimine bakıldığında, 1991- 2000 yılları, 2001- 2010 yılları ve 2011- 2020 yılları arasında “Aile, Anne, Baba” konularının ilk sırada bulunduğu görülmektedir. Son 30 yılda sosyal bilimler enstitüsünde hazırlanan tezler arasında “Aile, Anne, Baba” konusunda hazırlanan tezlerin, önem sırasını koruduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra “engellilik ve engelliler”, “ergenler ve ergenlik”, “edebiyat, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları ve yayınları”, “okul öncesi çocuklar, erken çocukluk”, “kadın ve çocuk” konulu tezlerin her dönem önemli derece çalışıldığı tespit edilmiştir. 2000 yılından itibaren “kültür ve sanat” ile bağlantılı konular ve “oyunlar” konulu tezlerin en çok çalışılan temalar arasında olduğu görülürken 2010 yılından sonra ise “internet ve sosyal medya”, “bağlanma”, “travma”, “evlilik”, “kaygı”, “değerler ve değerler eğitimi” konulu tezlerin sık çalışılan alanlar olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 14. Yıllara Göre Çocuk Alanında Sosyal Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra	1991-2000	2001-2010	2011-2020
1	Aile, Anne, Baba*	Aile, Anne, Baba*	Aile, Anne, Baba*
2	Engellilik ve Engelliler*	Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve Yayınları*	Okul Öncesi Çocuklar, Erken Çocukluk*
3	Okul Öncesi Çocuklar, Erken Çocukluk*	Okul öncesi çocuklar, erken çocukluk*	Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve Yayınları*
4	Ergenler ve Ergenlik *	Ergenler ve Ergenlik *	Ergenler ve Ergenlik *
5	Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve	Engellilik ve Engelliler*	Kadın ve Çocuk*
6	Kültür ve sanat	Kadın ve Çocuk*	Bağlanma
7	Kadın ve Çocuk*	Din ve İnanç*	Din ve İnanç*
8	Din ve İnanç*	Benlik Saygısı	Travma
9	Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel eğitim*	Tarihsel Süreçler	Evlilik
10	Türkçe Eğitimi	Suç ve Suça Sürüklenen Çocuklar	Engellilik ve Engelliler*
11	Benlik Kavramı	Yabancı Dil Eğitimi	Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel eğitim*
12	Oyunlar	Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel eğitim*	Kaygı
13	Anaokulları	Çalışan Çocuklar	İnternet ve Sosyal Medya
14	Yaratıcılık	Sosyal Destek	Depresyon
15	Çalışan Çocuklar	Çocuk İstismarı	Değerler ve Değerler Eğitimi

* Her dönem çalışılan konular

3.2.6.3. Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Eğitim bilimleri enstitülerinde çocuk alanında hazırlanan tez konularına ait sıralama Tablo 15'te gösterilmiştir. Eğitim bilimleri enstitüsünde çocuk ile ilgili hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında ilk sırada “Okul Öncesi Çocuklar” konusunun bulunduğu görülmektedir. “Okul Öncesi Çocuklar” konusunun yanı sıra, “Özel Eğitim, Kaynaştırma”, “İlköğretim Öğrencileri”, “Okul Öncesi Eğitim”, “Aile ve Ebeveynlik” konularının ilk 5 konu arasında bulunduğu görülmektedir.

Tablo 15. Çocuk Alanında Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu
1 Okul öncesi çocuklar	11 Türkçe eğitimi	21 Problem çözme becerisi	31 Problem davranış	41 Bilim ve sanat merkezleri
2 Özel eğitim, kaynaştırma	12 Üstün yetenekli çocuklar	22 Akademik başarı	32 Fen bilgisi eğitimi	42 Çocuk istismarı
3 İlköğretim öğrencileri	13 Ortaokul öğrencileri	23 İnternet	33 Aday öğretmenler	43 Depresyon
4 Okul öncesi eğitim	14 Matematik ve matematik eğitimi	24 Çocuk gelişimi	34 Kaygı	44 Duygusal zeka
5 Aile ve ebeveynlik	15 Eğitim ve öğretim yöntemleri	25 Beceri kazandırma	35 Oyunlar	45 Oyunla öğretim
6 Öğretmenler	16 Yabancı dil öğretimi	26 Sosyal destek	36 Bağlanma	46 Evlilik
7 Engelli çocuklar	17 Lise öğrencileri	27 Aile katılımı ve veliler	37 Bağımlılık	47 Okuma
8 Edebiyat, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları ve yayınları	18 Otistik bozukluklar	28 Öz yeterlilik	38 Motivasyon	48 Sosyal bilgiler dersi
9 Kültür ve sanat	19 Değerler eğitimi	29 Yaratıcılık	39 Üniversite öğrencileri	49 Öznel iyi oluş
10 Ergenler	20 Sosyal beceri ve eğitimi	30 Benlik saygısı	40 Anaokulları	50 Saldırganlık

Eğitim bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimi Tablo 16'da sunulmuştur. Eğitim bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimine bakıldığında, 1993- 2000 yılları arasında “Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Çocuklar”, 2001- 2010 yılları arasında “İlköğretim” ve 2011- 2020 yılları arasında “Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Çocuklar” konularının ilk sırada bulunduğu görülmektedir. Bu konuların dışında “aile ve ebeveynlik”, “öğretmenler”, “eğitim psikolojisi”, “özel eğitim”, “engellilik” ve “lise öğrencileri” konulu tezlerin her dönem önemli derece çalışıldığı tespit edilmiştir. 2000 yılından itibaren “eğitim ve öğretim programları ve yöntemleri” ve “eğitim psikolojisi” konulu tezlerin yoğunlukla çalışılmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca 2010 yılı itibarıyla “çocuk edebiyatı”, “değerler eğitimi” ve “üstün yetenekli çocuklar” konulu tezlerin önemli derecede çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 16. Yıllara Göre Çocuk Alanında Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra	1993-2000	2001-2010	2011-2020
1	Okul öncesi eğitim ve okul öncesi çocuklar *	İlköğretim*	Okul öncesi eğitim ve okul öncesi çocuklar *
2	İlköğretim*	Okul öncesi eğitim ve okul öncesi çocuklar *	Özel eğitim, kaynaştırma eğitimi*
3	Aile ve Ebeveynlik*	Aile ve Ebeveynlik*	Öğretmenler*
4	Ergenler ve Ergenlik*	Engellik ve Engelliler*	İlköğretim*
5	Öğretmenler*	Özel eğitim, kaynaştırma eğitimi*	Eğitim ve Öğretim Programları ve Yöntemleri
6	Özel eğitim, kaynaştırma eğitimi*	Eğitim ve öğretim programları ve yöntemleri	Ortaokul öğrencileri
7	Eğitim psikolojisi*	Ergenler ve Ergenlik*	Aile ve Ebeveynlik*
8	Engellik ve Engelliler*	Öğretmenler*	Ergenler ve Ergenlik*
9	Kaygı	Sanat eğitimi	Çocuk edebiyatı
10	Ortaokul öğrencileri	Eğitim psikolojisi*	Engellik ve Engelliler*
11	Lise öğrencileri*	Resim	Değerler eğitimi
12	Başarı	Otistik bozukluklar	Eğitim psikolojisi*
13	Beceri kazandırma	Lise öğrencileri*	Üstün yetenekli çocuklar
14	Benlik saygısı	Müzik eğitim	Lise öğrencileri*
15	Kavram öğretimi	Beceri kazandırma	Türkçe eğitimi

* Her dönem çalışılan konular

3.2.6.4. Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Mühendislik-fen bilimleri enstitüsünde çocuk alanında hazırlanan diğer tez konularına ait sıralama Tablo 17'de gösterilmiştir. Mühendislik-fen bilimleri enstitüsünde çocuk ile ilgili hazırlanan tezlerin konularına bakıldığında ilk sırada “Yeşil Alanlar” konusunun bulunduğu görülmektedir. “Yeşil Alanlar” konusunun yanı sıra, “Oyun Alanları”, “Ergenler”, “Fen Bilgisi Eğitimi”, “Tarım Ekonomisi ve Çocuk İlişkisi” konularının ilk 5 konu arasında bulunduğu görülmektedir.

Tablo 17. Çocuk Alanında Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu	Sıra/Konu
1 Yeşil alanlar	11 Mekan kullanımı	21 Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü	31 Problem davranış	41 Çocuk-mekan ilişkisi
2 Oyun alanları	12 Zihinsel engelli çocuklar	22 Çocuklar-üstün yetenekli	32 Fen bilgisi eğitimi	42 Bilgisayar oyunları
3 Ergenler	13 Algı	23 Gıda tüketimi	33 Aday öğretmenler	43 Bilgisayar yazılımları
4 Fen bilgisi eğitimi	14 Beslenme alışkanlıkları	24 İç mekan	34 Kaygı	44 İnternet
5 Tarım ekonomisi ve çocuk ilişkisi	15 Bilgisayar destekli eğitim	25 İçme suyu	35 Oyunlar	45 Mekansal algı
6 Açık alanlar	16 Çevre	26 Kentsel mekan	36 Bağlanma	46 Mimari tasarım
7 Beslenme	17 Konut	27 Mekan tasarımı	37 Bağımlılık	47 Oyuncak
8 Çocuk bahçesi	18 Parklar	28 Oyunlar	38 Motivasyon	48 Restorasyon
9 Çocuk oyunları	19 Bahçe bitkileri	29 Çevresel algı	39 Üniversite öğrencileri	49 Bilgisayar destekli öğrenme
10 Peyzajve tasarımı	20 Matematik eğitimi	30 Eğitim teknolojisi	40 Anaokulları	50 Bilişsel gelişim

Mühendislik-fen bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimi Tablo 19'da sunulmuştur. Mühendislik- fen bilimleri enstitüsünde hazırlanan tezlerin yıllara göre değişimine bakıldığında, ilk sırada 1984- 2000 yılları arasında “Şehir ve Bölge Planlaması”, 2001-2010 yılları arasında “Şehir ve Bölge Planlaması” ve 2011-2020 yılları arasında “Fen Bilgisi Eğitimi” konularının bulunduğu görülmektedir. Ayrıca “Mekân ve Mekân Tasarımı” konulu tezlerin her dönem önemli derece çalışıldığı tespit edilmiştir. 1984-2000 ve 2001-2010 yılları arasında birinci sırada yer alan “Şehir ve Bölge Planlaması” konusunun 2011-2020 yılları arasında 9. sırada yer aldığı görülmektedir. 2000 yılından sonra “Tarım” ve “Kırsal Bölge” konulu tezlerin çalışılma yoğunluğunda düşüş görülmekte iken özellikle 2011 yılından sonra “Eğitsel Oyunlar”, “Bilgisayar, Video ve Mobil Oyunlar”, “Üstün Yetenekli Çocuklar” ile “İş Güvenliği” konulu tezlerin yoğun olarak çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 18. Yıllara Göre Çocuk Alanında Mühendislik-Fen Bilimleri Enstitülerinde Hazırlanan Tezlerin Konu Sırası

Sıra	1984-2000	2001-2010	2011-2020
1	Şehir ve bölge planlaması*	Şehir ve bölge planlaması*	Fen bilgisi eğitimi*
2	Tarım	Mimarlık, Konut, Bina	Mekan tasarımı, insan mekan ilişkisi*
3	Bahçe bitkileri	Oyun Alanları	Bilgisayar ve Teknoloji Eğitimi
4	Yaratıcılık	Genetik	Eğitsel oyunlar
5	Tasarım	Tasarım	Bilgisayar, video ve mobil oyunlar
6	DNA, DNA Analizi	Mekân ve Mekân Tasarımı*	Üstün yetenekli çocuklar
7	Mekan ve mekan tasarımı*	Müzik eğitimi	İş güvenliği
8	Kırsal bölge	Mesleki eğitim, çiraklık eğitimi	Çevresel algı, mekan algısı
9	Ekoloji, çevre kirliliği	Eğitim teknolojisi	Şehir ve bölge planlaması*
10	Kas distrofileri	Fen bilgisi eğitimi*	Matematik eğitimi
11	Denetim odağı	Bilgisayar Destekli Eğitim	FeTeMM = STEM
12	Genetik hastalıklar-doğuştan	Çocuk oyunları	Engelliler ve engellilik
13	Fen bilgisi eğitimi*	Otistik bozukluklar	Oyun Alanları
14	Bilgisayar programları	Büyüme	Atık yönetimi
15	Çocuk ekipmanı	Oyun materyalleri	Aktif öğrenme

* Her dönem çalışılan konular

3.3. Özel Konularda Ulusal Tez Merkezi'ne Kayıtlı Lisansüstü Tezlere İlişkin Bulgular

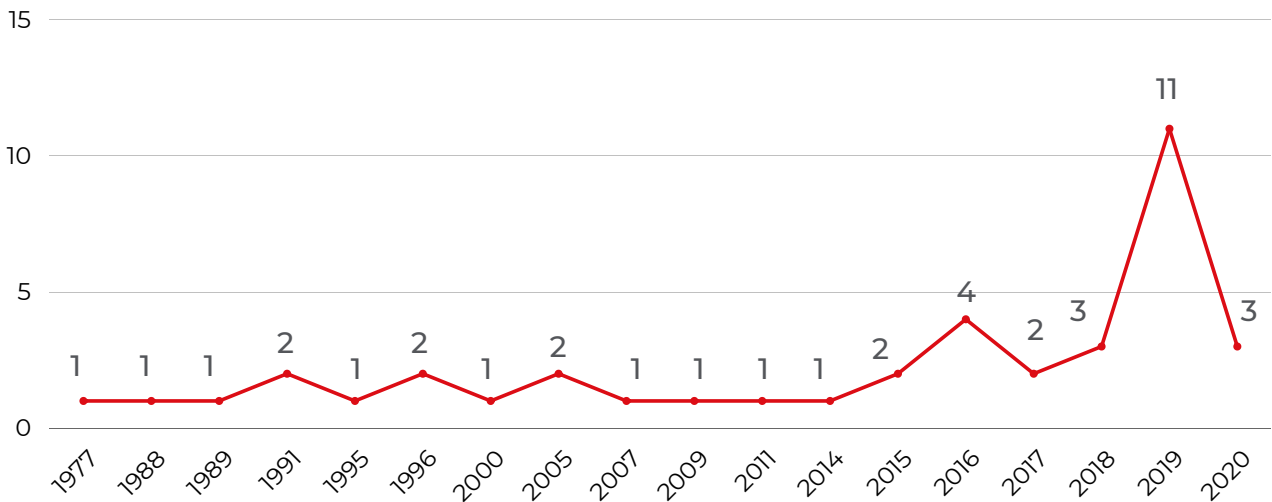
3.3.1. Aile Odaklı Hizmetler

3.3.1.1. Koruyucu Aile

Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı "koruyucu aile" ile ilgili konularda yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde; 1977-2014 yılları arasında toplam 15 tezin, 2015-2020 yılları arasında ise toplam 25 tezin "koruyucu aile" ile ilgili konularda yapıldığı bulunmuştur (Grafik 16). Bu artışın, ASHB'nin "koruyucu aile" hizmetinin yaygınlaşması ve bilinirliğinin artması kapsamında yaptığı çalışmaların bir yansıması olabileceği değerlendirilmektedir.

Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen diğer bilgilere göre; "koruyucu aile" ile ilgili konularda yapılan tezlerin ağırlıklı olarak hizmetten yararlanan çocuklara ve koruyucu ailelere odaklanarak kuruluştaki bakımı sağlanan ve koruyucu aile yanında bakımı sağlanan çocukların karşılaştırılması, çocukların iyi olma hali ve gelişimleri, koruyucu ailelerin yaşadıkları deneyimler konularına odaklandığı belirlenmiştir. Ayrıca yapılan tez çalışmalarında, koruyucu aile dernekleri, koruyucu aile hizmetinin dini ve hukuki yönleri, toplumun koruyucu aileliğe bakışı gibi konuların incelendiği saptanmıştır.

Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı tezler arasında hizmetin önemli bir parçası olan biyolojik aile boyutunun temel alındığı çalışmaya rastlanmamıştır. Tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans (%87,5) derecesinde ve yaklaşık %40'ının sosyal hizmetler ana bilim dalında hazırlandığı belirlenmiştir. Hukuk, özel hukuk, temel İslam bilimleri, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, psikoloji ve sosyoloji alanları "koruyucu ailelik" ile ilgili konularda birden fazla tezin çalışıldığı diğer bilim dallarıdır.

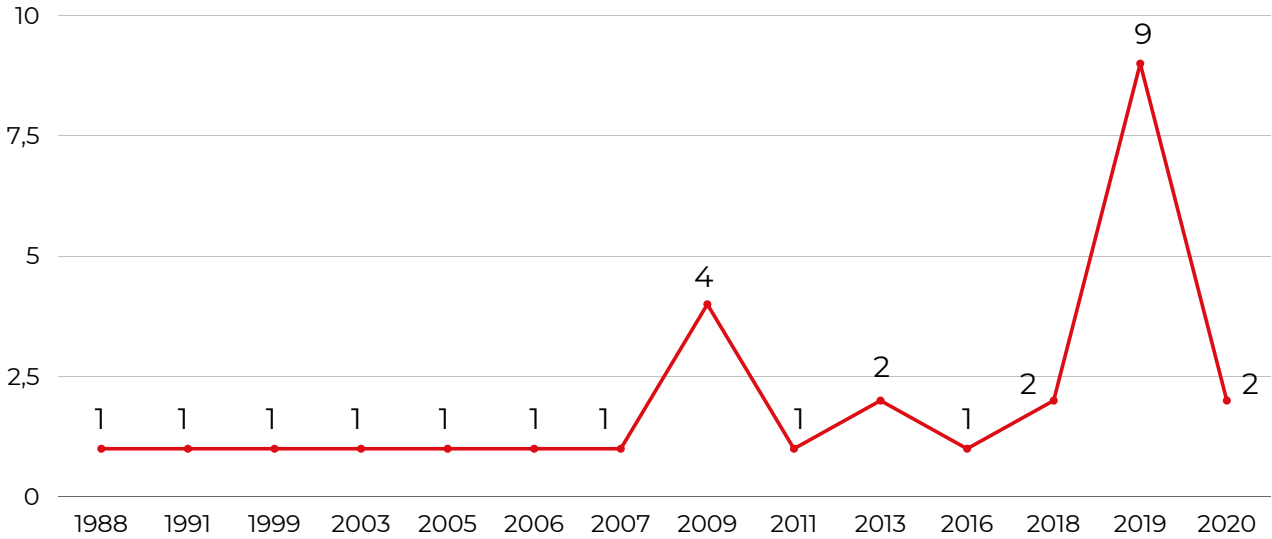
Grafik 16. "Koruyucu Aile" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.1.2.Evlat Edinme

Bu kapsamda korunmaya ihtiyacı olan çocuklardan durumu evlat edinmeye uygun olanlar, evlat edinme talepleri çocuğun yüksek yararı odağında incelenerek uygun bulunan ailelerin yanına evlat edindirilmek üzere yerleştirilmektedir. ASHB, çocukların yüksek yararı odağında evlat edinme hizmetini gerçekleştiren tek resmî aracı kurumdur.

Yıllara göre evlat edinme ile ilgili konularda yapılan tez sayıları Grafik 17’de sunulmuştur. Buna göre Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı ilk tezin 1988 yılına ait olduğu, 1988-2009 yılları arasında toplam 7 tezin, 2009-2020 yılları arasında ise toplam 21 tezin evlat edinme ile ilgili konuları içerdiği belirlenmiştir. Grafik 17 incelendiğinde, evlat edinme konusunda en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı dikkat çekmektedir.

Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı evlat edinme hizmetiyle ilgili yapılan tezlerin ağırlıklı olarak konuya hukuki açıdan (%67,8) yaklaştığı; evlat edinme hizmetinin ulusal hukuk ve İslam hukuku açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirildiği saptanmıştır. Veriler, evlat edindirilen çocuklara, evlat edinen ailelere ve biyolojik ailelere yönelik psiko-sosyal hususları temel alan çalışmaların sınırlı olduğunu göstermektedir. Tezlerin akademik derecelerine bakıldığında; büyük çoğunluğunun (%93) yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı belirlenmiştir.

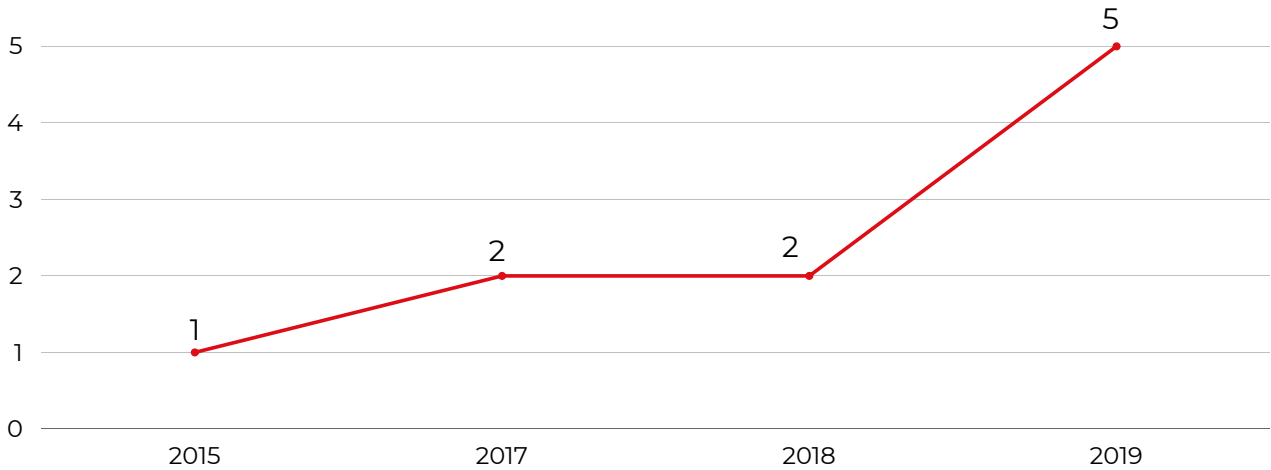
Grafik 17. “Evlat Edinme” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.1.3.Sosyal ve Ekonomik Destek (SED)

Çocukların bakımı ve korunmasına yönelik olarak ekonomik yoksunluk nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ailelerin çocuklarına sunulan sosyal ve ekonomik destek ile çocuklar öz aile veya yakınları yanında desteklenmektedir. Bu hizmet sayesinde aile birliği ve bütünlüğünün bozulmasının önüne geçilmesi sağlanmaktadır. SED hizmeti, ailenin ihtiyacına göre süreli ve geçici ekonomik destek hizmetlerini içermektedir.

Sosyal ve ekonomik destek hizmetine yönelik Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı tez çalışmaları incelendiğinde, konuyla ilgili ilk tezin hizmeti düzenleyen anayasal metin olan Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 2015 yılında gerçekleştirildiği ve bu konudaki tezlerin takip eden yıllarda düzenli bir artış gösterdiği görülmektedir. 2015-2019 yılları arasında konuya yönelik yapılan tez çalışmalarının sayısı 10'a ulaşmıştır (Grafik 18).

Ulusal Tez Merkezi'nden alınan verilere göre; yapılan tez çalışmalarında ağırlıklı olarak, destek sunulan ailelerin özellikleri ve yoksulluk olgusuna temas edildiği; ayrıca hizmet süreçlerinin değerlendirilmesine yer verildiği anlaşılmıştır. Bunun yanında, hizmetten yararlandırılan çocuklar odağında çocuk-okul ilişkisi gibi spesifik konulara eğilen çalışmalara da rastlanmaktadır. Bununla birlikte, çocukları ve aileleri belirli açılardan inceleyen çalışmaların genel toplam içerisinde oldukça sınırlı kaldığı görülmüştür. Çalışmaların %90'ı sosyal hizmet ana bilim dallarında yürütülen tez çalışmalarından oluşmaktadır. Bu bağlamda, verilerin, çocuk hizmetleri alanında önemli bir işlevi olan sosyal ve ekonomik destek hizmetinin, sosyal hizmet bölümü dışındaki diğer ana bilim dallarında bilinirliğinin yüksek olmadığına işaret ettiği söylenebilir. Diğer yandan, tezlerin tümünün yüksek lisans düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

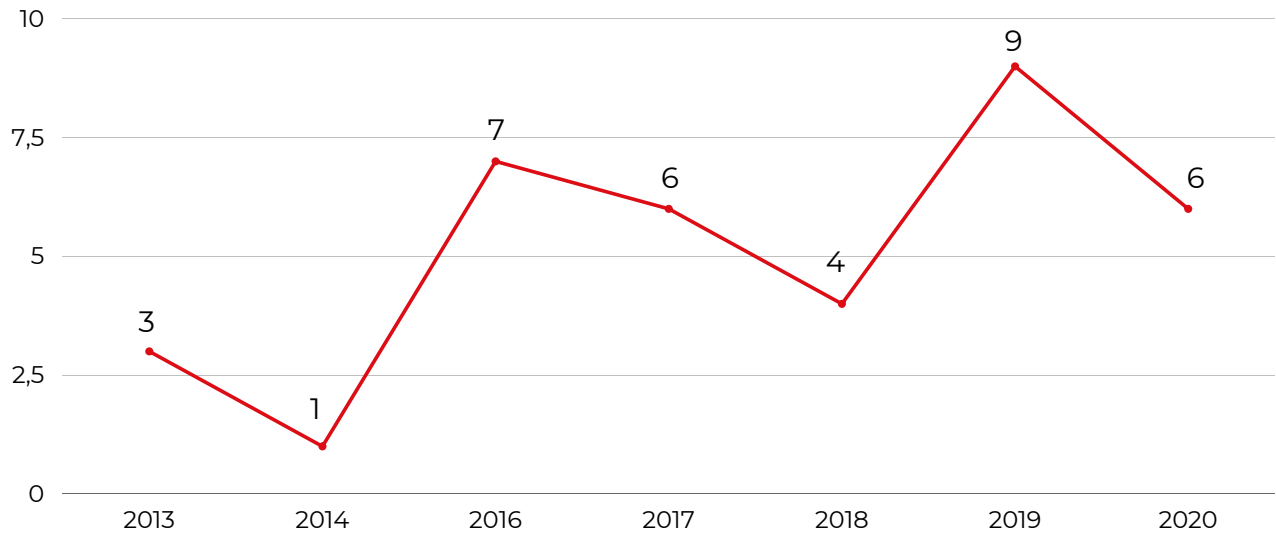
Grafik 18. “Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.2.Kuruluş Bakım Hizmetleri

3.3.2.1.Çocuk Evleri

Çocuk evleri her ilin sosyal, kültürel, fiziksel yapısına ve çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezlerinde, okullara ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde, genellikle 5 ila 8 çocuğun sosyal hayatla iç içe olacak şekilde bir ev ortamında korunmalarının ve bakımlarının sağlandığı ev tipi birimlerdir.

Grafik 19'da da görüldüğü gibi, çocuk evlerini konu alan tez çalışmaları 2016-2020 yılları arasında yoğunluk kazanmıştır. Yapılan tez çalışmaları çocukların farklı cinsiyet ve yaş gruplarında iyi olma hali ve gelişimi ile bağlantılı konular açısından çeşitlilik içeren bir görünüm sunmaktadır. Bunun yanında, bakım sağlayan personele odaklanan çalışmalar da önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların iyi olma hali ve gelişimi ile ilgili konular arasında sosyalleşme olgusu önde gelen temalar arasındadır. Bununla beraber, akademik başarı, dil gelişimi, yaratıcı düşünme ve akran ilişkileri gibi farklı temaları dikkate alan çalışmalar da mevcuttur. Ayrıca, oyun terapisi, ergen gevşeme tekniği gibi konularda ön test- son test modeline dayalı araştırmalara da yer verilmiştir. Yapılan tezler içerisinde doktora [derecesinde](#) olanların oranı yaklaşık %10'luk bir kısmı oluşturmaktadır. Tezlerin yapıldığı ana bilim dalları incelendiğinde; çalışmaların ağırlıklı olarak sosyal hizmet bölümlerinde (%44) gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Çalışmaların yoğunluk kazandığı diğer bölümler ise; psikoloji, sosyoloji ve aile danışmanlığı bölümleridir. Bunun yanında, felsefe, din, ilköğretim, drama eğitimi, iç mimarlık ve çevre tasarımı gibi değişik alanlara uzanan bir yelpaze bulunmaktadır. Çocuk evleri modelinin genel olarak sosyal hizmet alanında araştırmalara konu olmakla birlikte araştırma bakımından disiplinler arası çalışmalarda ilgi çeken bir konu olduğu söylenebilir.

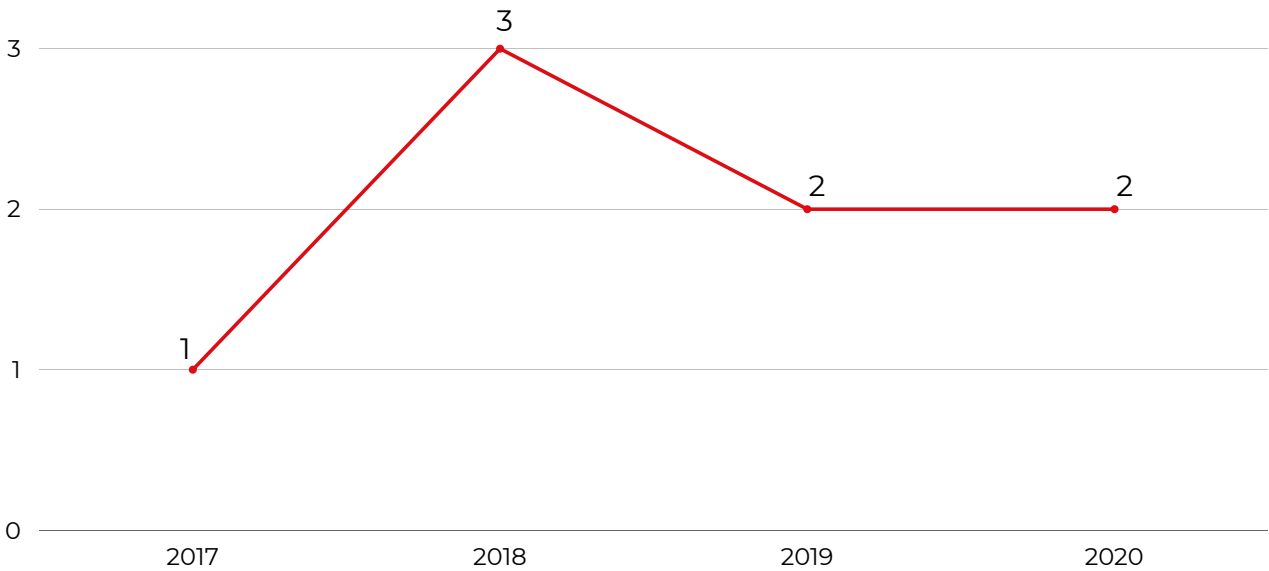
Grafik 19. "Çocuk Evleri" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.2.2.Çocuk Evleri Sitesi (ÇES)

Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı, aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluşlardır.

Çocuk evleri sitesi kapsamında incelenen tezler geçmişten günümüze bu hizmet kapsamına giren çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve sevgi evleri gibi isimler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Yıllara göre çocuk evleri sitesi konusunda hazırlanmış tez sayılarının yer aldığı Grafik 20'de de sunulduğu üzere, çocuk evleri sitesi kavramının kullanıldığı çalışmaların sayısı oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır.

Çocuk evleri sitesini konu alan güncel çalışmalara bakıldığında; bakım elemanlarının karşılaştıkları sorunlar, problem çözme ve empatik becerileri, çocukların sosyal destek ihtiyaçları ve beklentileri, ergenlerin babalık rolüne ilişkin algıları, çocukların psiko-sosyal sorunları ile saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki, çocuklarda bağlanma tarzları ve ebeveyn tutumlarının duygu durum profiline etkisi, çocuk evleri sitesinde yürütülen din eğitimi faaliyetleri konularının ele alındığı görülmektedir. Tezlerin yürütüldüğü ana bilim dalları; sosyal hizmet, temel eğitim, hemşirelik, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri ile felsefe ve din bilimleridir. Yetiştirme yurtları ile ilgili olarak yapılan çalışmaların ise daha geniş bir zamana yayılması nedeniyle konunun bu bakımdan daha fazla çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Bu bakımdan, daha az sayıda çocuğun ev tipi bir bakım aldığı çocuk evleri sitesi modeline yönelik özellikle ön test- son test modeli gibi çalışmaları da içine alacak çalışmalar, daha fazla ihtiyaç duyulan bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 20. “Çocuk Evleri Sitesi” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

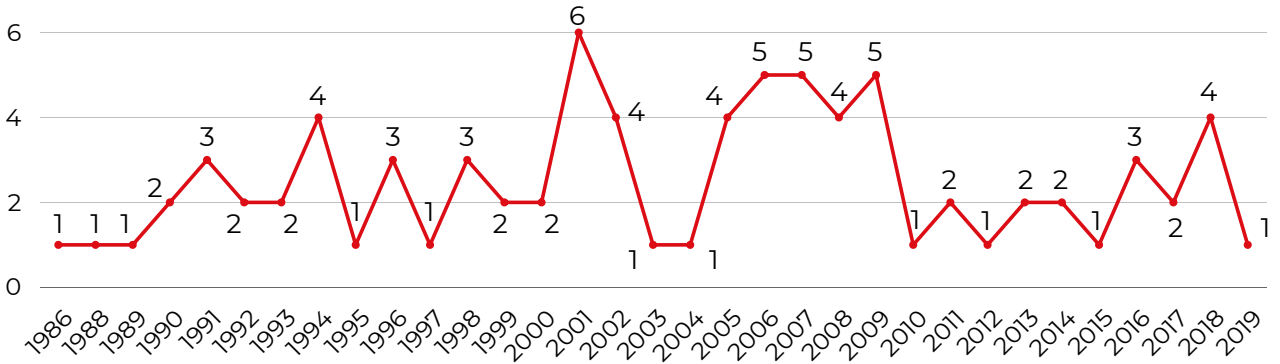
3.3.2.3.Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurdu, Sevgi Evleri

Çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve sevgi evleri kavramları; şu an resmi olarak hizmetlerde kullanılmayan, korunma ihtiyacı olan çocukların bedensel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini sağlamak ve desteklemek amacıyla kurulmuş olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarının isimlerini kapsamaktadır.

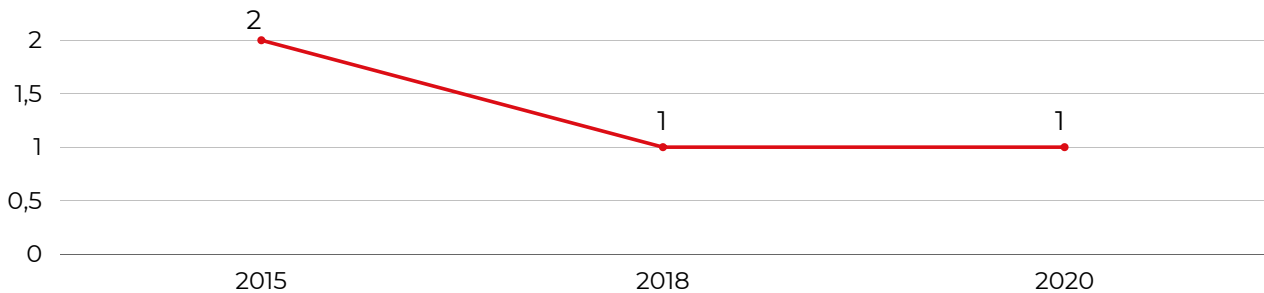
Grafik 21, 22 ve 23'te de görüldüğü üzere şu an resmi olarak kullanılmayan “çocuk yuvası”, “yetiştirme yurdu” ve “sevgi evleri” kavramlarının tezlerde yer almaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, kavramsallaştırmalarda görülen, güncel olmayan kullanımlar politika ve akademi arasındaki sürekli uyumun ve etkileşimin önemine tekrar işaret etmektedir.

Grafik 21. “Çocuk Yuvası” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 22. “Yetiştirme Yurdu” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

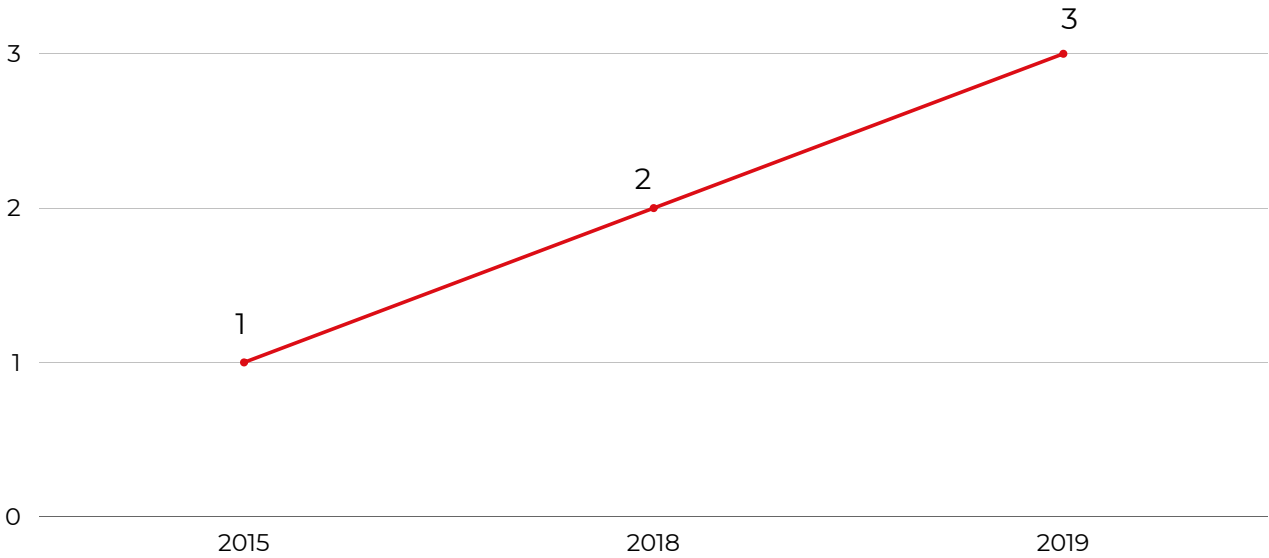

Grafik 23. “Sevgi Evleri” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.2.4.Çocuk Destek Merkezi (ÇODEM)

Suçta sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psikososyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya durumlarına uygun sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere geçici süre ile bakımlarının ve korunmalarının sağlandığı merkezlerdir.

Yıllara göre çocuk destek merkezi ile ilgili konularda Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı tez sayıları Grafik 24'te sunulmuştur. Faaliyetlerine 2007 yılında başlayan çocuk destek merkezlerine yönelik kayıtlı ilk araştırma 2015 yılına ait gözükmemektedir. Çocuk destek merkezleri konusunda 2020 yılına kadar yapılan tez sayısı 6'ya ulaşmıştır. Bu tezlerde; stresle başa çıkma, algılanan sosyal destek ve karar verme becerileri ve reşit olma, sosyal hayata uyum gibi genel konuların yanı sıra refakatsiz çocuklar ve suç mağduru çocuklara yönelik spesifik çalışmalar da bulunmaktadır. Çocuk destek merkezleri ile ilgili olarak yapılan 6 çalışmanın tümü yüksek lisans tezleridir. Bu tezlerden 4'ü sosyal hizmet alanında gerçekleştirilmiştir. Diğer iki tez ise psikoloji ve temel eğitim ana bilim dallarında gerçekleştirilen çalışmalardır. Bu veriler değerlendirildiğinde, çeşitli ihtisas alanlarını kapsayan çocuk destek merkezi modeline yönelik çalışmaların sayısı, konu çeşitliliği ve farklı disiplinlerin ilgisi açılarından, ele alındığından daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulan bir konu olduğu söylenebilir.

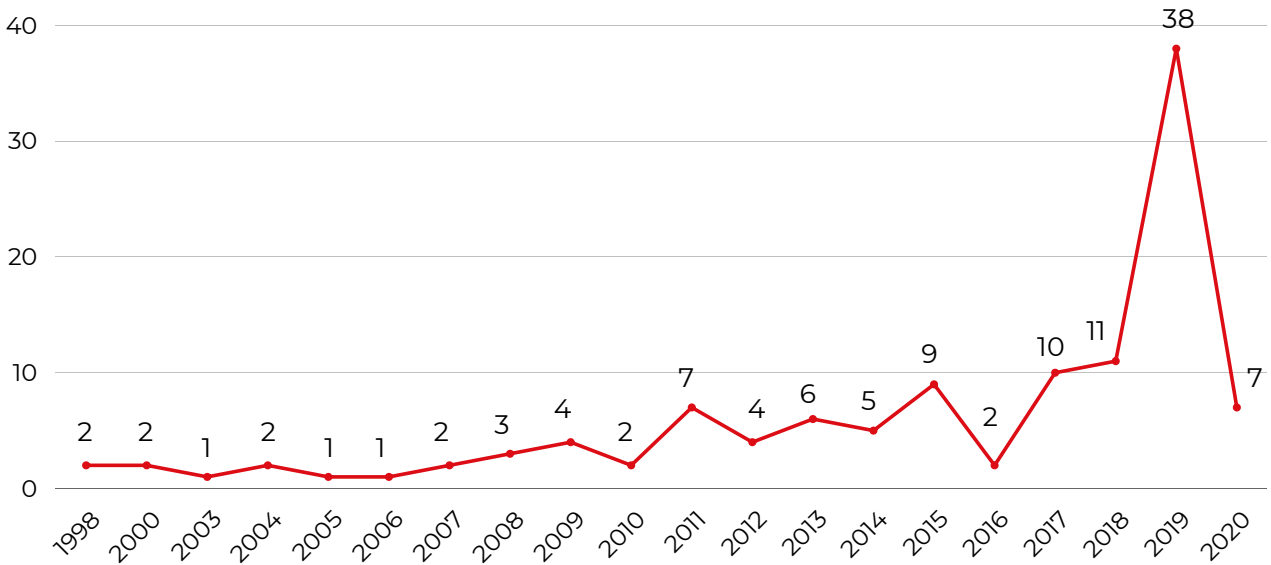
Grafik 24. “Çocuk Destek Merkezi” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

3.3.3.1.Çocuk Hakları

Grafik 25 incelendiğinde Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı tez çalışmaları içerisinde çocuk hakları konusuna 1998 yılından bu yana düzenli bir şekilde ilgi gösterildiği görülmektedir. Bununla birlikte, özellikle 2011 yılından itibaren yapılan tez çalışmalarının sayısında fark edilebilir bir artış olduğu görülmektedir. Nitekim, 1998-2011 yılları arasında gerçekleştirilen tez sayısı 20 iken, 2011-2020 yılları arasında yürütülen çalışmaların sayısı 99 olmuştur. Bu anlamda, son 10 yıl içerisinde yayınlanan tez sayısı, konuyla ilgili tezlerin %80'inin üzerinde bir orana denk gelmektedir.

Yapılan tezler konu açısından incelendiğinde, eğitim ile ilgili konuların öne çıktığı görülmektedir. Bu durum bir yandan, eğitim sistemi içerisinde çocuk hakları konusunun yerleştirilmesini içerirken, diğer yandan doğrudan çocuk hakları eğitimi olgusunu kapsamaktadır. Eğitim ile ilgili konular kadar yoğun olmakla beraber, tezlerde adalet sistemi ve suça sürüklenen çocuklar ile çocuklara ilişkin yayınlar gibi alanlara da ağırlık verildiği görülmektedir. Çocuk koruma alanına yönelik çalışmaların ise sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal değişimler ile birlikte belirli konulara olan ilginin arttığını söylemek mümkündür. Örneğin çocuğun katılım hakkı ile ilgili tezler 2017 yılında itibaren daha fazla çalışılan bir alan olmaya başlamıştır. Konuyla ilgili toplam 9 tezin 8 tanesi 2017 yılı sonrasında yazılmıştır. Ebeveyn- çocuk ilişkisi ve aile içerisinde çocukların hakları konusu da benzer bir eğilime sahiptir. Bu konuda yapılan tezlerin yaklaşık yarısı 2019 yılında yapılan tezlerden oluşmaktadır. Yapılan tezlerin yaklaşık %50'si eğitim alanı ile ilgili ana bilim dallarında gerçekleştirilmiştir. Diğer ana bilim dallarında yürütülen tez çalışmaları ise pek çok farklı disipline yayılan bir görünüme sahiptir.

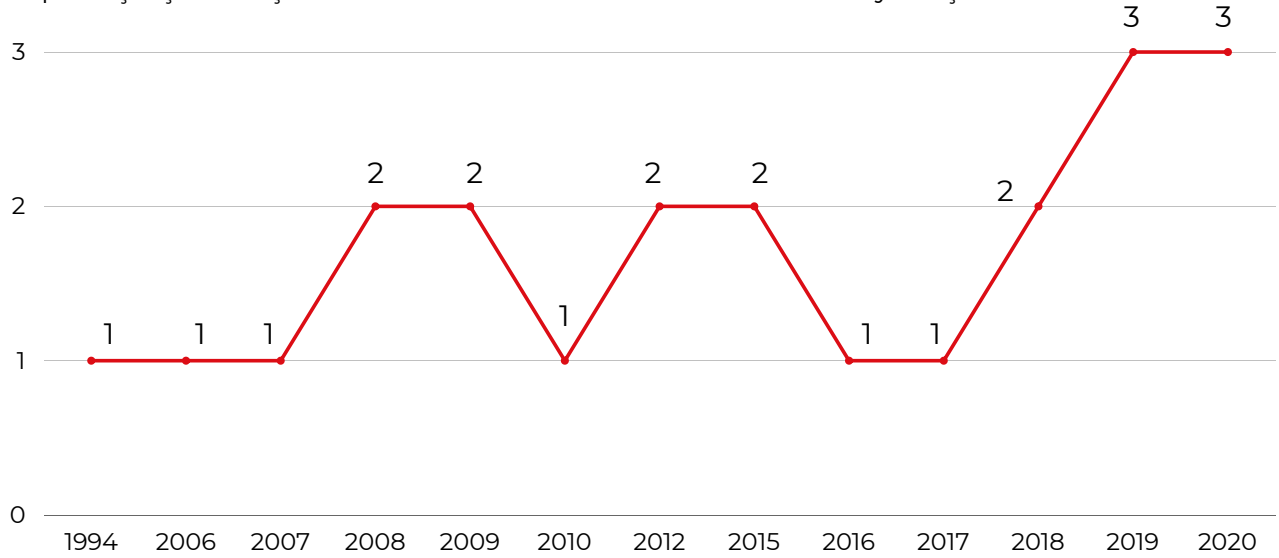
Grafik 25. "Çocuk Hakları" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.2.Öksüz ve Yetim Çocuklar

Yıllara göre öksüz ve yetim çocuklar ile ilgili konularda yapılan tez sayılarına ilişkin veriler Grafik 26'da sunulmuştur.

Veriler doğrudan öksüz ve yetim çocuklar temalarını konu alan akademik çalışmaların 2006 yılından itibaren, önceki yıllara göre, daha düzenli olarak yürütüldüğüne işaret etmektedir. 2019-2020 yılları arasında, yıl içinde yürütülen çalışmaların sayısı artmış ve en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Yapılan tezler konu bakımından ele alındığında, çalışmaların yaklaşık 1/3'ünün tarih alanında yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar büyük oranda Osmanlı Devleti dönemine ilişkin çalışmaları içine almaktadır. Bu kapsamda, Ermeni yetimleri ile Rum ve Ortodoks cemaati yetimleri gibi konular da çalışılmıştır. Konuya dini açıdan yaklaşan çalışmalar ise öne çıkan diğer bir araştırma alanıdır. Oldukça sınırlı sayıdaki çalışmanın ise çocuk koruma alanına yönelik yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda, bilhassa devlet koruması altında olmayan öksüz ve yetim çocuklara yönelik çocuk koruma odaklı çalışmalar önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaların yürütüldüğü ana bilim dalları arasında Tarih ve Temel İslami Bilimler Ana Bilim Dallarının önde geldiği görülmektedir. Yapılan çalışmalar içerisinde doktora derecesinde tezlerin oranı yaklaşık %10'dur.

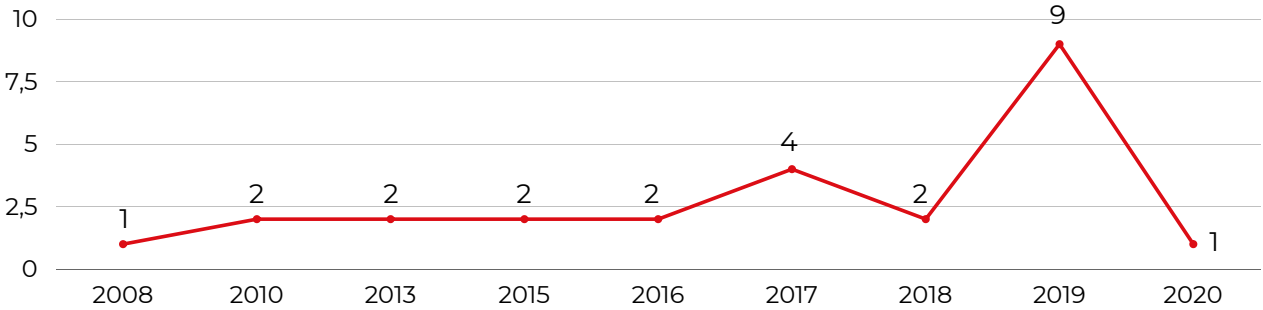
Grafik 26. "Öksüz ve Yetim Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.3. İhmal ve İstismar

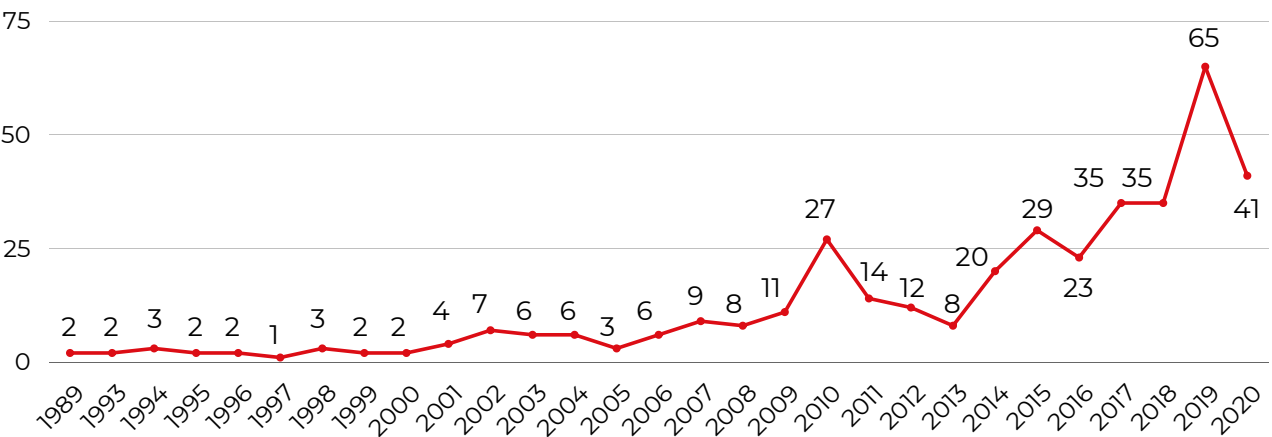
Grafik 27 ve 28'de yer alan verilere bakıldığında çocuk alanındaki önde gelen çalışma alanlarından olan ihmal ve istismar konularının lisansüstü tezler içerisinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Veriler ihmal olgusunun istismar olgusuna kıyasla oldukça sınırlı düzeyde üzerinde durulan bir konu olduğunu; istismar konusunun ihmal konusuna göre yaklaşık 25 kat daha fazla teze konu olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, araştırmaların büyük çoğunluğunda ihmal ve istismar konuları birlikte ele alınmıştır.

İstismar konusu, 1989 yılından bu yana lisansüstü tezlerin önemli bir parçası konumundadır. Yıllara göre tez sayılarında artış ve azalmalar olduğu görülmekle birlikte, 2000'li yıllardan itibaren çalışma sayısında önemli bir artış olduğu ve bilhassa 2010'lu yıllarda en yüksek seviyelere ulaşıldığı göze çarpmaktadır.

İstismar türleri açısından incelendiğinde; cinsel istismar temasının en çok ele alınan (yaklaşık %31) konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Duygusal istismar temasının yaklaşık %11 ve fiziksel istismar temasının ise %5 oranında tezler konu olduğu görülmektedir. Tezlerin yapıldığı ana bilim dallarına bakıldığında pek çok alanda konuya ilişkin çalışmanın var olduğu görülmekle birlikte; eğitim bilimleri, psikoloji, çocuk sağlığı ve ruh sağlığı ile ilgili bölümlerin öne çıktığı görülmüştür. Sosyal hizmetler ve adli tıp bölümlerinde de konuya ilişkin önemli sayıda araştırma olduğunu söylemek mümkündür. İstismar konusunda yürütülen tez çalışmalarının yaklaşık %13'ü doktora düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Grafik 27. "İhmal" ile ilgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

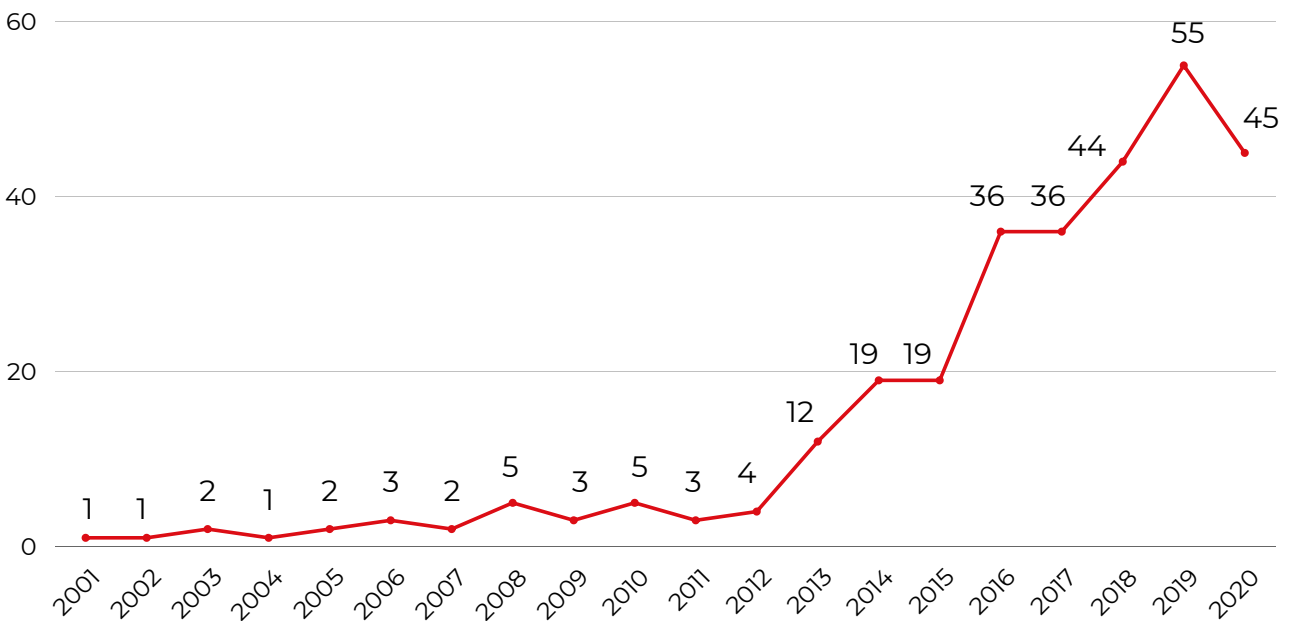

Grafik 28. "İstismar" ile ilgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

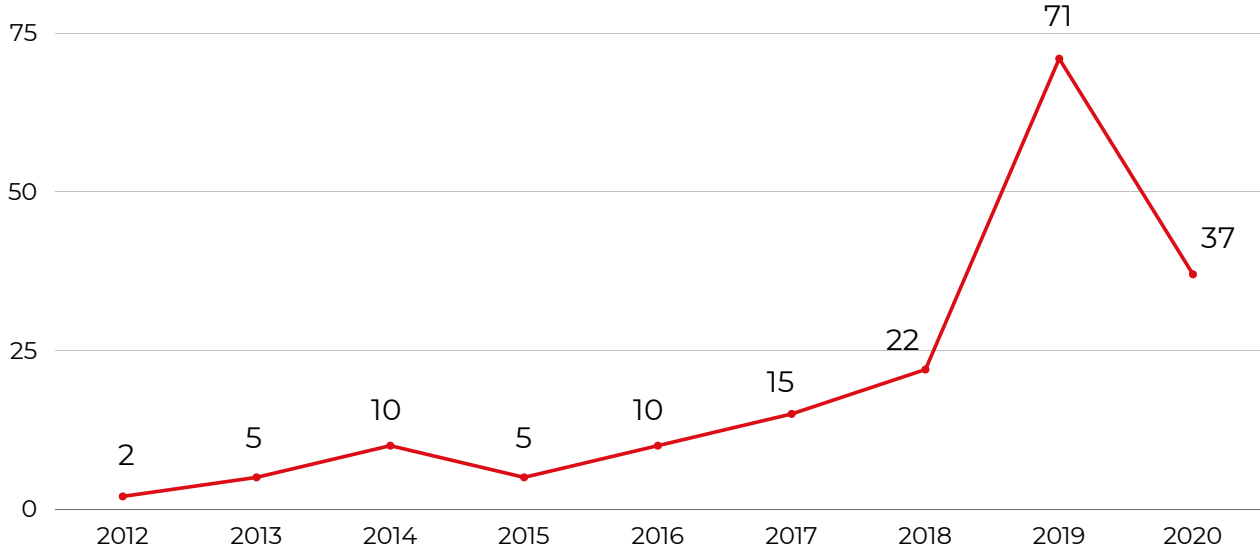
3.3.3.4. İnternet ve Sosyal Medya

Grafik 29 ve 30'da da sunulduğu üzere internet ve sosyal medya temaları son 20 yıl içerisinde çocuk alanında öne çıkan önemli tartışma alanlarından birisidir. Bu durum akademik çalışmalara yansımış gözükmemektedir.

Veriler internet temasının 2000'li yılların başından itibaren akademik çalışmaların ilgi odağında olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, konuya yönelik akademik çalışmaların yoğunlaştığı dönem 2010'lu yıllar olmuştur. İnternet hakkındaki çalışmaların yaklaşık %90'ı 2013 yılından itibaren yürütülen çalışmalardan oluşmaktadır. Sosyal medya teması ise 2010 yılı sonrasında araştırmalar içerisinde yer tutmaya başlamaktadır. Konu süreç içerisinde düzenli bir şekilde çalışılmış, 2019 yılında ise bu konuda ciddi bir artış yaşanmıştır. İşlenen konular bakımından ele alındığında; yaklaşık her iki çalışmadan birisinin ergenler ve ergenlik ile bağlantılı hususları konu edinen tezler olduğu görülmektedir. Riskler ve güvenli internet olgularına ise özellikle 2010'dan sonra başlayan ve yıllar içinde artan bir ilginin olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde siber zorbalık teması da yine 2010 itibarıyla başlayan ve günümüze kadar yoğunlaşan bir araştırma teması olarak kendini göstermektedir. Araştırmalarda son yıllarda üzerinde durulan bir başka çalışma evreni ise aileleri ve ebeveynleri içine almaktadır. Araştırmaların yapıldığı ana bilim dalları arasında, psikoloji ve klinik psikoloji, eğitim bilimleri ve çocuk sağlığı ile çocuk ve ergen ruh sağlığı bölümleri ön planda yer almaktadır. Sosyal medya açısından belirli temalara bakıldığında; ergenlik olgusunun internet başlığında olduğu gibi en fazla yoğunlaşılan konu olduğu görülmektedir. Spesifik olarak bakıldığında, Facebook uygulaması üzerine 18, Instagram uygulaması üzerine 5 çalışma bulunmaktadır. Bu 5 çalışmanın 4'ü 2019 ve 2020 yıllarında yapılmıştır. Sosyal medya uygulamalarına yönelik yakın yıllarda artan ilgi göz önünde bulundurulduğunda, özellikle salgın dönemi ve hızlı dijitalleşme süreci ile birlikte önümüzdeki yıllarda bu tür uygulamalara yönelik çalışmalara olan ilginin artabileceği öngörülebilir.

Grafik 29. "İnternet" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

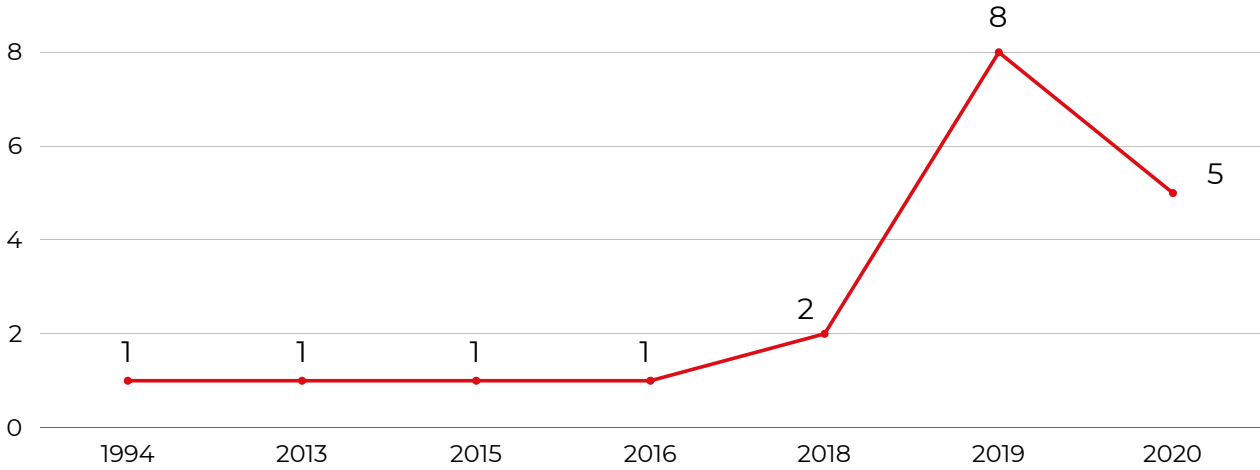

Grafik 30. "Sosyal Medya" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.5. Mahremiyet

Mahremiyet konusu ile ilgili akademik çalışmaların ilkinde 1990'lı yıllarda rastlanmaktadır. Bununla birlikte, veriler konuyla ilgili olarak uzun süre bir tez çalışması yürütülmediğini ve 2013 yılından itibaren konuya düzenli ilgi gösterildiğini göstermektedir. Bilhassa 2019 ve 2020 yıllarında mahremiyet konusundaki tez sayılarında önemli bir artış görülmektedir (Grafik 31).

Mahremiyet eğitimi, tezlerde en fazla çalışılan tema olarak ön plana çıkmaktadır. Sosyal medyada mahremiyet konusunun da yakın dönemde çalışılan tezlerde üzerinde durulan bir tema olduğu görülmüştür. Tezlerin yürütüldüğü ana bilim dalları açısından iletişim bilimleri ile felsefe ve din bilimleri öne çıkan iki alandır. Bunun yanında psikoloji ve sosyal hizmet ana bilim dallarında da birden fazla çalışma bulunmaktadır. Çalışmalardan 3'ü doktora tezidir.

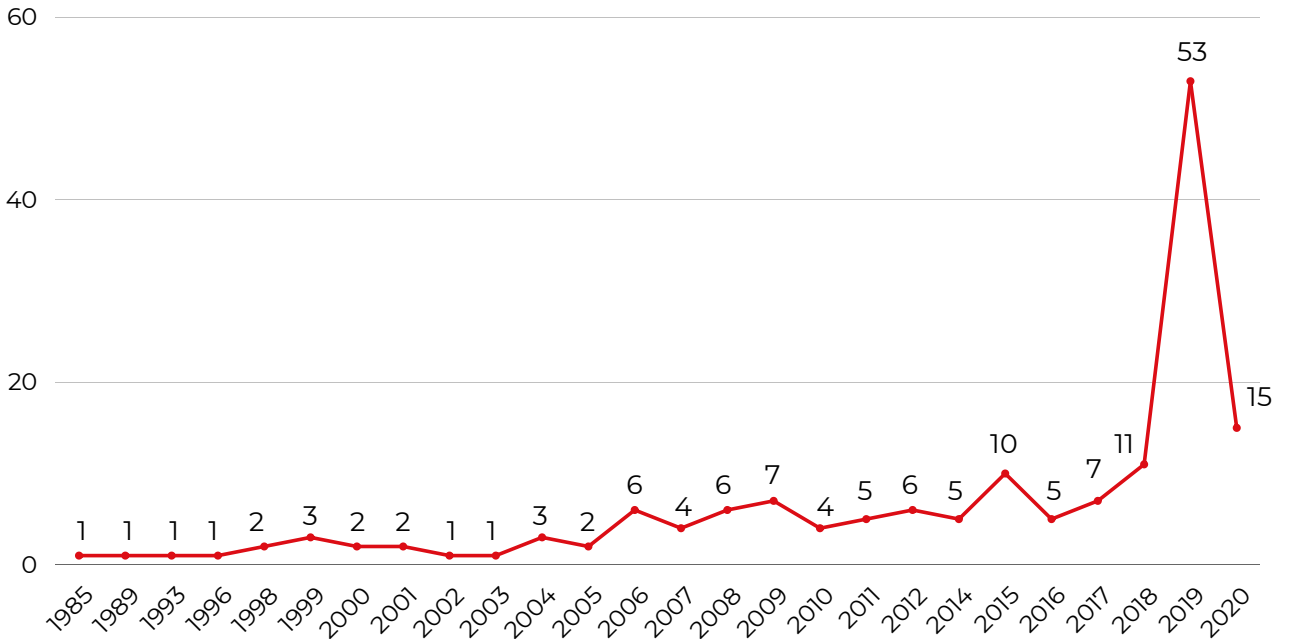

Grafik 31. "Mahremiyet" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.6.Çocuk Kitapları ve Dergileri

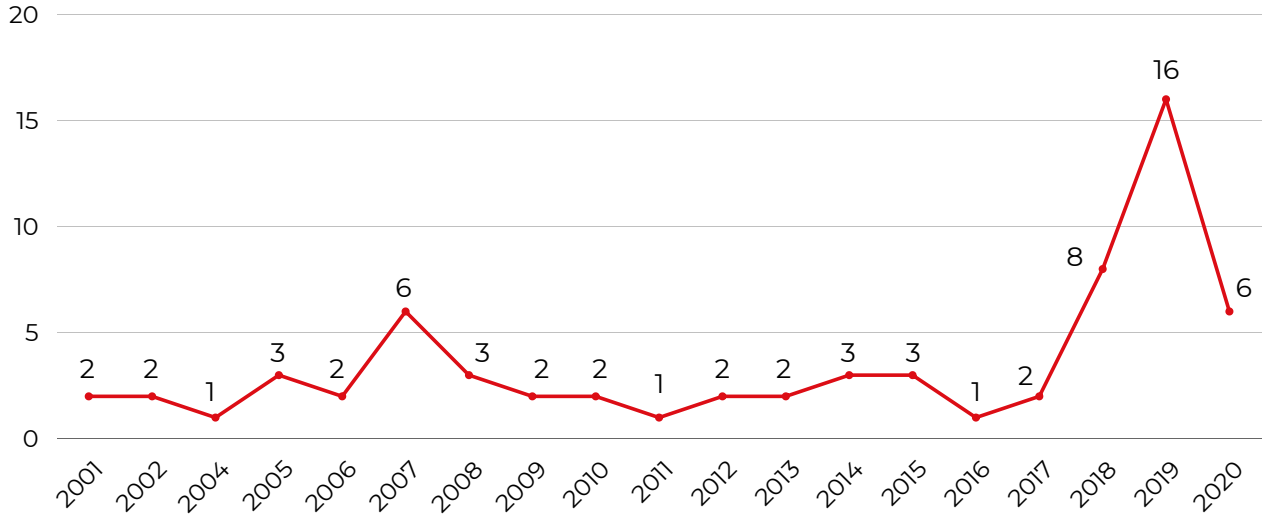
Çocuk yayınlarına yönelik yapılan incelemede çocuk kitapları ve çocuk dergileri olmak üzere iki başlıkta analiz edilmiş olup yıllara göre çocuk kitapları konusunda hazırlanmış tez sayılarına ilişkin veriler Grafik 32’de, yıllara göre çocuk dergileri konusunda hazırlanmış tez sayılarına ilişkin veriler Grafik 33’de sunulmuştur.

Çocuk kitaplarına yönelik incelemeler çocuklara yönelik dergiler ile karşılaştırıldığında daha uzun bir döneme yayılan ve üzerinde daha fazla çalışılan bir konu olarak belirmektedir. Kitaplara yönelik akademik çalışmalar 1980’li yıllara kadar geri gitmekle birlikte 2010 yılından itibaren yapılan tez sayısı anlamlı düzeyde artış göstermiştir. Resimler ve illüstrasyon temalarına odaklanan tezler yüksek düzeyde ilgi gören konular arasındadır. Çocuk kitabı yazarlarını inceleyen tez çalışmaları da yoğun olarak ele alınan tez konularındadır. Bu kapsamda; Behiç Ak’ın kitapları, üzerinde en fazla inceleme yapılan tezler olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında, Muzaffer İzgü, Nezihe Meriç, Serpil Ural, Sevim Ak, Zeynep Cemali gibi yazarların eserleri birden fazla araştırma yapılan konu olarak öne çıkmaktadır. Öne çıkan bir diğer tema, değerler ve değerler eğitimidir. Bilhassa 2018-2020 yılları arası değerler ve değerler eğitimi açısından sıklıkla çalışılan araştırma konuları arasında yer almıştır. Doğrudan belirli yaş gruplarını konu alan çalışmalar arasında ise 0-6 yaş grubu ve ilköğretim dönemi öne çıkmaktadır. Tezlerin yazıldığı ana bilim dalları içerisinde Türkçe Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Temel Eğitim ve Grafik-Grafik Tasarım Ana Bilim dalları önde gelen disiplinlerdir.

Grafik 32. “Çocuk Kitapları” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Çocuk dergileri ile ilgili olarak yapılan tezlerde spesifik dergilerin ve tarihi dönemlerin incelenmesi temel çalışma alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalarda, ilgili çocuk dergileri en yoğun biçimde eğitim ile bağlantılı konular açısından incelenmiştir. Bunun yanında değerler konusu ile çocuk imgesi ve çocuk kimliği temaları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, dergilerin biçim ve tasarım yönünden incelenmesi de göze çarpan diğer bir inceleme konusudur. Tezlerin yazıldığı ana bilim dalları içerisinde Türkçe Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi en önde gelen bölümdür. Gazetecilik Ana Bilim Dalı da öne çıkan bir diğer bölümdür.

Grafik 33. “Çocuk Dergileri” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

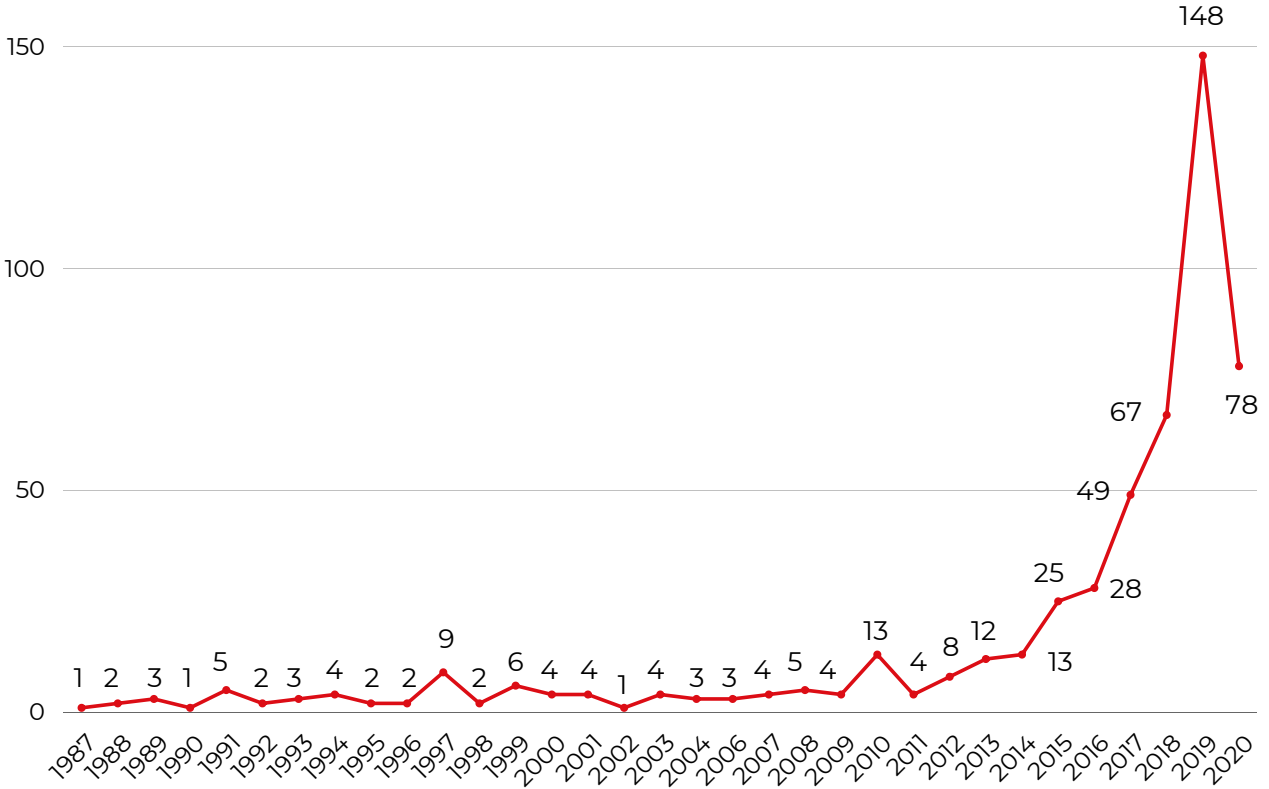
3.3.3.7. Bağımlılık

Yıllara göre bağımlılık konusunda hazırlanmış tez sayıları Grafik 34'te sunulmaktadır.

Bağımlılık konusu 1987 yılından bu yana çocuk alanında çalışılan ana temalardan birisi olarak görünmektedir. Bununla beraber konuyla ilgili yazılan tezlerin %75'i 2015 yılından itibaren yayınlanan çalışmalardan oluşmaktadır. Bu artışta, özellikle internet ve oyun bağımlılığı gibi yeni bağımlılık türlerinin ortaya çıkması ve akademik alanda ilgi görmeye başlamasının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

2015-2020 yıllarında bağımlılık ile ilgili yapılan tezlerin içinde internet bağımlılığı ve oyun bağımlılığı konularını içeren çalışmaların oranı %50'yi geçmektedir. Bu alanlarda yürütülen çalışmalarda 2020 yılı dışında düzenli bir artış ivmesi gözlenmektedir. Madde bağımlılığı temasının uzun bir akademik çalışma geçmişi bulunmaktadır. 2010'lu yıllar içinde yapılan çalışmalarda eskiye göre anlamlı bir artış görülmekle birlikte, yıllara göre değişen bir grafik izlenmektedir.

Buna ek olarak ergenlik dönemindeki çocuklara yönelik çalışmaların bağımlılık ile ilgili araştırmalarda önemli bir yer tuttuğu ifade edilebilir. Tezlerin yapıldığı ana bilim dalları açısından psikoloji, çocuk ve ergen ruh sağlığı ve psikiyatri ile eğitim bilimleri alanları ağırlık kazanmaktadır.

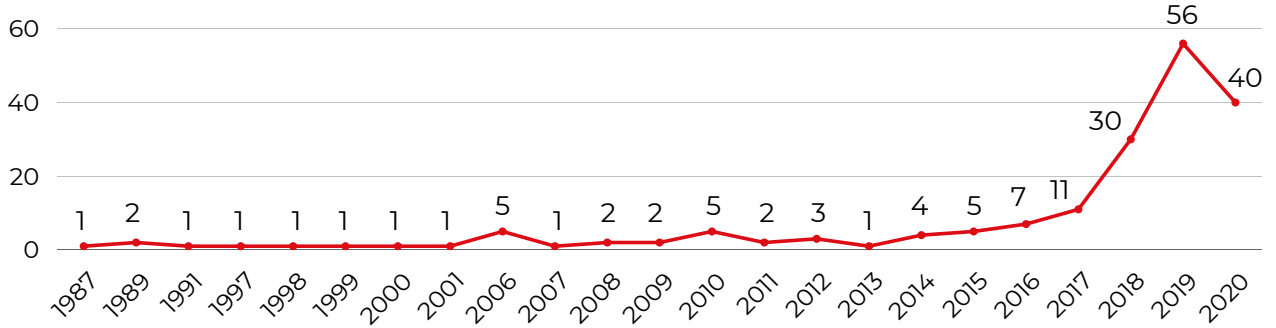
Grafik 34. "Bağımlılık" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.8. Göç

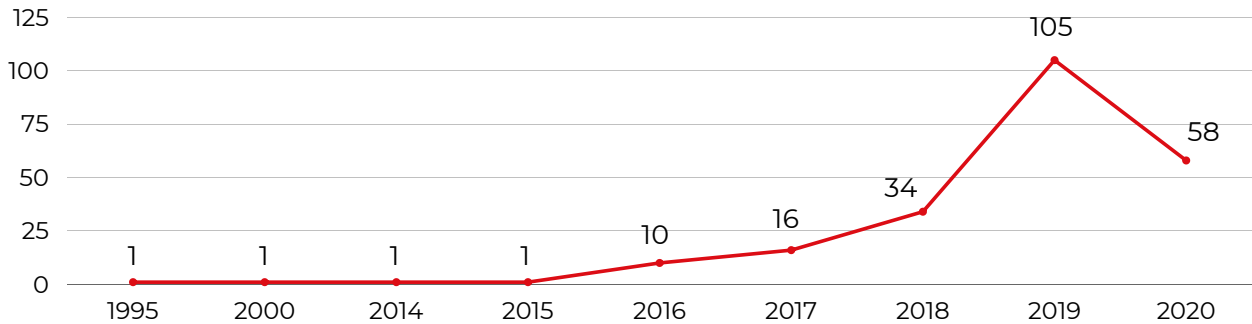
Yapılan incelemede mülteci, yabancı uyruklu, refakatsiz çocuklar ile göç başlıklarında yapılan tez çalışmaları bir arada değerlendirilerek Suriyeli ve geçici koruma temaları ise ayrıca ele alınmış olup bahse konu temalara ilişkin veriler Grafik 35 ve 36'da sunulmuştur.

Mülteci, yabancı uyruklu, refakatsiz çocuklar ve göç ile ilgili çalışmalarda özellikle 2018 ve 2020 yılları arasında büyük bir artış olduğu göze çarpmaktadır. Bu konularda veri tabanına kayıtlı tezlerin 2/3'ü son üç yıl içerisinde yapılan tezleri içine almaktadır. Çalışmalarda öne çıkan temalar arasında yabancı uyruklu çocukların eğitimi ile psikososyal ve kültürel temalar ile bağlantılı unsurları ele alan çalışmalar önemli bir yer tutmaktadır. Çalışmaların yaklaşık %10'u doğrudan uyum ve entegrasyon temalarını ele almaktadır. Suriyeli çocuklara yönelik çalışmalar ise 2016 yılından itibaren önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Genel anlamda göç ve mültecilik konusuna benzer olarak Suriyeli çocuklara yönelik çalışmalarda da 2018-2020 yılları arasında önemli bir artış yaşanmış, 2019 yılında yıl içinde 100'ün üzerinde tez yayınlanmıştır. Suriyeli çocuklara ilişkin tezler bu anlamda göç ve mültecilik alanındaki çalışmaların çok önemli bir parçası olmuştur. Suriyeli çocuklar hakkındaki tezler içerisinde genel olarak göç konusundaki çalışmalara benzer olarak eğitim ve psikososyal olgular temelindeki çalışmalar ağırlık kazanmıştır. Bu bağlamda, eğitim, sosyoloji, sosyal hizmet, psikoloji, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinlere yayılan geniş bir araştırma alanı bulmaktadır.

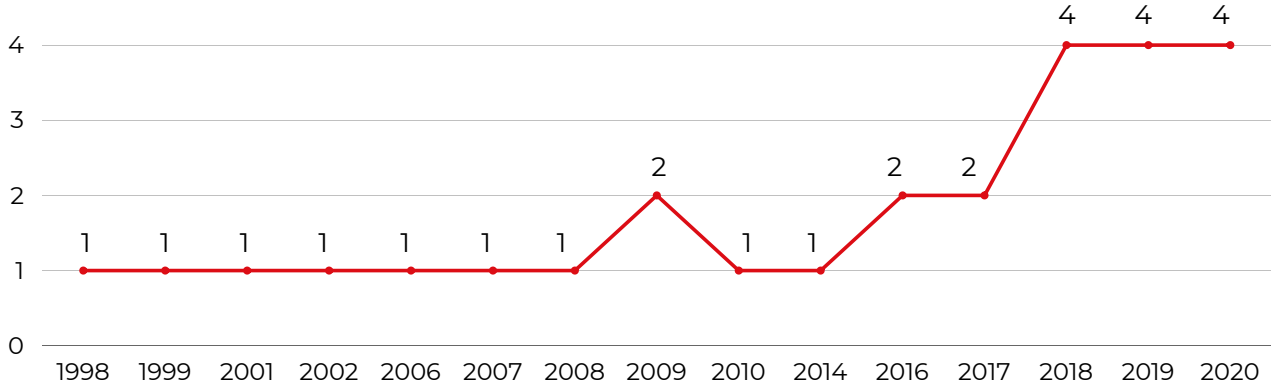
Grafik 35. "Göç-Mülteci ve Refakatsiz Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 36. "Suriyeli-Geçici Koruma Altındaki Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

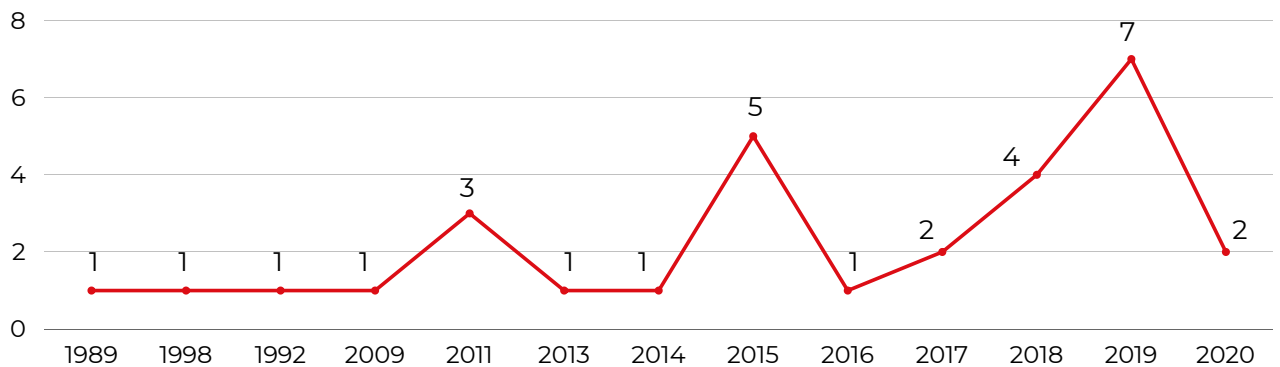
3.3.3.9.Çocuk İşçiliği

Grafik 37’de yıllara göre çocuk işçiliği ile ilgili konularda hazırlanan tez sayıları verilmiştir. Çocuk işçiliği ile ilgili tezlere bakıldığında 1989-2016 yılları arasında çeşitli yıllar herhangi bir tez yayınlanmadığı, belirli yıllarda ise genellikle yıl içinde 1 tez yayınlandığı görülmektedir. 2016 yılında itibaren ise her yıl konuyla bağlantılı tezler yapılmış, ayrıca yıl içinde yayınlanan tez sayısında da artış gözlenmiştir. Bu yıllar arasında geçmiş dönemlerdeki tezlerin toplamından daha fazla tez yayınlanmıştır. Tezlerin konuları; çocuk işçiliğinin sebepleri, çocuk işçiliğine ilişkin hukuki düzenlemeler ve politikalar, aile ve ebeveynler ile bağlantılı konular, çocuk işçilerin deneyimleri ve çeşitli sektörlerde özel araştırmaları içine alan farklı konulara odaklanmaktadır. Çalışma yapılan ana bilim dalları incelendiğinde; Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalının en çok tez yazılan bölüm olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında, iktisat ve sosyoloji ile bağlantılı tez sayıları da öne çıkmaktadır.

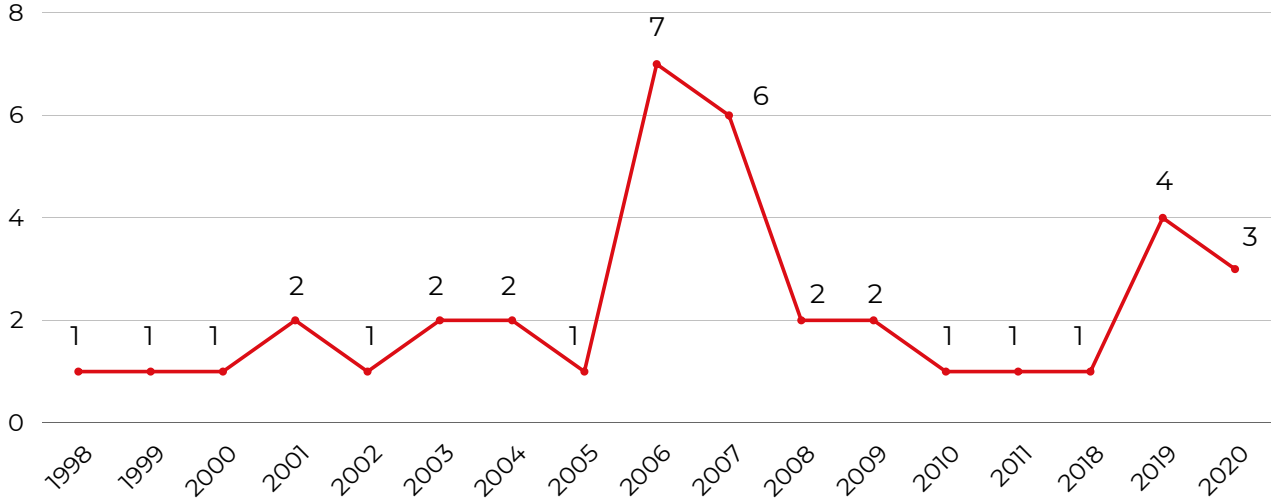
Grafik 37. “Çocuk İşçiliği” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 38’de yer alan veriler ışığında, mevsimlik tarım konusuna özgü olarak yapılan tezlerin 2010 yılı sonrasında düzenli bir şekilde çalışılmaya başlandığı görülmektedir. Tezlerin konuları çeşitlilik içermekle birlikte ağırlıklı olarak çocukların eğitimi ve aileleri ile bağlantılıdır. Bunun yanında, sağlık, barınma ve yaşam kalitesi gibi konulara da temas edildiği görülmektedir. Tezlerin yapıldığı ana bilim dalları ele alındığında, çocuk işçiliği ile benzer biçimde çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümünün önde gelen bölüm olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında, sosyoloji, tarım ekonomisi, halk sağlığı, eğitim bilimleri başta olmak üzere sosyal hizmet ve matematik-fen bilimleri gibi alanlarda da konunun ilgi gördüğü anlaşılmıştır.

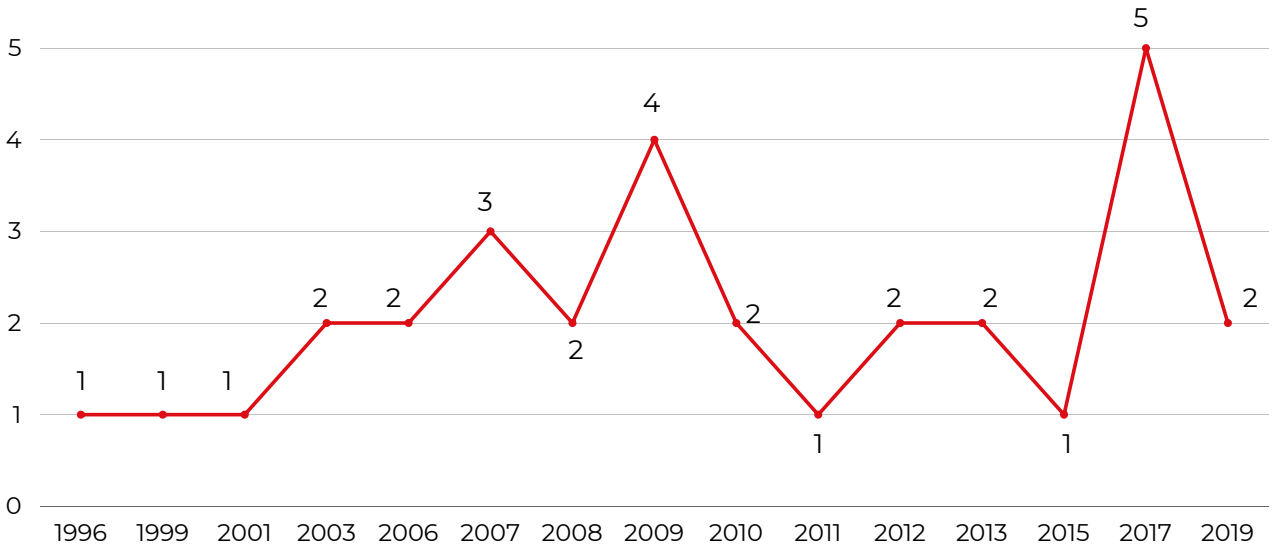

Grafik 38. “Mevsimlik Tarım” ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 39 ve 40 ise yine çocuk işçiliği ile bağlantılı olarak sokak çocukları ve sokakta çalışan çocuklar temalarında hazırlanan tez sayılarının yıllara göre dağılımı sunulmuştur. Sokak çocukları ve sokakta çalıştırılan çocuklar konuları incelendiğinde, 2000-2010 döneminin ortalarından sonuna kadar bu konulara ilişkin çalışmalarda artış olduğu, 2010'lu yılların başında konu hakkındaki tezlerde düşüş olduğu 2010'lu yılların son döneminde ise tekrar artış trendi gösterdiği gözlenmektedir. Çalışmaların yürütüldüğü ana bilim dalları çeşitlilik göstermekle birlikte, sosyoloji ve sosyal hizmetler ana bilim dallarında yapılan tezlerin diğer bilim dallarına göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Grafik 39. "Sokak Çocukları" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

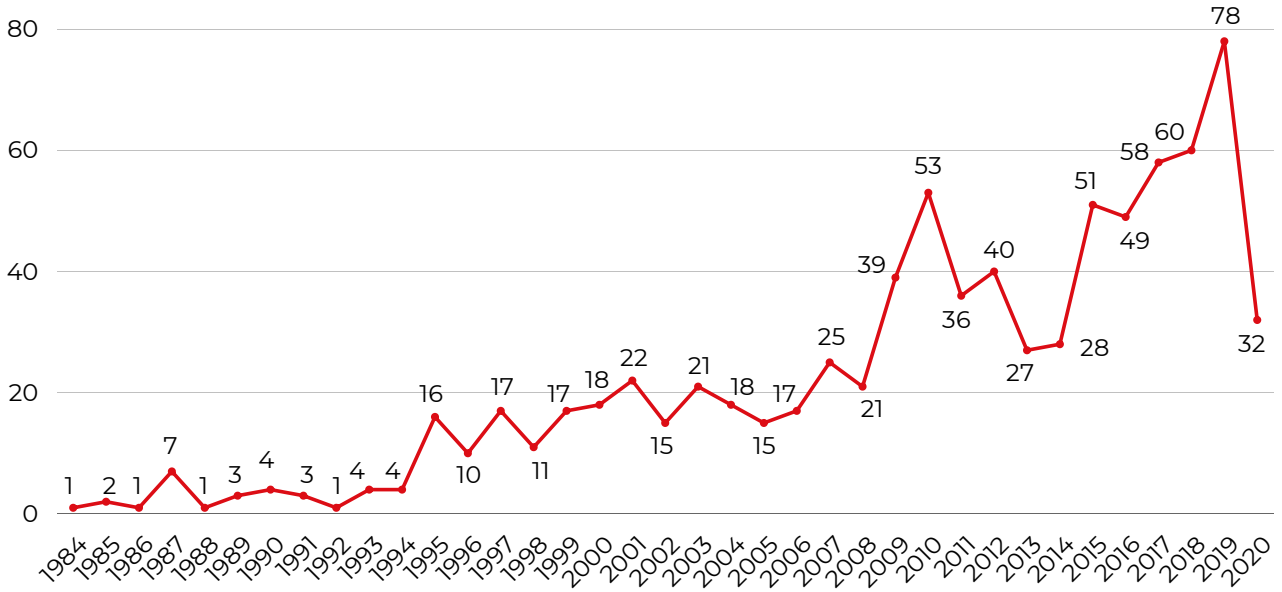
Grafik 40. "Sokakta Çalışan Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.10.Engelli Çocuklar

Yıllara göre engelli çocuklar konu alan tez sayıları Grafik 41'de verilmiştir.

Engelli çocuklar konusu; tezler içerisinde en çok üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır. Konuya ilişkin çalışmalara ilginin arttığı ilk dönem 1995-2010 yılları arasındadır. 2010-2020 yılları arasında ise çalışmalar daha da fazla yoğunlaşmıştır. Engellilik türleri açısından incelendiğinde; çalışmaların yaklaşık %35'i zihinsel engellilik temasına odaklanmıştır. Bunun ardından çalışma oranları bakımından sırasıyla işitme engelli, bedensel/fiziksel ve görme engelli temalarına odaklanılmıştır. Aile (105), ebeveyn (61), anne (125) ve baba (35) olgularına odaklanan tez çalışmaları çalışmalar arasında göreceli olarak önemli bir yer tutmaktadır. Veriler engelli çocukların annelerine odaklanan tezlerin, engelli çocukların babalarını içine alan çalışmalara göre yaklaşık 4 kat fazla oranda yapıldığını göstermektedir.

Akademik çalışmalara ilişkin verilere bakıldığında, engellilik temasının disiplinler arası çalışma yapılan bir konu olduğu gözükmemektedir. Pek çok ana bilim dalında engellilik ile ilgili çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Bununla birlikte özel eğitim, psikoloji, beden eğitimi ve hemşirelik ile bağlantılı bölümlerde yapılan çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

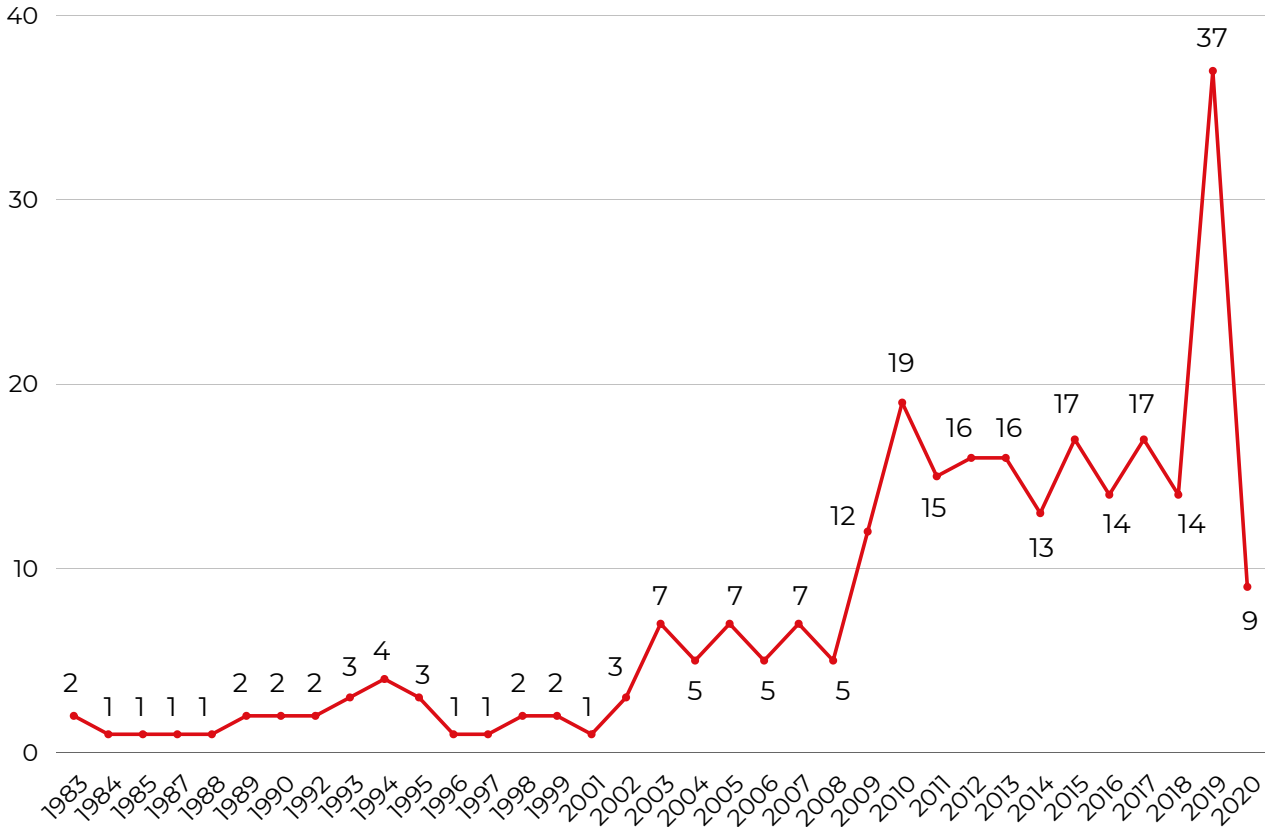

Grafik 41. "Engelli Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

3.3.3.11. Suça Sürüklenen ve Suç Mağduru Çocuklar

Grafik 42'de suç, suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklar ile ilgili konularda yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir. Buna göre suç, suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklar ile ilgili konularda çalışılan tezlerin sayısının, diğer çalışma alanlarıyla benzer şekilde, özellikle 2010 yılından itibaren yükselen bir grafik sunduğu belirlenmiştir.

Çalışma konularında suça sürüklenen çocuklar olgusuna, suç mağduru çocuklar olgusuna oranla anlamlı düzeyde daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Bunun bir nedeni suç mağduru çocukların, istismar gibi temalar içerisinde spesifik olarak ele alınması ve konu başlıklarında doğrudan suç mağduru kavramına yer verilmemesi durumunun etkilerinin olduğu değerlendirilebilir. Konu bakımından bu hususta çeşitlilik görülmektedir. Tez konuları çocuk mahkemeleri, cezaevleri ve denetimli serbestlik gibi adli sistemden başlayarak, aile içi ilişkiler, akran ilişkileri, davranış problemleri, suçluluk ve utanç duygusu olgusu, hizmetlerin ve programların değerlendirilmesi gibi geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu bakımdan, konu geniş bir disiplinler arası çalışma alanı sunmakta olup psikoloji, sosyoloji ve sosyal hizmet ana bilim dalları başta olmak üzere çok çeşitli bilim dallarında yürütülen tez çalışmalarını içine almaktadır.

Grafik 42. "Suça Sürüklenen ve Suç Mağduru Çocuklar" ile İlgili Konularda Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

4.Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışma Türkiye’de çocuk alanında hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin sistematik derlemesini görünür kılmak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tezler içerisinde, “çocuk” ve “ergen” anahtar kelimeleri kullanılarak tezlerin adı, dizini, konusu, anahtar kelimeleri ve özet alanında aratılmış ve hazırlanan veri deseni kullanılarak veriler elde edilmiştir. Veri deseninde yer alan göstergeler tez adı, tez konusu, üniversite, enstitü, anabilim dalı, bilim dalı, konu, dizin, anahtar kelime, yıl, tez türü, tezin hazırlandığı dil ve danışman unvanlarıdır. Sistematik derleme metodolojisine dayalı olarak betimsel amaçlı nitel bir araştırma yapılmıştır. Belirtilen kısıtlar çerçevesinde toplam 42.540 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen tezlerin 20.690’ı sağlık bilimleri enstitüsünde, 13.004’ü sosyal bilimler enstitüsünde, 5.435’i eğitim bilimleri enstitüsünde ve 1.838’i mühendislik-fen bilimleri enstitüsünde hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında 1967 yılından 2020 yılına kadar olan lisansüstü tezler kullanılmıştır. 2020 yılının tercih edilmesinin nedeni çalışmanın 2021 yılında yapılması sebebi ile 2021 yılı verilerinin henüz tamamlanmamış olmasıdır. 1967 yılı ise başlangıç için kısıtlanmış bir yıl olarak seçilmemiş olup Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanından edinilen verilerde ilk tezin o yılda hazırlandığı tespit edilmiştir.

Çalışma ile Türkiye’de çocuk ile ilgili araştırmalardaki trendler ve mevcut duruma ilişkin genel bir tablo ortaya serilmeye çalışılmıştır. Tespit edilen bulgular çocuk temasının akademik alanda düzenli bir şekilde artan ilgiye sahip olduğunu göstermektedir. Gerek araştırma yürütülen üniversiteler, enstitüler ve anabilim dalları, gerekse araştırma konuları açısından yıllar içinde genişleyen ve çeşitlilik kazanan görünüm dikkate alındığında, her şeyden önce akademi ve saha arasındaki bağlantının önemine güçlü bir biçimde vurgu yapılmasını gerekli kılmaktadır. İncelenen tezler bir yönüyle araştırmaların politika yapım süreçlerinde sistemli olarak değerlendirilmesinin, diğer yönden araştırmacıların güncel politikaları ve yönelimleri sürekli olarak yakından izlemesi ve araştırmaların gereksinim duyulan alanlara yönelik yapılandırılmasının önemine işaret etmektedir. İnceleme sonuçları bilhassa uygulama açısından yoğun süreçlerin olduğu sosyal hizmetler alanında, boylamsal ve ön test-son test temelli yöntemlere dayalı araştırmaların yapılması ihtiyacını görünür kılmaktadır. Bu bakımdan, akademi ve saha arasındaki bağlantıların güçlendirilmesine yönelik çalışmalar anlam kazanmaktadır.

Bulguların ortaya çıkardığı bir diğer sonuç, çocuk alanında disiplinler arası etkileşim ve iş birliğidir. Çalışmalarda çeşitli konularda belirli bölümler ağırlık kazanmakla birlikte, tezler pek çok disiplini içine alan bir araştırma yelpazesi sunmaktadır. Bundan dolayı, çocuk alanındaki çalışmaların disiplinler arası doğasını daha fazla ön plana çıkarmak, disiplinler arası alışveriş ve uyumu ilerletmek, üzerinde daha fazla durulması gereken bir konudur.

Bulguların ortaya çıkardığı bir diğer nokta, ülkemizde çocuk alanındaki araştırmalarda sistematik çalışmaların yeterli düzeye ulaşmamış olmasıdır. Özellikle, her bir spesifik temada yapılmış olan araştırmalar hakkında derinlemesine incelemeler ve meta analiz çalışmalarının yürütülmesi; gerek yeni araştırmalar gerekse politika yapım süreçlerinde yeni açılımlar sunma potansiyeli açısından önem arz etmektedir.

Kaynaklar

Almeida, C. & Báscolo, E. (2006). Use of research results in policy decision-making, formulation, and implementation: a review of the literature. *Cadernos de Saúde Pública*, 22: 7-19.

Boz, M. İnternet üzerinden tezlere tam metin erişim: Türk üniversiteleri için kavramsal bir model. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Burns, N., & Grove, S. K. (2007). *Understanding nursing research: Building an evidence-based practice*. (4th ed., pp. 134-163). China: Saunders.

Centre for Reviews and Dissemination. (2008). *Systematic reviews: CRD's guidance for undertaking reviews in health care*. University of York, 2008 Published by CRD, University of York: York Publishing Services Ltd, ISBN 978-1-900640-47-3.

Charmaz, K., & Belgrave, L. L. (2012). Qualitative interviewing and grounded theory analysis. In J. F. Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti & K. D. McKinney (Eds.), *The sage handbook of interview research: The complexity of the craft* (second edition) (pp. 347-364). Los Angeles, USA: Sage.

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research techniques and procedures for developing grounded theory*. (Third Edition). Los Angeles, USA: Sage.

Fattore, T., J. Mason & E. Watson (2007). Children's conceptualisations of their wellbeing. *Social Indicators Research*, 80: 5-29.

Gambrill, E. (2008). Providing More Effective, Ethical Services: The Philosophy and Process of Evidence-Based (-Informed) Practice In: Child Welfare Research: Advances for Practice and Policy, Oxford University Press.

Gautschi, J. & Benbenishty, R.(2021). Empirical Methods for Studying Decision-Making in Child Welfare and Protection In: Decision-Making and Judgment in Child Welfare and Protection. Edited by: John D. Fluke, Mónica López López, Rami Benbenishty, Erik J. Knorth, and Donald J. Baumann, Oxford University Press 57-80.

Gerrish, K., & Lacey, A. (2010). The research process in nursing. (6th ed., pp. 79-92, 188-198, 284-302). London: Wiley-Blackwell.

Higgins, J. P. T., & Green, S. (Eds). (March 2011). Cochrane handbook for systematic reviews of interventions. Version 5.1.0. Erişim: 30.06.2011. <http://www.mrc-bsu.cam.ac.uk/cochrane/handbook/>

Kufeldt, K. & McKenzie, B. (2011). The Policy, Practice, and Research Connection: Are We There Yet? In: Child Welfare: Connecting Research, Policy, and Practice, 2nd edition. Wilfrid Laurier University Press: 569-587

Lindsey, D. Shlonsky, A. ve McLuckie, a. (2008). Child Welfare Research: An Introduction. In: Child Welfare Research: Advances for Practice and Policy, Oxford University Press.

Ljungdalh, A. K. (2016) A Review of Practical Reasoning in Child and Youth Research, Scandinavian Journal of Educational Research, 60 (5): 554-575.

Maxwell, J. A. (2013). Qualitative research design: An interactive approach. (Third Edition). Los Angeles, USA: Sage.

McBeath, B., & Austin, M. J. (2015). The organizational context of research-minded practitioners: Challenges and opportunities. Research on Social Work Practice, 25(4): 446-459.

Melton, G., Gross-Manos, D., Ben-Arieh, A., & Yazykova, E. (2014). The nature and scope of child research: Learning about children's lives. In: The Sage handbook of child research, Sage Publications: 3-28.

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation: Revised and expanded from qualitative research and case study applications in education*. San Francisco, USA: Jossey-Bass.

Moula, P., & Goodman M. (2009). *Nursing research*. (pp. 111-149, 247-261). London: SAGE Publication Ltd.

Neuman, L. W. (2007). *Basics of social research: Qualitative and quantitative approach*. USA: Pearson Education.

Proctor, E. K., & Rosen, A. (2008). From knowledge production to implementation: Research challenges and imperatives. *Research on Social Work Practice*, 18(4): 285–291.

Şişman, Y. (2017). Türkiye'de sosyal politikanın dünü, bugünü: hayırseverliğin kurumsallaşması mı? gelişim mi?. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2): 1-22.

Üsdiken B. ve Pasadeos, Y. (1993). Türkiye'de örgütler ve yönetim yazını. *Amme İdaresi Dergisi*, 26 (2): 73-98.

T.C. AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ